

รายงานการศึกษากลุ่ม

(Group Report)

เรื่อง รูปแบบของการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงประชาชน กรณีแชร์ลูกโซ่

จัดทำโดย กลุ่มไก่อ๊ไฟ

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม

หลักสูตรการบริหารงานยุติธรรมระดับกลาง รุ่นที่ ๑

สถาบันพัฒนาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม

ประจำปี ๒๕๕๓

รายงานการศึกษากลุ่ม (Group Report)

เรื่อง รูปแบบของการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงประชาชน กรณีแชร์ลูกโซ่

จัดทำโดย กลุ่มไก่อฟ้า

๑. นายคมชลัฐ	สละอุไร
๒. นางสาวมัลลิกา	มันตเสถียร
๓. พ.จ.อ.กาญจนกุล	เทียนสุวรรณ
๔. นางดวงรัตน์	นฤปต์ชาญชัย
๕. นางนุสรา	แสนนาม
๖. นายบำรุง	วงษ์ทับทิม
๗. พ.ท.กิตติ	ภักดีรักษ์พงศ์
๘. นายพีระ	กาญจนพงศ์
๙. พ.ต.ท.เกรียงไกร	สืบสัมพันธ์
๑๐. นางสาวเสาวนีย์	ธรรมวัน

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม

หลักสูตรการบริหารงานยุติธรรมระดับกลาง รุ่นที่ ๑

สถาบันพัฒนาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม

ประจำปี ๒๕๕๓

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อ ๑. เพื่อศึกษารูปแบบการกระทำผิด กรณีการประกอบธุรกิจขายตรงในลักษณะแชร์ลูกโซ่ ๒. เพื่อศึกษาบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจขายตรงในลักษณะแชร์ลูกโซ่ ๓. เพื่อศึกษาแนวทางในการแก้ไข และมาตรการป้องกันการกระทำผิด กรณีการประกอบธุรกิจขายตรงในลักษณะแชร์ลูกโซ่ที่มีการพัฒนารูปแบบอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ การศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่า การบังคับใช้พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. ๒๕๖๑ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๖๓ กับธุรกิจแชร์ลูกโซ่นั้น ยังคงมีปัญหา อุปสรรค และข้อขัดข้องหลายประการอันเป็นสาเหตุให้ การบังคับใช้กฎหมายขาดประสิทธิภาพ กล่าวคือ ปัญหาด้านกฎหมายและการดำเนินคดี ปัญหาด้านพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน และปัญหาด้านประชาชนผู้ถูกกฎหมายใช้บังคับ จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางเพื่อเป็นการป้องกันและปราบปรามโดยมุ่งเน้นการให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องทำการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ประชาชนรับทราบกลวิธีการฉ้อโกงประชาชนในรูปแบบต่างๆอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง พร้อมทั้งควรมีการปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอัตราโทษในความผิดฐานฉ้อโกงประชาชนให้มีความรุนแรงและเหมาะสมกับความเสียหายหรือผลกระทบที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ การดำเนินงานดังกล่าวจะต้องบูรณาการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีภารกิจในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการฉ้อโกงประชาชน กับหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายในกระบวนการยุติธรรม เพื่อให้การดำเนินคดีดังกล่าวมีความถูกต้อง รวดเร็ว สามารถหยุดยั้งการกระทำผิดฐานฉ้อโกงประชาชนในลักษณะแชร์ลูกโซ่ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้ศึกษาวิจัยขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พ.ต.ท. ดร.เกษมसानต์ โชติชาครพันธุ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พลอย สืบวิเศษ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทรานูช มหากาญจนะ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ และติดตามการจัดทำรายงานทางวิชาการในครั้งนี้อย่างใกล้ชิดมาโดยตลอด พร้อมทั้ง ได้กรุณาช่วยตรวจสอบและแก้ไขปรับปรุงเนื้อหาสาระ กระทั่งถูกต้องสมบูรณ์ และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่สำนักงานกิจการยุติธรรมทุกท่านที่กรุณาให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนให้กำลังใจมาโดยตลอดระยะเวลาการศึกษา

นอกจากนี้คณะผู้วิจัยใคร่ขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์วีระพงษ์ บุญโญภาส นายธนพิชญ์ มูลพฤกษ์ และ พันเอกปิยะวัฒน์ กิ่งเกตุ ที่ได้กรุณาเสียสละเวลาและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ในการให้สัมภาษณ์ข้อมูลประกอบการวิจัย อันส่งผลให้รายงานทางวิชาการฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

คณะผู้วิจัยกลุ่มไก่อฟ้า

ธันวาคม ๒๕๕๓

สารบัญ

หน้า

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ก
กิตติกรรมประกาศ	ข
สารบัญ	ค
สารบัญตาราง	จ
สารบัญแผนภูมิ	ฉ
บทที่ ๑ บทนำ	
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการศึกษา	๔
๑.๑ ขอบเขตการศึกษา	๕
๑.๔ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา	๕
บทที่ ๒ แนวคิดทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	
๒.๑ ขายตรงและแชร์ลูกโซ่	๖
๒.๑.๑ ขายตรง	๖
๒.๑.๒ ความหมายของการขายตรงและตลาดแบบตรง	๗
๒.๑.๓ แชร์ลูกโซ่	๘
๒.๑.๔ ลักษณะและวิธีการดำเนินงาน การหาสมาชิกและการจ่ายผลประโยชน์	๘
๒.๑.๕ ประเภทของแชร์ลูกโซ่ และลักษณะของแต่ละประเภท	๘
๒.๑.๖ กลุ่มคนที่เกี่ยวข้องในระบบธุรกิจแชร์ลูกโซ่	๑๑
๒.๑.๗ ความแตกต่างระหว่างแชร์ลูกโซ่กับ MLM	๑๑
๒.๑.๘ การแอบแฝงแชร์ลูกโซ่อยู่ใน MLM	๑๒
๒.๒ ทบทวนวรรณกรรม	๑๔
๒.๒.๑ ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๑๔
๒.๒.๒ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง	๑๗
๒.๒.๓ คำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวข้อง	๒๓
บทที่ ๓ วิธีการศึกษา	
๓.๑ วิธีการศึกษา	๓๔
๓.๒ วิธีและเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล	๓๔
๓.๓ วิธีการวิเคราะห์และประมวลผล	๓๕

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๔ ผลการศึกษา	
๔.๑ ผลการศึกษาเชิงคุณภาพ	๓๖
๔.๒ ลักษณะของสินค้าในระบบขายตรงแบบแฝง	๓๘
บทที่ ๕ สรุปและข้อเสนอแนะ	
๕.๑ สรุปผลการศึกษา	๔๖
๕.๒ ข้อเสนอแนะ	๔๗
๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	๔๗
๕.๒.๒ ข้อเสนอแนะในการดำเนินการ	๔๗
บรรณานุกรม	๔๘
ภาคผนวก	๕๑
ประวัติคณะผู้ศึกษาวิจัย	๖๘

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ ๑	แสดงสถิติคดีอาญาพิเศษ ฐานถือโกงประชาชนในลักษณะแชร์ลูกโซ่	๓
ตารางที่ ๒	ความแตกต่างของระบบขายตรงกับระบบพีระมิดหรือแชร์ลูกโซ่	๔๔

สารบัญแผนภูมิ

หน้า

แผนภูมิที่ ๑ รูปแบบการขายตรงหรือตลาดแบบตรง	๔๑
แผนภูมิที่ ๒ โครงสร้างการประกอบธุรกิจขายตรงหรือตลาดแบบตรง	๔๒
แผนภูมิที่ ๓ โครงสร้างการประกอบธุรกิจขายตรงลักษณะแชร์ลูกโซ่	๔๓

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันมีการซื้อขายแบบหนึ่งปรากฏอยู่ในรูปแบบของธุรกิจขายตรง กล่าวคือ ทางฝ่ายผู้ประกอบธุรกิจจำหน่ายสินค้าหรือบริการจะทำการตลาดในลักษณะเข้าถึงผู้บริโภค โดยการเสนอสินค้าหรือบริการแก่ผู้บริโภคโดยตรง ณ ที่อยู่อาศัย หรือสถานที่ทำงานของผู้บริโภคหรือบุคคลอื่น หรือสถานที่อื่นที่ไม่ใช่สถานที่ประกอบการค้าเป็นปกติ โดยการอธิบายและการสาธิตสินค้าผ่านผู้จำหน่ายอิสระหรือตัวแทนขายตรง ดังนั้น ธุรกิจขายตรงจึงเป็นรูปแบบธุรกิจที่เกิดขึ้นจากการสร้างสรรค์สินค้าที่มีคุณภาพสูงเข้าสู่ตลาดและถึงมือผู้บริโภคโดยตรง ตัดตอนระบบค้าส่ง ค้าปลีก โดยทั่วไป จากนั้น นำผลกำไรบางส่วนมาจัดสรรปันส่วนให้ผู้เข้าร่วมทำธุรกิจ ซึ่งผู้ร่วมธุรกิจนั้นเรียกว่าผู้จำหน่ายตรงหรือพนักงานขายอิสระ ที่ถูกเปลี่ยนแปลงตนเองจากผู้บริโภคเป็นผู้แนะนำต่อเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตาม การเสนอขายสินค้าหรือบริการในลักษณะดังกล่าว ทำให้ผู้บริโภคอยู่ในสภาวะการณ์ที่ไม่อาจตัดสินใจตกลงซื้อสินค้าหรือรับบริการได้อย่างอิสระและรอบคอบ นอกจากนี้ยังมีการประกอบธุรกิจจำหน่ายสินค้าหรือบริการในลักษณะของการสื่อสารข้อมูล เพื่อเสนอขายสินค้าหรือบริการโดยตรงต่อผู้บริโภค เช่น อาศัยสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยมุ่งหวังให้ผู้บริโภค ซึ่งอยู่ห่างโดยระยะทางแสดงเจตนาตอบกลับ เพื่อซื้อสินค้าหรือบริการ ในกรณีนี้สินค้าหรือบริการดังกล่าวอาจไม่ตรงกับคำกล่าวอ้างตามที่ได้โฆษณาไว้ อีกทั้งการทำตลาดขายตรงและตลาดแบบตรงในปัจจุบัน มีการใช้วิธีการชักชวนและจัดให้ประชาชนทั่วไปเข้าร่วมเป็นเครือข่ายในธุรกิจ โดยตกลงจะให้ผลประโยชน์ตอบแทนจากการหาผู้เข้าร่วมเครือข่ายที่เพิ่มขึ้น อันอาจมีลักษณะเป็นการหลอกลวงประชาชน ซึ่งการดำเนินธุรกิจที่มุ่งประสงค์เพื่อหารายได้ หรือเป็นการระดมทุนจากการหาสมาชิกเป็นหลัก โดยมีการสัญญาว่าในการเข้าร่วมธุรกิจจะให้ผลตอบแทนในรูปแบบต่างๆ ที่สูงกว่าเงินลงทุน ซึ่งผู้ประกอบการมักจะอ้างว่า นำเงินไปลงทุนธุรกิจรูปแบบอื่นๆ ต่อไป เพื่อเป็นการกระตุ้นให้มีการร่วมธุรกิจอย่างต่อเนื่อง แต่เมื่อถึงจุดที่ผู้ประกอบการหวังผลในการระดมเงินทุน ผู้ประกอบการหรือบริษัทดังกล่าวก็จะปิดตัวไปเพื่อหลีกเลี่ยงการจ่ายผลตอบแทนตามที่สัญญาไว้ จึงเป็นกรณีธุรกิจขายตรงแบบแอบแฝงแชร์ลูกโซ่

ธุรกิจแชร์ลูกโซ่ หมายถึง รูปแบบการระดมทุนนอกระบบประเภทหนึ่งที่มีลักษณะอ้างว่าเป็นการระดมทุนทางธุรกิจจากประชาชน โดยมีสิ่งล่อใจเป็นผลประโยชน์ตอบแทนที่สูงกว่าเงินลงทุน และสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินจะพึงจ่ายได้ แต่แท้ที่จริงแล้วการประกอบธุรกิจประเภทนี้เป็นเพียงการโยกย้ายเงินหรือการจัดคิวเงิน โดยเปลี่ยนรูปแบบของธุรกิจที่มีเจตนาฉ้อฉลหลอกลวงให้หลงเชื่อเท่านั้น หากแต่นำเงินที่ได้จากผู้ลงทุนรายใหม่มาหมุนเวียนจ่ายเป็นประโยชน์ตอบแทนแก่ผู้ลงทุนรายเก่านั่นเอง มีลักษณะหมุนเวียนต่อเนื่องเป็นลูกโซ่และเมื่อถึงเวลาหนึ่งที่มีการจัด

คิวเงินในลักษณะนี้ถึงจุดอิ่มตัวคือเมื่อผู้เข้าร่วมลงทุนน้อยลง ขณะที่มีการจ่ายผลประโยชน์เป็นจำนวนมากขึ้น ธุรกิจดังกล่าวก็มีอันต้องล้มสลายและปิดตัวลงในที่สุด

การประกอบธุรกิจแชร์ลูกโซ่ได้มีการพัฒนารูปแบบจากการระดมทุนที่มีลักษณะเป็นการจัดคิวเงินหรือกิจการเงินต่อเงินที่เข้าใจง่ายไม่ซับซ้อนมาเป็นธุรกิจแชร์ลูกโซ่ที่มีลักษณะซับซ้อนมากขึ้น โดยรูปแบบได้เปลี่ยนไปตามความเจริญทางเศรษฐกิจหรือเปลี่ยนไปตามกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้ เพราะสังคมมีความเจริญมากขึ้น ประชาชนเริ่มมีความเข้าใจถึงลักษณะของธุรกิจแชร์ลูกโซ่ในรูปแบบเดิมๆ ทำให้ธุรกิจประเภทนี้เปลี่ยนเป้าหมายจากบุคคลที่มีความรู้ มีฐานะทางการเงินไปเป็นผู้มีความรู้ น้อยหรือรายได้ต่ำ ปัจจุบันรูปแบบของธุรกิจแชร์ลูกโซ่ที่กำลังแพร่ระบาดในขณะนี้ คือ ธุรกิจแชร์ลูกโซ่ที่แอบแฝงในธุรกิจการขายตรงที่นำการขายตรงแบบตลาดหลายชั้นมาเป็นรูปแบบในการถือโกงโดยการระดมมหาสมาคม การดำเนินธุรกิจประเภทนี้ได้ใช้ผลประโยชน์ต่างๆ เป็นสิ่งล่อใจผู้หลงเชื่อที่จะหาสมาคมมาเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ อันเป็นสาเหตุให้เกิดการขยายตัวแพร่กระจาย ส่งผลกระทบสร้างความเสียหายไปทั่วภูมิภาคของประเทศรวมเป็นมูลค่ามหาศาล

ในช่วงที่ผ่านมา อาชญากรรมทางเศรษฐกิจเกี่ยวกับการระดมเงินที่เป็นการถือโกงประชาชนหรือที่กฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการถือโกงประชาชนได้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดมา มีประชาชนผู้เสียหายจำนวนมากต้องสูญเสียทรัพย์สินอย่างมหาศาล และก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะปัญหาของธุรกิจแชร์ลูกโซ่ถือเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับประชาชนผู้ได้รับความเสียหายเป็นจำนวนมาก ผู้เสียหายส่วนใหญ่จะไม่ได้รับเงินคืน และเนื่องจากผู้ประกอบอาชญากรรมประเภทนี้เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ อาศัยช่องว่างของกฎหมาย พัฒนาปรับปรุงวิธีการในการทำความผิด ให้แบบลซับซ้อน ทั้งนี้ จากสถิติสารบบสำนวนคดีของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ซึ่งได้ดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดในฐานะถือโกงประชาชนลักษณะแชร์ลูกโซ่¹ นับแต่กรมสอบสวนคดีพิเศษได้ก่อตั้งมาเมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๕ เป็นต้นมา มีคดีอาญาพิเศษฐานถือโกงประชาชนในลักษณะความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการเล่นแชร์ จำนวนทั้งสิ้น ๒๘ คดี ผู้เสียหายจำนวน ๘,๗๒๕ คน มูลค่าความเสียหายที่เกิดขึ้นจำนวน ๑,๗๒๐,๖๘๕,๓๒๗ บาท (หนึ่งพันเจ็ดร้อยยี่สิบล้านหกแสนแปดหมื่นเก้าพันสามร้อยยี่สิบเจ็ดบาทถ้วน) ดังตารางต่อไปนี้

1 พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๔๗ มาตรา ๒๑ คดีพิเศษที่จะต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนตามพระราชบัญญัตินี้ ได้แก่ คดีความผิดทางอาญาดังต่อไปนี้ (๑) คดีความผิดทางอาญาดมกฎหมายที่กำหนดไว้ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้ และที่กำหนดในกฎกระทรวง โดยการเสนอแนะของ กกพ.

บัญชีท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๔๗ (๑) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการถือโกงประชาชน และ (๕) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการเล่นแชร์

ตารางที่ ๑ แสดงสถิติคดีอาญาพิเศษฐานฉ้อโกงประชาชนในลักษณะแชร์ลูกโซ่²

ลำดับ	ผู้ต้องหา/จำเลย	ผู้เสียหาย (คน)	มูลค่าความเสียหาย (บาท)	ผู้ต้องหา (คน)	หมายเหตุ
๑	บจ.อีชีเนตเวอร์ก มาร์เก็ตติ้ง	๔๕๓	๑๓๒,๐๔๕,๘๘๔	๒๑	ชั้นการพิจารณาของศาล
๒	บจ.สมคิดธุรกิจ	๓๒๓	๕๔,๕๗๔,๔๐๐	๑๒	ชั้นการพิจารณาของศาล
๓	บจ. โกลเด็นท์เกท กรุ๊ป (ประเทศไทย)	๒๗๗	๑๖๑,๐๐๐,๐๐๐	๑๑	ชั้นการพิจารณาของศาล
๔	บ.ร่วมทุนค้าปลีกฯ	๕๑๐	๑๗๔,๕๘๖,๒๓๐	๑๕	ชั้นการพิจารณาของศาล
๕	แชร์ก๊วยเตี้ยวบางกอก	๑,๐๕๔	๒๒๓,๔๓๑,๘๕๐	๗	ศาลชั้นต้นพิพากษาแล้ว
๖	แชร์พวงมาลัย	๒๓๑	๓,๑๕๗,๗๐๐	๒	ศาลชั้นต้นพิพากษาแล้ว
๗	บ.มาโซแมน	๑๐๓	๔,๘๑๔,๕๕๘	๘	ศาลชั้นต้นพิพากษาแล้ว
๘	แชร์ยางพารา จ.ขอนแก่น	๗๑๒	๒๑๗,๕๔๐,๕๐๐	๔	ศาลชั้นต้นพิพากษาแล้ว
๙	แชร์ยางพารา กลุ่มจังหวัด ภาคใต้	๑,๒๔๐	๒๒๒,๘๓๔,๗๔๗	๑๐	อยู่ในชั้นพนักงานอัยการ
๑๐	บ.ชีวันนุเทรียน	๕๕	๑,๔๗๒,๘๓๕	๑๑	ชั้นการพิจารณาของศาล
๑๑	บ.แอนนิเมท เน็ตเวิร์ก	๕๕	๑๗,๑๓๖,๖๕๐	-	ชั้นพนักงานสอบสวนฯ
๑๒	บ.ไทยมาร์ทฯ กับพวก	๕๕๘	๗๒,๘๓๒,๑๕๐	๗	ชั้นการพิจารณาของศาล
๑๓	บจ.ซิกโก้คอร์ปอเรชั่น	๔๕	๓,๔๓๒,๓๔๓	๑	อยู่ในชั้นพนักงานอัยการ
๑๔	บ.ริชชีโกบอลเน็ตเวิร์ก	๖๕	๒,๗๒๘,๐๐๐	๕	อยู่ในชั้นพนักงานอัยการ
๑๕	แชร์เงินกองทุนต่างชาติ	๘๐	๖๓,๑๒๕,๐๐๐	๒	ชั้นการพิจารณาของศาล
๑๖	แชร์ข้าวสาร บ.สยามคู่ฟ้าฯ	๕๔	๘,๑๘๓,๕๕๐	๒๑	อยู่ในชั้นพนักงานอัยการ
๑๗	แชร์ล็อตเตอรี่	๑๒	๔๖,๓๖๕,๘๐๐	๑	ชั้นการพิจารณาของศาล
๑๘	แชร์น้ำมันดิบล่วงหน้าใน ต่างประเทศ	๕๖	๕๕,๕๗๖,๓๔๐	๑๖	อยู่ในชั้นพนักงานอัยการ
๑๙	www.colonyinvest.com (๑)	๕๕	๑๕,๐๐๐,๐๐๐	๖	ชั้นการพิจารณาของศาล
๒๐	www.colonyinvest.com (๒)	๕๐	๑๓,๐๐๐,๐๐๐	๖	อยู่ในชั้นพนักงานอัยการ
๒๑	www.forex77capital.com	๕๐	๓๕,๐๐๐,๐๐๐	-	ชั้นการพิจารณาของศาล

ลำดับ	ผู้ต้องหา/จำเลย	ผู้เสียหาย (คน)	มูลค่าความเสียหาย (บาท)	ผู้ต้องหา (คน)	หมายเหตุ
๒๒	แฮร์กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ อ.ประจันตคาม จ.ปราจีนบุรี	๑,๑๕๑	๓๖,๐๐๐,๐๐๐	๑๑	ชั้นการพิจารณาของศาล
๒๓	แฮร์กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ จ.อำนาจเจริญ	๖๖๔	๓,๘๐๐,๐๐๐	๑๒	ชั้นการพิจารณาของศาล
๒๔	บจ.ชันชาดค์ เอ็มไพร์	๑๓๐	๕๘,๘๑๕,๓๔๕	๑๒	อยู่ในชั้นพนักงานอัยการ
๒๕	บจ.บุญโอเชียน สยาม	๕๐	๑๓,๐๐๐,๐๐๐	๕	อยู่ในชั้นพนักงานอัยการ
๒๖	บจ.เบสท์ ๕๕	๕๓	๕,๒๐๑,๒๕๗	๑๑	อยู่ในชั้นพนักงานอัยการ
๒๗	แฮร์ลูกโซ่ อ.ศรีสำโรง จ.สุโขทัย	๔๕	๔๐,๐๐๐,๐๐๐	๒	อยู่ในชั้นพนักงานอัยการ
๒๘	แฮร์ล็อตเตอร์	๓๓	๑๒๑,๔๕๘,๔๕๐	๔	อยู่ในชั้นพนักงานอัยการ
รวม		๘,๗๒๕	๑,๗๒๐,๖๘๕,๓๒๗	๒๑๐	

ที่มา: สำนักคดีอาญาพิเศษ กรมสอบสวนคดีพิเศษ

ดังนั้น เพื่อเป็นการศึกษาถึงรูปแบบการพัฒนาของการกระทำความผิดกรณีการประกอบธุรกิจขายตรงที่มีลักษณะแฮร์ลูกโซ่ ให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ เพื่อนำสู่การพัฒนาหลักการแก้ไขปัญหาดังกล่าว คณะผู้ศึกษาวิจัยจึงได้ จัดทำรายงานการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบ และวิธีการกระทำความผิดที่มีลักษณะเป็นแฮร์ลูกโซ่รวมทั้งวิธีการแก้ไขปัญหามา เพื่อให้ผู้ศึกษาได้รู้จักรูปแบบและวิธีการ ทำให้ไม่ตกเป็นเหยื่อของกระบวนการดังกล่าว

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการศึกษา

๑.๒.๑ เพื่อศึกษารูปแบบการกระทำความผิดและพัฒนาการที่เกิดขึ้นในประเทศไทย กรณีการประกอบธุรกิจขายตรงในลักษณะแฮร์ลูกโซ่

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด กรณีการประกอบธุรกิจขายตรงในลักษณะแฮร์ลูกโซ่

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาแนวทางในการแก้ไข พร้อมเสนอมาตรการป้องกันการกระทำผิด กรณีการประกอบธุรกิจขายตรงในลักษณะแฮร์ลูกโซ่ที่มีการพัฒนารูปแบบอย่างต่อเนื่อง

๑.๓ ขอบเขตการศึกษา

ดำเนินการศึกษาขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่

- ๑.๓.๑ ความเป็นมา รูปแบบ และวิธีประกอบธุรกิจขายตรงในลักษณะแชร์ลูกโซ่
- ๑.๓.๒ พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. ๒๕๖๓
แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๖๔
- ๑.๓.๓ พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. ๒๕๔๕
- ๑.๓.๔ ประมวลกฎหมายอาญา

๑.๔ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

- ๑.๔.๑ ทำให้ทราบถึงรูปแบบการกระทำความผิดและพัฒนาการที่เกิดขึ้น กรณีการประกอบธุรกิจขายตรงในลักษณะแชร์ลูกโซ่
- ๑.๔.๒ ทำให้ทราบถึงบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด กรณีการประกอบธุรกิจขายตรงในลักษณะแชร์ลูกโซ่
- ๑.๔.๓ ทำให้ทราบถึงแนวทางในการแก้ไข ข้อเสนอแนะและมาตรการป้องกันการกระทำความผิด กรณีการประกอบธุรกิจขายตรงในลักษณะแชร์ลูกโซ่ที่มีการพัฒนารูปแบบอย่างต่อเนื่อง

บทที่ ๒

แนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ ขายตรงและแชร์ลูกโซ่

๒.๑.๑ ขายตรง

การขายตรงเป็นการซื้อขายรูปแบบหนึ่ง มีมานานตั้งแต่สมัยอียิปต์¹ และกรีกโบราณ การขายตรงมีลักษณะเป็นการเดินขายตามบ้าน สินค้าที่พ่อค้านำไปขาย ได้แก่เครื่องใช้ประจำบ้าน เสื้อผ้า เป็นต้น แต่เมื่อสังคมและเศรษฐกิจได้พัฒนามากขึ้น การขายตรงในรูปแบบอื่นก็ถูกนำมาใช้มากขึ้น ทั้งนี้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนองต่อผลประโยชน์ในทางธุรกิจ ดังนี้ การขายตรงแบบชั้นเดียวจึงกลายมาเป็นการขายตรงแบบหลายชั้น

แนวคิดการขายตรงแบบหลายชั้นได้เกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นครั้งแรก ในช่วงปี ค.ศ. ๑๙๔๓² โดยนำมาใช้กับผลิตภัณฑ์อาหารเสริมและบำรุงสุขภาพ จนกระทั่งในปี ค.ศ. ๑๙๕๕ บริษัทแอมเวย์ ได้นำระบบการขายตรงแบบหลายชั้นมาใช้จนประสบความสำเร็จเป็นอย่างมากจนถึงปัจจุบัน พัฒนาการของรูปแบบการขายตรงในปัจจุบันเชื่อกันว่าเป็นผลพวงมาจากร้านแฟรนไชส์ (Franchise) ซึ่งมีลักษณะเป็นการนำเอาธุรกิจหรือยี่ห้อหรือวิธีขายที่ประสบความสำเร็จในขณะนั้น ตลอดจนรูปแบบการบริหารมาถ่ายทอดให้ร้านค้าใหม่อีกร้านหนึ่งที่ตั้งขึ้นเพื่อขายสินค้าประเภทเดียวกัน ต่อมาจึงมีการนำเอาวิธีนี้มาถ่ายทอดให้แก่นักขายตรงจนเรียกแผนการขายนี้ว่าการขายตรงแบบหลายชั้น³

การขายตรงในประเทศไทยเกิดขึ้นประมาณ ๔๐ ปีมาแล้ว โดยได้นำมาใช้กับธุรกิจจำหน่ายผลิตภัณฑ์เก็บอาหารแบบสูญญากาศที่ทำมาจากพลาสติก นับแต่นั้นมาวิธีการขายตรงก็ถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายในการขายสินค้าอุปโภคบริโภคให้แก่ประชาชนโดยบริษัทผู้ประกอบธุรกิจขายตรง มีทั้งบริษัทที่ตั้งขึ้นโดยคนไทย และบริษัทจากต่างประเทศ และเนื่องจากการขยายตัวอย่างรวดเร็วของธุรกิจขายตรง ปรากฏว่าการดำเนินการของบางบริษัทเข้าลักษณะเป็นการกระทำอันไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภค ด้วยเหตุนี้ผู้ประกอบการธุรกิจขายตรงจึงได้ร่วมกันจัดตั้งสมาคมการขายตรงไทย (Thai Direct Selling Association หรือ TDSA) ขึ้นมาใน พ.ศ.๒๕๒๖⁴ เพื่อเป็นศูนย์กลางของผู้ประกอบการขายตรงและทำหน้าที่สอดส่องดูแลสมาชิกผู้ประกอบการขายตรงด้วยกัน แต่อย่างไรก็ตาม ยังมีบริษัทขายตรงอีกจำนวนมากที่ไม่ได้เป็นสมาชิกในสมาคมการขายตรง การควบคุมจึงทำได้ไม่ทั่วถึง ด้วยเหตุนี้จึงก่อให้เกิดปัญหาต่างๆตามมามากมาย

¹ กมล สุทธิพิศ และมงคล ไชยรัตน์, การขาย (พระนคร ; วัชรินทร์การพิมพ์, ๒๕๑๕), หน้า ๘

² Ear W.Kinter, A Primer on the Lave Deuptive Practice, P ๒๕๖

³ ปีเตอร์ โคลท์เทียร์, เพชรแห่ง MLM, กรุงเทพมหานคร ; ไชยเบอร์นิกเน็ตเวิร์กพับลิชชิ่ง, ๒๕๔๐, หน้า ๕๗-๖๐

⁴ วีระพงษ์ บุญโญภาส, ศาสตราจารย์, กฎหมายขายตรงกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจแชร์ลูกโซ่, สำนักพิมพ์นิติธรรม, ตุลาคม ๒๕๕๑, หน้า ๔

๒.๑.๒ ความหมายของการขายตรงและตลาดแบบตรง

ตามมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. ๒๕๔๕ ให้คำนิยาม ขายตรง หมายความว่า การทำตลาดสินค้าหรือบริการในลักษณะของการนำเสนอขายต่อผู้บริโภคโดยตรง ณ ที่อยู่อาศัยหรือสถานที่ทำงานของผู้บริโภคหรือของผู้อื่นหรือสถานที่อื่นที่มีใช้สถานที่ประกอบการค้าเป็นปกติธุระ โดยผ่านตัวแทนขายตรงหรือผู้จำหน่ายอิสระชั้นเดียวหรือหลายชั้น แต่ไม่รวมถึงนิติกรรมตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ส่วนตลาดแบบตรง หมายความว่า การทำตลาดสินค้าหรือบริการในลักษณะของการสื่อสารข้อมูลเพื่อเสนอขายสินค้าหรือบริการโดยตรงต่อผู้บริโภค ซึ่งอยู่ห่างโดยระยะทางและมุ่งหวังให้ผู้บริโภคแต่ละรายตอบกลับ เพื่อซื้อสินค้าหรือบริการจากผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงนั้น จึงกล่าวได้ว่าการขายตรงและตลาดแบบตรง มีบุคคลที่เกี่ยวข้องในธุรกิจขายตรง คือ

๑. ผู้บริโภค คือ ผู้ซื้อหรือผู้ได้รับบริการจากผู้จำหน่ายอิสระ ตัวแทนขายตรง ผู้ประกอบธุรกิจขายตรงหรือผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงหรือผู้ซึ่งได้รับการเสนอหรือการชักชวนจากผู้จำหน่ายอิสระ ตัวแทนขายตรง ผู้ประกอบธุรกิจขายตรงหรือผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรง เพื่อให้ซื้อสินค้าหรือรับบริการ

๒. ตัวแทนขายตรง คือ บุคคลซึ่งได้รับมอบอำนาจจากผู้ประกอบธุรกิจขายตรงให้นำสินค้าหรือบริการไปเสนอขายตรงต่อผู้บริโภค

๓. ผู้จำหน่ายอิสระ คือ บุคคลที่ได้รับโอนกรรมสิทธิ์ในสินค้าหรือบริการจากผู้ประกอบธุรกิจขายตรงและนำสินค้าหรือบริการดังกล่าวไปเสนอขายตรงต่อผู้บริโภค แต่ไม่มีความสัมพันธ์ในฐานะลูกจ้างหรือตัวแทนของผู้ประกอบธุรกิจ

๔. ผู้ประกอบธุรกิจขายตรง คือ ผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าสินค้าหรือบริการ

๕. ผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรง คือ บุคคลหรือนิติบุคคล ซึ่งได้จดทะเบียนการประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงต่อเลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

และพิจารณาจากนิยามดังกล่าวจะเห็นว่า

๑. “ขายตรง” จะต้องมีการนำเสนอสินค้า หรือบริการต่อผู้บริโภคโดยตรง

๒. การนำเสนอสินค้าดังกล่าว ต้องดำเนินการในที่อยู่อาศัย สถานที่ทำงาน หรือที่อื่นใดก็ได้ที่ไม่ใช่ร้านค้าตามปกติ และ “ขายตรง” ไม่ว่าจะเป็นการขายตรงแบบชั้นเดียว หรือแบบหลายชั้น ต้องดำเนินการผ่านนักธุรกิจขายตรง หรือพนักงานขายตรงเท่านั้น

กล่าวโดยสรุป การขายตรง คือ วิธีการที่ผู้ประกอบธุรกิจใช้ในการนำสินค้าหรือบริการของตนไปสู่ผู้บริโภคคนสุดท้าย โดยมีได้กระทำผ่านร้านค้าทั่วไป แต่จะอาศัยบุคคลเป็นผู้นำสินค้าหรือบริการไปเสนอขายต่อผู้บริโภค ณ สถานที่อยู่อาศัยของผู้บริโภคหรือสถานที่อื่นใดที่มีใช้สถานที่ประกอบธุรกิจตามปกติ ทั้งนี้ การเสนอขายดังกล่าวจะใช้วิธีการนำเสนอด้วยวาจาต่อหน้าผู้บริโภค ส่วนการตลาดแบบตรงนั้น จะกระทำผ่านสื่อต่างๆ เช่น แผ่นพับ ไปรษณีย์ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วิทยุ เป็นต้น และไม่มีข้อจำกัดในเรื่องสถานที่

รูปแบบของแผนการจ่ายผลตอบแทนที่ใช้ในการขายตรง

ในธุรกิจขายตรงนั้น ผู้ประกอบธุรกิจจะมีวิธีการหรือรูปแบบในการจ่ายผลตอบแทนให้แก่ผู้ขายตรงและมีวิธีการในการจัดองค์กรการขายที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของการดำเนินธุรกิจขายตรง ซึ่งรูปแบบการจ่ายผลตอบแทนและการจัดองค์กรการขายนี้ มักเรียกว่า “แผนการจ่ายผลตอบแทน” หรือ “แผนการตลาด” ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น ๒ รูปแบบใหญ่ๆ คือ

๑. แผนการขายตรงแบบชั้นเดียว (Single Level Marketing หรือ SLM) เป็นแผนการขายตรงที่ตัวแทนขายตรง หรือผู้จำหน่ายอิสระนำสินค้าจากผู้ประกอบธุรกิจไปขายให้กับผู้บริโภคโดยตรง ตัวแทนขายตรงจะได้รับค่าตอบแทนเป็นเงินเดือนหรือคอมมิชชั่น ส่วนผู้จำหน่ายอิสระจะได้รับผลตอบแทนเป็นอัตราส่วนจากยอดขาย การขายตรงแบบชั้นเดียว ผู้ขายตรงจะไม่สามารถสร้างทีมขายของตนขึ้นมาเองได้ จึงไม่มีสิทธิได้ผลประโยชน์จากการขายของผู้ขายตรงคนอื่นๆ ตัวแทนขายตรง หรือผู้จำหน่ายอิสระในระบบนี้ จะไม่มีหน้าที่ในการหาสมาชิก การชักชวนสมาชิกรายใหม่เข้าร่วมงานเป็นหน้าที่ของผู้ประกอบธุรกิจ^๕ จุดด้อยของแผนการขายตรงแบบชั้นเดียว คือ โอกาสการสร้างรายได้จะน้อยกว่าแผนการขายตรงแบบหลายชั้น เนื่องจากไม่มีตำแหน่ง ฉะนั้นยอดขายจึงเป็นสิ่งเดียวที่สร้างรายได้ให้สูงขึ้น

๒. แผนการขายตรงแบบหลายชั้น (Multi Level Marketing หรือ MLM) เป็นรูปแบบของแผนการจ่ายผลตอบแทนในระบบขายตรง โดยสมาคมการขายตรงแห่งประเทศไทย หรืออเมริกา ได้ให้นิยามแผนการขายตรงแบบหลายชั้นไว้ว่า การขายตรงแบบหลายชั้น หมายถึง แผนการตลาดซึ่งประกอบด้วยลำดับขั้นของพ่อค้าและผู้จัดจำหน่าย ซึ่งเป็นอิสระจากผู้ประกอบธุรกิจ หรือผู้ผลิตหนึ่งลำดับขั้นหรือมากกว่า บุคคลแต่ละขั้นได้รับผลตอบแทนบางส่วนจากการขายปลีก ซึ่งทำโดยบุคคลที่เข้าเป็นผู้นำเข้าสู่แผนการตลาด อบรมการขาย กระตุ้นหรือสนับสนุนสินค้า ค่าคอมมิชชั่น หรือผลกำไรที่เพิ่มขึ้น ขึ้นอยู่กับการขายของผู้จัดจำหน่ายทั้งหลายในการขายสินค้าให้แก่ผู้บริโภค^๖

การขายตรงแบบหลายชั้น เป็นวิธีการหนึ่งในหลายๆ วิธีในการจัดการองค์กร และการจ่ายค่าตอบแทนให้แก่ผู้จำหน่ายสินค้าในธุรกิจขายตรง ก็คือ แผนการจ่ายค่าตอบแทน โดยค่าตอบแทนที่ผู้จำหน่ายจะได้รับมาจาก ๒ ทาง คือ ทางแรก ผู้จำหน่ายจะได้รับค่าตอบแทนจากการขายสินค้าหรือบริการให้แก่ผู้บริโภค และทางที่สอง ผู้จำหน่ายจะได้รับค่าตอบแทนจากการขายหรือการซื้อสินค้าของผู้จำหน่ายรายอื่นที่ตนเป็นผู้ชักชวนเข้ามาเป็นสมาชิก นอกจากนั้น ยังได้รับค่าตอบแทนจากการขายของกลุ่ม หรือสาขางาน หรือผู้จำหน่ายรายอื่นที่ตนเป็นผู้ชักชวนเข้ามาเป็นสมาชิกอีกด้วย ดังนั้น การขายตรงแบบหลายชั้น จึงเปิดโอกาสให้แก่ผู้ขายตรงที่จะมีธุรกิจเป็นของตนเอง รวมทั้งพัฒนาองค์กรการขาย หรือเครือข่ายของตน

^๕ ฝ่ายสารสนเทศศูนย์ข้อมูลมติชน, “ขายตรงยุคโลกาภิวัตน์” ประชาชาติธุรกิจ(๒๔-๒๖ พฤศจิกายน๒๕๔๐): ๕๑

^๖ สุทธิกรณ์ สิบน้อย, “มาตรการทางกฎหมายอาญาในการควบคุมการขายตรง” หน้า ๑๓

๒.๑.๓ แชร่ลูกโซ่

แชร์ลูกโซ่ หมายถึง รูปแบบการดำเนินธุรกรรมที่มุ่งประสงค์ เพื่อหารายได้จาก การระดมทุนเป็นหลัก โดยมีการสัญญาในการเข้าร่วมธุรกิจที่จะตอบแทนผลประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ ที่สูงกว่าเงินลงทุน ซึ่งผู้ประกอบการมักจะอ้างถึงการนำเงินไปลงทุนในรูปแบบอื่นๆ ต่อไป เพื่อปัน รายได้แจกจ่ายผู้เข้าร่วมธุรกิจอย่างทั่วถึง แต่ข้อเท็จจริงที่ปรากฏ คือ การตอบแทนผลประโยชน์ให้กับ สมาชิกในช่วงต้นๆ เพื่อกระตุ้นให้เกิดการร่วมธุรกิจอย่างต่อเนื่อง จนเมื่อการประกอบธุรกรรม ดังกล่าวถึงจุดที่ผู้ประกอบการหวังผลในการระดมทุนเพียงพอแล้ว ก็จะหาทางปิดตัวและหลบหนีไป เพื่อหลีกเลี่ยงการจ่ายผลประโยชน์อันเป็นค่าตอบแทนตามที่ได้สัญญาไว้ หรืออาจจะดำเนินการต่อเนื่อง จนกว่าฐานที่เข้ามาหรือผู้เข้าร่วมธุรกิจที่เข้ามาในช่วงหลังจะไม่สามารถหมุนเวียนเงินค่าตอบแทนเพื่อ สนองตอบต่อสมาชิกกลุ่มเดิมได้ ธุรกรรมดังกล่าวก็จะเกิดภาวะล่มสลายและปิดตัวลงไปในที่สุด

๒.๑.๔ ลักษณะและวิธีการดำเนินงาน การหาสมาชิก และการจ่ายผลประโยชน์

ส่วนใหญ่วิธีการดำเนินงานของแชร์ลูกโซ่จะเริ่มจากวงแคบๆ จากเพื่อนคนใกล้ชิดแล้ว ค่อยๆ ขยายตัวไปรอบนอก จนถึงขั้นควบคุมไม่ได้ เพราะจะเริ่มออกสู่วงกว้างขึ้นเรื่อยๆ การหาสมาชิก ก็จะใช้วิธีสร้างภาพลวง หว่านล้อมให้เกิดความเชื่อและการจ่ายผลประโยชน์กับสมาชิกระดับต้นๆ หรือ ใกล้ชิดเป็นส่วนใหญ่ เพื่อโฆษณาชวนเชื่อ อีกข้อหนึ่ง คือ สมาชิกเหล่านี้ส่วนใหญ่มักเป็นคนสนิท ของกลุ่มผู้ก่อตั้งแชร์ลูกโซ่อยู่แล้ว ย่อมมีผลประโยชน์คาบเกี่ยวกันมากมาย ดังนั้น จึงสามารถที่จะ สร้างภาพลวงร่วมกันได้ สุดท้ายเมื่อได้ระดมทุนตามประสงค์แล้วก็จะปิดตัวลง ซึ่งสมาชิกระดับใกล้ชิด ก็จะไม่ได้ประโยชน์ใดๆ ส่วนแมลงเม่าที่บินมาภายหลังส่วนใหญ่จะเป็นผู้เสียหาย และตามตัว ผู้รับผิดชอบไม่ได้ เพราะหายเข้ากลีบเมฆไปแล้ว ครั้นจะมาหาข้อมูลจากสมาชิกระดับผู้นำก็เปล่า ประโยชน์ เพราะได้ปิดปากตัวเองแล้วจากผลประโยชน์ที่คาบเกี่ยวกันกับเจ้าของแชร์ลูกโซ่

๒.๑.๕ ประเภทของแชร์ลูกโซ่ และลักษณะของแต่ละประเภท

ประเภทที่ ๑ ระบบพีระมิด (Pyramid System)

ระบบนี้เน้นการหาสมาชิกรายหัว ซึ่งรายได้ของคนที่มาก่อนมาจากการหาสมาชิกของ คนใหม่ที่เกิดขึ้นในขั้นฐาน หากเกิดการหาสมาชิกขาดช่วงลง สมาชิกที่มาก่อนจะเกิดผลกระทบใน ด้านรายได้ทันที ซึ่งแตกต่างจากระบบตลาดขายตรงแบบหลายชั้น (Multi-Level Marketing เรียกย่อๆ ว่า MLM) ที่ถึงแม้สมาชิกจะเข้ามาไม่มากก็จ่ายผลประโยชน์ตามระบบได้ ไม่ขึ้นอยู่กับจำนวนฐาน แต่อย่างใด เพราะรายได้จะมาจากการขายสินค้าตัวเดิมให้ผู้บริโภคอย่างต่อเนื่อง ข้อสังเกตอีกประการ หนึ่งคือ ระบบพีระมิดนั้น คนที่เข้าร่วมธุรกิจก่อนจะได้เปรียบมากที่สุด คนที่เข้ามาทีหลังไม่มีโอกาส แฉงได้เลย

ประเภทที่ ๒ ระบบลูกโซ่แบบรู้จบ (Endless Chain System)

ระบบนี้เป็นระบบแชร์ลูกโซ่ที่ดี ๆ แต่มีการจบของระบบ คือ การที่สมาชิกเข้ามาก่อนสามารถรับผลประโยชน์จากสมาชิกที่เข้ามาใหม่ แต่จำกัดลำดับชั้น ถ้าสิ้นสุดชั้นที่กำหนดก็ไม่มีสิทธิ์รับผลประโยชน์อีก สมาชิกในระดับถัดลงไปก็ขึ้นมารับผลประโยชน์ต่อเป็นรายต่อไป รายได้ส่วนใหญ่จึงมาจากสมาชิกที่เข้ามาใหม่ แต่กำหนดลำดับอย่างชัดเจน คือ เมื่อเข้ามาครั้งแรกต้องจ่ายให้กับลำดับที่เพิ่งจะมีรายได้ จนกว่าลำดับตัวเองจะถูกดันขึ้นไปรับผลประโยชน์ ข้อสังเกตก็คือระบบนี้ สมาชิกที่มาภายหลัง จะเริ่มได้อันดับสูงขึ้นไปเรื่อย ๆ ด้วยเหตุผลจากฐานสมาชิกที่จะเริ่มกว้างขึ้น

ประเภทที่ ๓ ระบบลูกบอลหิมะ (Snow Ball System)

ระบบนี้คล้ายกับการ Trading ระบบเงิน คือ การลงทุนในด้านการเงินแล้วแต่สัดส่วนที่จะลงทุน ลงน้อยได้ผลตอบแทนน้อย ลงทุนมากได้ผลตอบแทนมากตามสัดส่วน การจ่ายผลประโยชน์ มีเป็นงวด ๆ ดังนั้น จะใช้เงินของนักลงทุนมาจ่ายให้กับคนที่ลงทุนก่อนหมุนเวียนไปเรื่อย ๆ จนกว่ารอบที่สัญญาจะหมดไปคล้าย ๆ กับลูกหิมะที่ตกจากภูเขาสูงจะหมุนตัวจากลูกเล็ก ๆ จนเป็นก้อนหิมะยักษ์ที่ถล่มหมู่บ้านให้พังพินาศได้เป็นแถบ ๆ

ประเภทที่ ๔ ระบบลูกโซ่ (Chain System)

ตามที่กล่าวมาแล้วในทุกะบบข้างต้น ล้วนเป็นหนึ่งในระบบลูกโซ่อยู่แล้ว ดังคำจำกัดความที่ให้ไว้ แต่จะมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกันออกไปแล้วแต่ละระบบ ทั้งนี้ระบบแชร์ลูกโซ่จะแตกต่างกับระบบข้างต้น ก็คือ จะไม่มีการจำกัดระยะเวลาตอบแทน และส่วนใหญ่จะให้ข้อตอบแทนที่สูงมากเกินไปจากการลงทุนเป็นจำนวน ๒ - ๕ เท่าขึ้นไป

ประเภทที่ ๕ ระบบเกมการเงิน (Money Game System)

ระบบเกมการเงิน คือ การใช้เงินต่อเงิน แต่มีเงื่อนไขในการแลกเปลี่ยน เช่น การสมัครเข้ามาต้องจ่ายเงินให้ผู้แนะนำและหาสมาชิกให้ได้เท่าไรจึงจะมีค่าตอบแทน และการแตกตัวของสมาชิกในเครือข่ายก็จะส่งผลประโยชน์ให้กับสมาชิกระดับสูงตลอดไป ซึ่งระบบนี้จะมีลักษณะแผนและการตอบแทนใกล้เคียงกับระบบ MLM มาก แต่ไม่มีสินค้าเท่านั้นเอง ใช้เงินต่อเงินเลย หรือบางครั้งอาจใช้สินค้าชิ้นเล็ก ๆ บ้างหน้า หรืออาจเป็นบัตรส่วนลด บัตรสิทธิพิเศษต่าง ๆ เช่น ระบบ Pentagono ที่มีคนนำมาเผยแพร่ในเมืองไทยเมื่อปลายปี ๔๑ จากประเทศอิตาลี เป็นต้น

ประเภทที่ ๖ ระบบแชร์ลูกโซ่แบบไบนารีกลายพันธุ์

จริง ๆ แล้วระบบไบนารี เป็นระบบการตลาดใน MLM ระบบหนึ่ง แต่การนำเอาระบบไบนารีไปปรับปรุงเป็นแชร์ลูกโซ่นั้นทำได้ง่ายมากกว่าระบบอื่น เนื่องจากระบบไบนารีมีลักษณะการดำเนินธุรกิจ คือ หาสมาชิกแล้วแบ่งขาย ขว เพื่อไม่ให้เท่า ๆ กัน ซึ่งเมื่อแปลงระบบการจ่ายเงินโดยมีสินค้าบ้างหน้าเล็กน้อยก็สามารถใช้เป็นระบบแชร์ลูกโซ่ได้อย่างแนบเนียนทีเดียว

๒.๑.๖ กลุ่มคนที่เกี่ยวข้องในระบบธุรกิจแชร์ลูกโซ่

หากย้อนมาดูเหตุการณ์ปัจจุบันหรือกรณีแชร์ลูกโซ่ล่าสุดนั้น จะพบว่ากลุ่มคนที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับแชร์ลูกโซ่นั้นมาจากหลายอาชีพ ในส่วนของบริษัทที่เข้ามาแอบแฝง และกลายมาทำแชร์ลูกโซ่แบบเต็มตัวนั้น มีทั้งคนในวงการขายตรงและนักธุรกิจจากวงการอื่น จุดเริ่มต้นมาจากการแอบแฝงเข้ามาทำธุรกิจขายตรงในลักษณะที่ไม่จริงใจที่จะทำธุรกิจที่ดีหรือตั้งใจทำในระยะยาว เมื่อพัฒนาเป็นธุรกิจแชร์ลูกโซ่เต็มระบบ ไม่ว่าจะเป็นการเรียกว่า “แผนโปรโมชัน” หรือ “แผนที่ ๒” ก็ตาม ทำให้เกิดการเล่นแชร์ลูกโซ่เต็มรูปแบบทันที มีให้เห็นง่ายๆ คือ

- ตัวนายทุนที่เข้ามาเปิดบริษัทขายสินค้า ในระบบขายตรงที่ส่อเจตนาไม่บริสุทธิ์ใจต่อผู้บริโภค ซึ่งมาจากหลายวงการทั้งนักธุรกิจ นักบริหาร ข้าราชการ เมื่อแผนการตลาดเดิมไม่ดึงดูดเพียงพอ จึงเปลี่ยนมาทำแชร์ลูกโซ่เต็มรูปแบบทันที

- แม่ทีมประเภทตระเวนหากินเป็นอาชีพ คนเหล่านี้ส่วนใหญ่ไม่ได้ทำธุรกิจ MLM เป็นหลักเป็นฐานกับบริษัทหนึ่งบริษัทใด แต่จะตระเวนล่าเงินในรูปแบบต่าง ๆ ไปเรื่อย ๆ โดยเฉพาะช่วง ๑-๒ ปีที่ผ่านมา คนกลุ่มนี้จะสนุกกับการวิ่งไปเสนอตัวสร้างทีมให้กับบริษัทต่าง ๆ ที่ใช้แผนการตลาดในระบบไบนารี ในลักษณะขอเป็นแม่ทีมติดบริษัทเพื่อรับผลประโยชน์เต็ม ๆ เมื่อถึงจุดอิ่มตัวก็ตัดจากแม่ทีมประเภทนี้คาดว่าจะมีจำนวนมากขึ้นทุกวัน แม่ทีมเหล่านี้บางคน คือ ดันคิดแชร์ลูกโซ่รูปแบบใหม่ล่าสุดที่สมัครในแผนไบนารี ปกติจึงสามารถสมัครแบบ ๒ ซึ่งรู้กันทั่ว คือแชร์ลูกโซ่เต็มรูปแบบที่มีการจ่ายผลตอบแทนกันภายใน ๓ วัน ๑๐ วัน หรือ ๑๕ วัน ได้เงินกันแบบเห็นเนื้อเห็นหนัง กำไร ๒๐๐ - ๓๐๐ เปอร์เซ็นต์ หลายบริษัทเปิดขึ้นมาด้วยฝีมือการจัดการของแม่ทีมประเภทนี้

- แม่ทีมประเภทนักลงทุนและล่าหัวคิว คนกลุ่มนี้จะไปทุกแห่งที่มีแหล่งล่าเงินและล่าเหยื่อใหม่ ๆ ขอเพียงให้ได้สมัครอยู่ใกล้ ๆ หัวแถว หรือเป็นคนแรก ๆ ที่เริ่มต้น แม้กระทั่งแชร์ลูกโซ่ล่าสุด คนเหล่านี้ก็ตอบคำถามชัดเจนว่าทำไมจะไม่รู้ว่าเป็นแชร์ลูกโซ่ แต่มาก่อนลงก่อนจะได้ก่อน

- คนทั่วไปที่อยากได้เงิน มาจากหลากหลายอาชีพทั้งแม่บ้าน ข้าราชการทั้งที่เกษียณและยังไม่เกษียณ ดารา นักธุรกิจ พนักงานบริษัท ทหาร ตำรวจ ฯลฯ คนเหล่านี้ส่วนใหญ่จะรู้ว่าเป็นแชร์ลูกโซ่ แต่ก็พร้อมที่จะเสี่ยง ซึ่งหากเป็นเงินส่วนตัวก็ถือว่าเป็นการเดือดร้อนส่วนตัว แต่หากเป็นการหยิบยืม ระดมเงินญาติมาเล่นแชร์ลูกโซ่ก็จะกลายเป็นปัญหาสังคมที่กระทบคนอื่นตามมา

๒.๑.๗ ความแตกต่างระหว่างแชร์ลูกโซ่กับ MLM

หลังจากแชร์ลูกโซ่ระบาดอย่างหนักเมื่อกว่าสิบปีก่อนนี้ และเข้ามาเกาะอยู่กับธุรกิจขายตรงอยู่ในปัจจุบันกลายเป็นภาพซ้อนที่ทำให้เกิดความไม่ชัดเจนว่าขายตรงในระบบ MLM ต่างกับแชร์ลูกโซ่อย่างไร

หากเป็นแชร์ลูกโซ่ตรงๆ ไม่ปรุ้งแต่งแปลงกายก็เป็นเรื่องที่ดีแล้วสามารถเข้าใจได้ง่าย เพราะมีการล่าหัวคิวหรือลงทุนแล้วรอรับส่วนแบ่งกันตรงไปตรงมา แทบจะไม่มีสินค้าเป็นจริงเป็นจังนัก

ในขณะที่อีกด้านหนึ่งการแฝงตัวเข้ามาอาศัยระบบ MLM หากินของบางกลุ่มบางบริษัทนั้น แบนเนียนเกินกว่าจะมองเห็นอย่างธรรมดา ๆ แต่ต้องมองอย่างชนิดที่ต้องเรียกว่า แยกแยะกันเป็นส่วน ๆ เลยทีเดียว เพราะบริษัทเหล่านี้ได้พัฒนาไปมากกว่าแชร์ลูกโซ่ธรรมดาด้วยการทำที่ว่าเป็น MLM ของแท้แต่สร้างเงื่อนไขขึ้นมาใหม่ที่เป็นการเอารัดเอาเปรียบ ดูผิวเผินเหมือนไม่ใช่การระดมเงิน หรือหลอกล่อถึงผลประโยชน์ แต่แท้ที่จริงแล้ว เป็นการดึงเม็ดเงินโดยผ่านกระบวนการสมาชิก ด้วยการจ่ายผลตอบแทนที่สูงเกินความเป็นจริงทางธุรกิจ เพราะไม่ได้มีเจตนาจะขายสินค้าอย่างเป็นธรรม จึงกลายเป็นกลุ่มที่ทำในรูปของระบบพีระมิดหรือแชร์ลูกโซ่มีหลายส่วนที่จะแยกออกมาให้เห็นว่าแชร์ลูกโซ่ที่แอบแฝงอยู่ในธุรกิจ MLM เป็นอย่างไร

- เริ่มที่ค่าสมัครที่ค่อนข้างสูง และถูกบังคับให้ซื้อสินค้าพร้อมกับการสมัคร บางแห่งอยู่ที่ประมาณ ๔,๐๐๐ บาท ขณะที่บางแห่งสูงกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท ในขณะที่ระบบ MLM ที่แท้จริงไม่มีการบังคับซื้อ

- ไม่ได้สนใจขายสินค้า แต่การแนะนำเข้าร่วมธุรกิจจะบอกหรือเน้นอยู่ที่การหาคนเข้ามาสมัคร จะมีส่วนแบ่งรายได้ว่าหากมีคน จะได้ไปกี่พัน กี่หมื่น หรือกี่แสนบาท ขณะที่ MLM เป็นการสร้างธุรกิจเพื่อขายสินค้า และสร้างองค์กรเพื่อให้เกิดการขายอย่างกว้างขวางขึ้น

- การจ่ายผลประโยชน์หรือคอมมิสชั่น มาจากส่วนแบ่งการล่าคนเข้ามาในระบบที่วางกฎบังคับซื้อสินค้า ซึ่งดูเหมือนจะเป็นการบริโภค แต่แท้ที่จริงแล้วสินค้าเป็นแค่ฉากบังหน้า และเป็นเครื่องมือดึงเงินเข้าระบบ เพราะหากไม่มีการบังคับซื้อก็ไม่สามารถจ่ายค่าหัวคิวเป็นทอด ๆ ได้ ทำให้ระบบเดินต่อไปไม่ได้และล้มไปในที่สุด ขณะที่ MLM มีรายได้จากการขายสินค้าหรือยอดขายสินค้าที่เกิดขึ้นในองค์กร ทั้งหมดนี้เป็นหลักใหญ่ในการพิจารณาว่าบริษัทไหนเข้าข่ายเป็นระบบพีระมิดหรือแชร์ลูกโซ่หรือไม่ ยังมีรายละเอียดปลีกย่อยที่อาจไม่ใช่สาระสำคัญมากนักในการพิจารณา

๒.๑.๘ การแอบแฝงแชร์ลูกโซ่อยู่ใน MLM

คำว่า “แอบแฝง” น่าจะบอกลักษณะและพฤติกรรมของกลุ่มคนที่เข้ามาใช้ธุรกิจขายตรงในระบบ MLM เพื่อแฝงตัวล่าหัวคิว หรือสร้างธุรกิจล่าหัวคิวขึ้นมาเพื่อเน้นการแอบแฝงแน่นอนว่าการที่คนใหม่ๆ หรือคนที่สนใจจะเข้าร่วมธุรกิจ MLM สามารถสังเกตหรือแยกแยะออกอาจเป็นเรื่องยากยิ่ง

คนนอกวงการที่ไม่เคยเข้ามาสัมผัสธุรกิจนี้ไม่เคยศึกษาหรือไม่เคยรู้เลยว่าธุรกิจ MLM ที่ถูกต้องเป็นอย่างไร เมื่อได้รับการชักชวนให้สมัครเป็นกลุ่มแชร์ลูกโซ่ที่แฝงตัวอยู่ อาจเข้าใจเอาเองในทันทีว่า นี่คือ ขายตรง MLM ของแท้ เพราะภาพที่ผู้ชักชวนแนะนำบอกมาก็คือ ธุรกิจ MLM หากจะแยกแยะกันแบบมองง่าย ๆ น่าจะแบ่งพวกแอบแฝงเหล่านี้ออกเป็น ๓ ลักษณะใหญ่ ๆ

ลักษณะที่ ๑ คือ พวกที่เข้าใจได้ง่าย มองเห็นค่อนข้างชัดเจนว่าเป็นแชร์ลูกโซ่แน่นอน แม้ว่าจะมีสินค้าที่อุปโลกน์ขึ้นมาประกอบ แต่ลักษณะการให้แนะนำคนเข้ามาสมัคร และระบุกันอย่างชัดเจนเลยว่าจะได้ส่วนแบ่งจากการหาสมาชิกรายละเท่าไร บริษัทเหล่านี้ค่อนข้างดูง่ายในหลาย ๆ ส่วน ทั้งสินค้าที่ไม่ได้คุณภาพ สถานที่และเอกสารต่าง ๆ ดูไม่มีมาตรฐานเชื่อถือไม่ได้ บางบริษัทถึงกับใช้

ใบเสร็จที่ซื้อมาจากร้านเครื่องเขียนก็มี หรือบางแห่งอาจจะไม่มีเอกสารหลักฐานการจดทะเบียนบริษัท หมายเลขผู้เสียภาษีและอื่นๆ ที่เป็นเอกสารจากทางราชการที่พอจะระบุได้ว่าเป็นรูปบริษัทที่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือแม้แต่เอกสารประกอบการขายก็ทำขึ้นมาหายาบ ๆ ง่าย ๆ และหากจะไปมองกันที่กระบวนการการทำตลาด แทบจะไม่ได้นำเสนอสินค้ากันมากนัก ไม่ได้สาธิตสินค้ากันอย่างจริงจัง มีสินค้าอยู่แต่ไม่กี่รายการ แต่ชอบป่าวประกาศว่าจะมีสินค้าทยอยออกมาอีกหลายรายการ สุดท้ายก็ทำไม่ได้อย่างที่ประกาศไว้ นอกจากไม่ได้พูดถึงตัวสินค้าอย่างจริงจังแล้ว การนำเสนอแผนการตลาดที่แปลงและพัฒนามาเพื่อเป็นการล่าหัวคิวโดยเฉพาะจะมีการพูดกระตุ้นเรื่องนี้กันเป็นหลัก และเน้นรายได้กันเป็นสัปดาห์ หรือเป็นรายวันกันเลยทีเดียว ในขณะที่การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาคุณภาพสมาชิกในการทำตลาดอย่างมีคุณภาพและมีมาตรฐานแทบจะไม่มีเลย บริษัทเหล่านี้จะเปิดให้เม็ดเงินไหลเข้าโดยการให้แม่ที่มรดมคนเข้ามาสมัคร ซึ่งตามแผนการตลาดจะระบุชัดเจนว่า หากมาได้กี่คนครบตามเงื่อนไขจะได้ส่วนแบ่งกี่พันกี่หมื่นบาท เมื่อถึงจุดที่ไม่ควรจะไปเปิดต่อไปด้วยเหตุผลต่างๆ แล้ว ก็จะปิดบริษัททันทีพร้อมกับเม็ดเงินที่ได้ไป และอาจจะไปเปิดที่ใหม่ในชื่อใหม่ รูปแบบใหม่ แม้กระทั่งผู้บริหารอาจจะมาในชื่อใหม่ เมื่อแผนการตลาดเดิมไม่รุ่งโรจน์มากพอ จึงหันมาเปิดแชร์ลูกโซ่เต็มรูปแบบโดยเปิดซ้อนขึ้นมาอีกแผนหนึ่งซ้อนอยู่ในบริษัทเดียวกัน

ลักษณะที่ ๒ คือ พวกที่ประกาศตัวชัดแจ้งว่า นี่คือการขายตรงหลายชั้น มีการสร้างบริษัทที่ได้มาตรฐานบางแห่งอาจจะเป็นบริษัทต่างประเทศ ถ้าเทียบกับลักษณะแรกแล้วแตกต่างกันมากในเรื่องของสถานที่เอกสารหลักฐาน จะครบถ้วนสมบูรณ์ดูผิวเผินภายนอกน่าเชื่อถือเป็นอย่างยิ่ง แม้แต่ตัวผู้บริหาร คณะที่ปรึกษา และผู้เกี่ยวข้อง ทุกอย่างล้วนดูมีคุณภาพทั้งสิ้น จุดที่น่าสังเกตอย่างหนึ่งก็คือบริษัททั้ง ๒ ลักษณะนี้ จะไม่นิยมเปิดสาขาหรือหากจะเปิดก็น้อยมาก ๆ เพราะการเปิดสาขาหมายถึงค่าใช้จ่ายที่ต้องเพิ่มขึ้น เมื่อคิดจะเข้ามาหาผลประโยชน์จากคนโลก จึงไม่คิดที่จะทำบริษัทที่ยืนยาวและร่วมพัฒนางานกันอย่างแท้จริง จึงไม่เปิดสาขาให้เปลืองเงิน เปลืองเวลา โดยมักอ้างว่าไม่จำเป็นเพราะสามารถส่งสินค้าผ่านช่องทางขนส่งต่าง ๆ ได้ทั่วประเทศ ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้ว การเปิดสาขาไม่ได้หมายถึงการจัดส่งอย่างเดียวแต่เป็นการพัฒนา และดูแลสมาชิกเพื่อพัฒนารูทกิจทั้งระยะสั้นและระยะยาวในพื้นที่นั้น ๆ การไม่เปิดสาขา จึงสื่อแนวโน้มอย่างหนึ่งว่าบริษัทเหล่านั้นตั้งใจจะอยู่ไม่นานและพร้อมจะปิดตัวได้ทันที นอกจากจุดสังเกตที่ว่าแล้ว การแบ่งตัวที่แนบเนียนและลุ่มลึกร้ายกาจมากคือ แผนการตลาดที่ถูกคิดค้นขึ้นมาให้ดึงดูดใจ หรือโดนใจคนโลก โดยสามารถทำทั้งด้านที่บริสุทธิ์ใจก็ได้ หรือเป็นการล่าหัวคิวเต็มตัว โดยมีสินค้าเป็นแค่ตุ๊กตาที่อ้างว่ามีคุณภาพ ทั้งที่หลายบริษัทมีสินค้าอยู่แต่ไม่กี่รายการ ด้วยแผนการตลาดที่ว่านี้ เมื่อสามารถล่าหัวคิว โดยการเปิดรับสมัครแบบบังคับซื้อสินค้าแรกเข้าทันที บางบริษัทสูงกว่า ๑ หมื่นบาท ขณะที่บางบริษัทอยู่ที่ประมาณ ๔,๐๐๐ บาท มีการระบุชัดเจนว่าเมื่อสามารถหาคนเข้ามาสมัครและซื้อสินค้าทันทีต่อจากตัวเราไปได้กี่หัว ก็จะได้ส่วนแบ่งที่เรียกว่าคอมมิชชั่นกี่พัน กี่หมื่น กี่แสนบาท ตามแต่ว่าใครจะสามารถหาสมาชิกมาสมัครพร้อมกับจ่ายเป็นค่าสินค้าทันที ได้กี่หัวตามเงื่อนไขที่บริษัทกำหนดก็จะได้รับส่วนแบ่ง ส่วนสินค้าจะบริโภคหรือไม่ จะไม่มีการพูดถึง เพราะสินค้าถูกนำมาตั้ง เพื่อให้สามารถกำหนดวงเงินได้โดยไม่เข้าข่าย

ผิดกฎหมายแชร์ลูกโซ่ เท่ากับเป็นการปิดจุดบอดไม่ให้ผิดกฎหมายนั่นเอง การหาเงินด้วยวิธีดังกล่าวไม่เคยสนใจที่จะสาธิตสินค้าหรือพัฒนาสมาชิกให้ทำธุรกิจขายตรงอย่างเข้าใจหรือสร้างธุรกิจได้เอง หากแต่มีการจัดอบรมข้างในบางบริษัท ซึ่งวิทยากรก็ล้วนแต่คนดัง ๆ นอกวงการที่หลาย ๆ คนไม่ได้ลึกซึ้งในเรื่องธุรกิจขายตรงหลายชั้นเลยแม้แต่น้อย นี่ก็คือลักษณะของหลายบริษัทที่แฝงตัวอยู่ในระบบ MLM อย่างแนบเนียน กลมกลืน โดยการล่าสมาชิกเข้าระบบเพื่อเพิ่มยอดหัวคิวเป็นเป้าหมายหลักสุดท้าย

ลักษณะที่ ๓ ในรูปของกลุ่มที่เกิดขึ้นจากบรรดาแม่ทีมที่วนเวียนหาเงินอยู่ในวงการ MLM ในลักษณะฉาบฉวย กลุ่มเหล่านี้ตั้งขึ้นมาเพื่อระดมเงินเข้าไปลงทุนในบริษัทที่ใช้แผนไบนารี การระดมทุนดังกล่าวมีการตั้งผลประโยชน์ล่อใจไว้ค่อนข้างสูงให้ผลตอบแทนประมาณ ๒๐๐ เปอร์เซ็นต์ ภายใน ๑ เดือน กลุ่มเหล่านี้มีความเกี่ยวข้องกับบริษัทขายตรงบางแห่ง เมื่อระดมเงินมาได้ก็จะนำไปลงทุนในบริษัท ที่ใช้ระบบไบนารีในลักษณะแฟกทีม หรือจัดวางรหัสในการสมัครให้ได้ตามเงื่อนไขที่บริษัทนั้นกำหนด เมื่อได้ผลตอบแทนกลับมาก็นำมาจ่ายคืนซึ่งในความเป็นจริงรายได้จากการแฟกทีมไม่มากพอจะไปจ่ายคืน ถึง ๒๐๐ เปอร์เซ็นต์ได้ การระดมทุนจะดำเนินไปได้สักระยะหนึ่ง สุดท้ายก็ปิดและหอบเงินที่เหลือหลบหนีไป

๒.๒ ทบทวนวรรณกรรม

๒.๒.๑ ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มัทนา จันทระจิระ (๒๕๔๓ : บทคัดย่อ) การรับรู้และยอมรับต่อเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ในฐานะนวัตกรรมใหม่ของธุรกิจขายตรงหลายชั้น เป็นการวิจัยที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้และยอมรับต่อเครือข่าย อิเล็กทรอนิกส์ในฐานะนวัตกรรมใหม่ของธุรกิจขายตรงหลายชั้น โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ นักธุรกิจขายตรงที่มีสถานภาพและระดับตำแหน่งต่าง ๆ ซึ่ง อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลจำนวน ๓๔๕ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า ๕ ระดับ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สำหรับสถิติ ที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน T-test และ F-test ซึ่งใช้การทดสอบภายหลังด้วยรายคู่วิธี LSD โดยมีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ผลการวิจัยพบว่า ๑. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเข้าใจเกี่ยวกับเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ (Internet) การพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-commerce) และผลประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้ระบบ ดังกล่าวในการดำเนินธุรกิจขายตรง ๒. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่า ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้เครือข่าย อิเล็กทรอนิกส์ (Internet) มาใช้ในการดำเนินธุรกิจขายตรง ได้แก่ ๑) การรับทราบ ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับบริษัทได้เป็นอย่างดี ๒) การรับทราบรายละเอียดต่าง ๆ ของสินค้าได้เป็นอย่างดี ๓) การรับทราบถึงการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว เช่น ผลิตภัณฑ์ใหม่ ราคาสินค้าที่เปลี่ยนแปลงใหม่ ฯลฯ ๔) การประชาสัมพันธ์บริษัท เช่น สินค้า ภาพลักษณ์ ๕) การติดต่อสื่อสารกับบุคคลในระดับต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี เช่น ระหว่างสปอนเซอร์กับทีมงานหรือลูกทีม และระดับนักธุรกิจอิสระด้วยกัน ฯลฯ และ ๖) การช่วยสืบค้นเทคนิคหรือวิธีการในการแนะนำสินค้าชนิดต่าง ๆ ตามลำดับ แต่กลุ่ม ตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เห็นว่าการโฆษณาประชาสัมพันธ์สินค้า และ

การตรวจสอบเพื่อ ทราบถึงรายได้ ระดับความก้าวหน้าของทีมงาน ตลอดจนข้อผิดพลาดต่าง ๆ ในการดำเนินธุรกิจของทีมงาน เป็นผลประโยชน์ที่ได้รับจากเครือข่ายดังกล่าว ๓. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่า ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการนำพาณิชย์ อิเล็กทรอนิกส์ (E-commerce) มาใช้ในการดำเนินธุรกิจขายตรง ได้แก่ ๑) การรับทราบ รายละเอียดต่าง ๆ ของสินค้าได้เป็นอย่างดี ๒) การรับทราบถึงการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว เช่น ผลิตภัณฑ์ใหม่ ราคาสินค้าที่เปลี่ยนแปลงใหม่ ฯลฯ ๓) การเลือก และสั่งซื้อสินค้าต่าง ๆ ได้ตลอดเวลา ๒๔ ชั่วโมง ๔) การลดระยะเวลาในการดำเนินการ ต่าง ๆ เช่นการสั่งซื้อและการรับสินค้า ฯลฯ และ ๕) การลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ ต่าง ๆ เช่น ค่าเดินทาง ฯลฯ ตามลำดับ แต่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เห็นว่าการขายสินค้าทางตรงชนิดหนึ่ง ที่ไม่จำเป็นต้องใช้พนักงานขายนั้น เป็นผลประโยชน์ที่ได้รับจากเครือข่ายดังกล่าว ๔. กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการชำระเงินหลังการซื้อ - ขายสินค้า สำหรับการดำเนินธุรกิจขายตรง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ๑) เงินสด ๒) บัตรเครดิตหรือบัตรเอทีเอ็ม ๓) การโอนเงินสดผ่านธนาคาร ๔) เช็ค/เช็คเงินสด และ ๕) อื่น ๆ ๕. กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ (internet) ในฐานะนวัตกรรมใหม่ของธุรกิจขายตรงอยู่ในระดับมาก ๖. ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเพศชายและเพศหญิงเกี่ยวกับการรับรู้และ ยอมรับต่อเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ในฐานะนวัตกรรมใหม่ของธุรกิจขายตรง พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรู้และยอมรับต่อ เครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ (internet) ในฐานะนวัตกรรมใหม่ของธุรกิจขายตรงไม่แตกต่างกัน ๗. ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพตำแหน่งแตกต่างกันเกี่ยวกับการ รับรู้และยอมรับต่อเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ (internet) ในฐานะนวัตกรรมใหม่ของธุรกิจ ขายตรง พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ การรับรู้และยอมรับต่อเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ (internet) ในฐานะนวัตกรรมใหม่ของ ธุรกิจขายตรงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ภักพงศ์ สายอุบล (๒๕๔๕ : บทคัดย่อ) การบังคับใช้กฎหมายในชั้นพนักงานสอบสวนเกี่ยวกับการกระทำผิดโดยอาศัยรูปแบบธุรกิจขายตรง : “ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไข” เนื่องจากในปัจจุบัน การกระทำความผิดที่เกี่ยวกับ “แชร์ลูกโซ่” ได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็วและก่อให้เกิดความเสียหายต่อประชาชน วงการธุรกิจและประเทศอย่างมากมายมหาศาล องค์ประกอบสำคัญที่ก่อให้เกิดแชร์ลูกโซ่ คือ ๑. การหลอกลวงโดยอาศัยปัจจัยทางด้านธุรกิจ ๒. ใช้ผลประโยชน์ตอบแทนที่มีมูลค่าสูงเป็นสิ่งล่อในธุรกิจนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการหลอกลวงยอมเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ที่สังคมสนใจ เช่น ธุรกิจน้ำมัน ธุรกิจเพชรพลอย ธุรกิจจัดสรรวันพักผ่อน ธุรกิจการเกษตรและในบรรดาธุรกิจเหล่านี้ ธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรงกำลังได้รับความนิยมมากที่สุดในขณะนี้ เพราะถือว่าเป็นอาชีพเสริม ควบคู่ไปกับการประกอบอาชีพหลัก ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งหลังประเทศไทยพบกับวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจเมื่อพ.ศ.๒๕๔๐ ดังนั้นธุรกิจขายตรงจึงถูกนำมาใช้ในการหลอกลวงเกี่ยวกับแชร์ลูกโซ่ในปัจจุบัน ซึ่งแพร่ขยายออกไปอย่างรวดเร็ว กลับมาพิจารณาในเรื่องการบังคับใช้กฎหมายกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจประเภทนี้พบว่าประสบความสำเร็จน้อยมาก อาจมาจากความไม่รู้ของเจ้าพนักงานโดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าพนักงานระดับต้นของกระบวนการยุติธรรมคือ พนักงานสอบสวน

ถึงแม้ว่าจะได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. ๒๕๔๕ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการปราบปรามแชร์ลูกโซ่ที่แฝงอยู่ในธุรกิจขายตรงก็ตามแต่ เจ้าพนักงานก็ยังคงมีปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายต่อแชร์ลูกโซ่ประเภทนี้อยู่ ดังนั้นการที่วิทยานิพนธ์เรื่องนี้เสนอมาตรการสร้างความเข้าใจแก่พนักงานสอบสวนเกี่ยวกับความผิดที่มีลักษณะซับซ้อนในขณะเดียวกันก็เสนอให้มีการเอาผิดการใหม่ๆ ที่เหมาะสมกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ จึงจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการบังคับใช้กฎหมายต่ออาชญากรรมประเภทนี้อย่างมาก

สุพัตรา แผนวิจิต (๒๕๔๔ : บทคัดย่อ) ธุรกิจแชร์ลูกโซ่ : ศึกษากรณีพัฒนาการด้านการบังคับใช้พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๗ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๓๔ ธุรกิจแชร์ลูกโซ่ เป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจในรูปแบบของการระดมทุนนอกระบบประเภทหนึ่ง ที่สร้างความเสียหายแก่เศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าวประเทศไทยจึงได้ตราพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๗ ขึ้น และได้แก้ไขเพิ่มเติมใน พ.ศ. ๒๕๓๔ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวางมาตรการปราบปรามและเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของประชาชน วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาถึงรูปแบบของธุรกิจแชร์ลูกโซ่ หลักเกณฑ์ทางสบัญญัติและขอบเขตการบังคับใช้พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๗ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๓๔ และระเบียบคำสั่งที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนแนวปฏิบัติในการดำเนินคดีกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายกับธุรกิจแชร์ลูกโซ่ จากการศึกษาค้นคว้าพบว่า การบังคับใช้พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๗ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๓๔ กับธุรกิจแชร์ลูกโซ่นั้น มีปัญหาและข้อขัดข้องหลายประการที่ทำให้การบังคับใช้กฎหมายขาดประสิทธิภาพ กล่าวคือ ปัญหาด้านกฎหมาย ปัญหาด้านการดำเนินคดี ปัญหาด้านพนักงานเจ้าหน้าที่และปัญหาด้านประชาชนผู้ถูกกฎหมายใช้บังคับ จากปัญหาดังกล่าว ผู้เขียนได้เสนอแนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๗ โดยการเพิ่มข้อสันนิษฐานความผิดของผู้ให้เช่าอาคารสถานที่ที่มีส่วนรู้เห็นในการกระทำความผิดให้รับผิดชอบต่อการเพิ่มบทบัญญัติให้มีการส่งจำราชวัลให้แก่ประชาชนผู้เสียหายและเพิ่มอัตราโทษปรับให้เหมาะสมกับความเสียหายที่เกิดขึ้น และให้แก้ไขถ้อยคำในมาตรา ๑๒ และมาตรา ๑๔ และได้เสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย ระเบียบ คำสั่งที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความชัดเจนในทางปฏิบัติ รวมทั้งเสนอให้นำวิธีการเพื่อความปลอดภัยประเภทการห้ามประกอบอาชีพบางอย่างตามมาตรา ๕๐ ของประมวลกฎหมายอาญาและมาตรการคุมประพฤตินิติบุคคลมาใช้ในการลงโทษกรณีนิติบุคคลกระทำความผิด นอกจากนี้ยังได้เสนอให้นำมาตรการอื่นๆ มาใช้เป็นมาตรการเสริมเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามธุรกิจแชร์ลูกโซ่

สายฝน รัตนภิรมย์ (๒๕๕๑ : บทคัดย่อ) นโยบายรัฐในการควบคุมอาชญากรรมแชร์ลูกโซ่ที่แฝงในธุรกิจขายตรง วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงประวัติความเป็นมา ลักษณะของแชร์ลูกโซ่ แนวความคิดในการประกอบธุรกิจขายตรง ปัญหาแชร์ลูกโซ่ที่แฝงอยู่ในธุรกิจขายตรง

ตลอดจนหลักเกณฑ์ทางกฎหมายและนโยบายของรัฐที่ใช้ในการควบคุมอาชญากรรมแชร์ลูกโซ่ที่แฝงอยู่ในธุรกิจขายตรงของประเทศไทยและต่างประเทศ เพื่อเป็นแนวทางในการแสวงหามาตรการที่เหมาะสมเพื่อปรับปรุงกฎหมายของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น จากการศึกษาพบว่า ในปัจจุบันยังไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายหรือวิธีดำเนินการที่จะป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดดังกล่าว ประกอบกับปัจจุบันมีเทคโนโลยีที่ทันสมัยทำให้รูปแบบของอาชญากรรมประเภทนี้พัฒนาและมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น รวมทั้งรัฐยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการจัดการละยังไม่ให้ความสำคัญกับการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดนี้อย่างจริงจัง จึงทำให้มีผู้จัดให้มีการเล่นแชร์ประเภทนี้แตกออกไปเป็นอีกหลายรูปแบบ ดังที่ปรากฏเป็นข่าวตามสื่อต่างๆ การปล่อยให้มีการกระทำความผิดล่วงละเมิดเกิดส่งผลกระทบต่อระบบการเงิน ระบบเศรษฐกิจ รวมทั้งก่อให้เกิดปัญหาการฉ้อโกงและปัญหาทางอาชญากรรมทางธุรกิจอื่น ๆ ตามมา แม้ภาครัฐจะได้บัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเล่นแชร์ออกมาหลายฉบับไม่ว่าจะเป็น พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๗ พระราชบัญญัติการ เล่นแชร์ พ.ศ. ๒๕๓๔ เป็นต้น ก็ตาม แต่กฎหมายต่าง ๆ ดังกล่าวก็ยังมีข้อบกพร่องไม่ครอบคลุมทำให้อาชญากรแชร์ลูกโซ่สามารถรอดพ้นจากการกระทำความผิดและความเสียหายที่เกิดขึ้น ทำให้ขาดความเกรงกลัวต่อกฎหมายบ้านเมืองและพร้อมที่จะเสี่ยงให้ตนเองนี้อีก นอกจากนี้ด้วยเทคโนโลยีที่มีอยู่ปัจจุบัน ทำให้อาชญากรเหล่านี้สามารถขยายวงแชร์ของตนออกไปได้ในวงกว้างโดยอาศัยสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ในขณะที่กฎหมายที่ใช้ในการควบคุมป้องกันและปราบปรามในประเทศไทยยังไม่ผ่านกระบวนการนิติบัญญัติออกมาบังคับใช้ อีกทั้ง ปัจจุบันอาชญากรได้นำเอาธุรกิจขายตรงมาใช้ประยุกต์เข้ากับแชร์ลูกโซ่ด้วย ยิ่งทำให้แชร์ลูกโซ่ มีความสลับซับซ้อนมากขึ้นไปอีก แม้ภาครัฐจะได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. ๒๕๔๕ เพื่อแก้ปัญหาแชร์ลูกโซ่ที่แฝงในธุรกิจขายตรง แต่กฎหมายดังกล่าวก็ยังคงมีความบกพร่องในหลาย ๆ ด้าน ลักษณะและรูปแบบของแชร์ลูกโซ่จึงขยายวงกว้างออกไปอย่างรวดเร็วและบางครั้งก็ไม่สามารถนำมาใช้กับการกระทำความผิดเกี่ยวกับแชร์ได้ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนจะได้ทำการศึกษาถึงปัญหาตลอดจนอุปสรรคและสาเหตุต่างๆที่เป็นอยู่ในส่วนที่เกี่ยวกับนโยบายรัฐในการควบคุมอาชญากรรมแชร์ลูกโซ่ที่แฝงในธุรกิจขายตรง ที่ส่งผลให้ภาครัฐไม่สามารถควบคุมธุรกิจแชร์ลูกโซ่ที่แฝงในธุรกิจขายตรงได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อที่จะได้เสนอแนะแนวทางเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่อไป

๒.๒.๒ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๒.๒.๒.๑ ประมวลกฎหมายอาญา

การกระทำความผิดตามพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๗ เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญานอ้โกง มาตรา ๓๔๑ ประกอบกับ มาตรา ๓๔๓ฐานนอ้โกงประชาชน เมื่อมีการกล่าวโทษหรือฟ้องร้องคดีอาญาในชั้นศาล พนักงานสอบสวนมีหน้าที่ต้องส่งสำนวนการสอบสวนฟ้องต่อพนักงานอัยการในความผิดฐานนอ้โกงประชาชน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๔๑ และ ๓๔๓ ควบคู่กันไปด้วย

ความผิดฐานฉ้อโกง

ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๔๑ บัญญัติว่า “ ผู้ใดโดยทุจริต หลอกลวงผู้อื่น ด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความจริง ซึ่งควรบอกให้แจ้ง และโดยการหลอกลวง ดังว่านั้น ได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม หรือทำให้ผู้ถูกหลอกลวง หรือบุคคลที่สาม ทำ ถอน หรือทำลายเอกสารสิทธิ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานฉ้อโกง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับ ไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ”

องค์ประกอบความผิดฐานฉ้อโกง

ความผิดฐานฉ้อโกงแยกออกเป็นการหลอกลวงทำให้ผู้ถูกหลอกลวงหลงเชื่อ ทำให้มีการโอนทรัพย์สินของผู้ถูกหลอกลวง หรือบุคคลที่สาม หรือมีการถอนหรือทำลายเอกสารสิทธิ ในการโอนเอกสารสิทธินั้น ทำให้ผู้ถูกหลอกลวงเสียหาย และกระทำโดยเจตนา และทุจริต

๑. การหลอกลวง หมายถึงทำให้ผู้อื่นเข้าใจผิดโดยการ

๑) แสดงข้อความอันเป็นเท็จ คือข้อความที่ไม่ตรงกับความจริง อาจแสดงทางวาจาหรือเอกสารเป็นหนังสือ

๒) การปกปิดความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้ง เป็นการกระทำโดยซ่อนเร้นข้อความจริงมิให้คู่กรณีรู้

๒. ผู้ถูกหลอกลวงเชื่อ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญ ถ้าผู้ถูกหลอกลวงไม่หลงเชื่อ การกระทำอาจเป็นความผิดฐานพยายามฉ้อโกง

๓. การโอนทรัพย์สินของผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม ทรัพย์สินในที่นี้หมายถึง วัตถุที่มีรูปร่าง หรือไม่มีรูปร่าง ซึ่งอาจมีราคา และอาจถือเอาได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๘ การใช้ขูบขาสหลอกลวงได้มีการส่งมอบทรัพย์สินให้ด้วย ถ้ายังไม่มี การส่งมอบทรัพย์สิน ก็เป็นความผิดฐานพยายามฉ้อโกง

การทำ ถอน หรือทำลายเอกสารสิทธิ เอกสารสิทธิหมายถึงเอกสารที่เป็นหลักฐานแห่งการก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน หรือระงับซึ่งสิทธิ เอกสารสิทธิเป็นเอกสารมีผลบังคับได้ตามกฎหมาย

๔. การโอนทรัพย์สินของผู้ถูกหลอกลวงเสียหาย ความเสียหาย ความเสียหายทางทรัพย์สินเกิดขึ้นจากการโอนทรัพย์สินหรือส่งมอบทรัพย์สินที่โอนโดยการหลอกลวง อาจเป็นทรัพย์สินของบุคคลอื่นนอกจากจะเป็นทรัพย์สินของผู้ถูกหลอกลวง ซึ่งทำให้ผู้รับประโยชน์จากเอกสารสิทธิเสียหาย

๕. การกระทำโดยเจตนาและทุจริต คือผู้กระทำความผิดรู้สำนึกในการกระทำ และในขณะที่เดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือย่อมเล็งเห็นผล คือรู้ว่าการกระทำนั้นเป็นข้อความเท็จ โดยการหลอกลวงให้หลงเชื่อและมีการกระทำโดยทุจริต เป็นการแสวงหาประโยชน์มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น การแสวงหาประโยชน์ ได้แก่การโอนทรัพย์สินหรือส่งมอบทรัพย์สินให้แก่ผู้หลอกลวงโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายและเกิดความเสียหายแก่ผู้ถูกหลอกลวง

สรุปความผิดฐานฉ้อโกง

๑. การหลอกลวง คือ การแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความจริง ซึ่งควรบอกหรือให้แจ้งให้ทราบ

๒. ผลของการหลอกลวงเพื่อเอาทรัพย์สินของผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม หรือเพื่อให้ทำ ถอน ทำลายเอกสารสิทธิ

๓. ผู้ถูกหลอกลวงมีกรรมสิทธิ์หรือมีการครอบครองในทรัพย์สิน

ความผิดฐานฉ้อโกงประชาชน

ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๔๓ บัญญัติว่า “ถ้าการกระทำความผิดตาม มาตรา ๓๔๑ ได้กระทำได้ด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จต่อประชาชน หรือด้วยการปกปิดความจริง ซึ่งควรบอกให้แจ้งแก่ประชาชน ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ”

คำว่า “ประชาชน” หมายความว่า บุคคลทั่วไป การฉ้อโกงประชาชนมิได้พิจารณา จากจำนวนบุคคลที่ถูกฉ้อโกงหลอกลวงว่ามีจำนวนเท่าใด หากแต่พิจารณาจากรูปแบบการกระทำว่า มีลักษณะหรือเจตนาของการหลอกลวงเป็นสำคัญ กล่าวคือ การกระทำความผิดจะต้องมีเจตนา หลอกลวงแสดงข้อความอันเป็นเท็จต่อประชาชนทั่วไป โดยมีได้มุ่งหวังเฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น

๒.๒.๒.๒ พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๗

พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน เป็นกฎหมายที่มีลักษณะพิเศษ แตกต่างไปจากความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญา บทบัญญัติและเจตนารมณ์ของพระราช กำหนดมุ่งเน้นมาตรการเพื่อคุ้มครองประชาชนที่ได้รับความเสียหายจากการถูกหลอกลวง และ รักษาความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยกำหนดมาตรการต่างๆ ไว้เพื่อคุ้มครองประชาชน ส่วนรวม และให้พนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นมีอำนาจได้ ความผิดตามพระราชกำหนดนี้รัฐเท่านั้นมี อำนาจฟ้องคดีได้

พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๗ แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๗ พ.ศ. ๒๕๓๔ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๗ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ เป็นกฎหมายที่มีส่วนสำคัญในการป้องกันและปราบปราม อาชญากรรมทางเศรษฐกิจทางการเงินของประเทศในลักษณะนี้ โดยได้ให้อำนาจกับพนักงานเจ้าหน้าที่ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายหน่วยงาน เช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ธนาคารแห่งประเทศไทย กรมศุลกากร กรมสรรพากร และหัวหน้าส่วนราชการในระดับจังหวัดทุกจังหวัด เป็นต้น และนอกจาก การกระทำความผิดในลักษณะดังกล่าวนี้จะเป็นการกระทำความผิดตามพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่ เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๗ แล้ว ยังเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๔๑ ประกอบกับมาตรา ๓๔๓ ฐานฉ้อโกงประชาชนอีกด้วย

คำนิยาม (มาตรา ๓)

มาตรา ๓ ได้ให้คำจำกัดความหรือความหมายของคำต่าง ๆ ไว้ดังต่อไปนี้

“ผู้ยืมเงิน” หมายความว่า รับเงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นใดไม่ว่าในลักษณะของการรับฝาก การกู้ การยืม การจำหน่าย บัตรหรือสิ่งอื่นใด การรับเข้าเป็นสมาชิก การรับเข้าลงทุน การรับเข้าร่วมกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือในลักษณะอื่นใด โดยผู้ยืมเงินหรือบุคคลอื่นจ่ายผลประโยชน์ตอบแทน หรือตกลงว่าจะจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนแก่ผู้ให้กู้ยืมเงิน ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นการรับ เพื่อตนเองหรือรับในฐานะตัวแทนหรือลูกจ้างของผู้ยืมเงิน หรือของผู้ให้กู้ยืมเงิน หรือในฐานะอื่นใดและไม่ว่าการรับหรือการจ่ายเงิน ทรัพย์สิน ผลประโยชน์อื่นใด ผลประโยชน์ตอบแทนนั้น จะกระทำด้วยวิธีการใด ๆ

คำนิยามการกู้ยืมเงินดังกล่าว ได้แก้ไขโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการถือโงงประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๓ พ.ศ. ๒๕๓๔ ลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๘ ตอนที่ ๑๒๕ ลงวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๓๔ ทั้งนี้ เพื่อให้ความหมายกว้างขวางครอบคลุม ไม่เฉพาะการรับเงินเท่านั้น แต่หมายความรวมถึงการรับทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อื่นใด หรือผลประโยชน์ตอบแทนจะกระทำด้วยวิธีการใด ๆ

ผู้ยืมเงิน คือ

๑. ผู้กู้ยืมเงินรับเงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นใด การรับในที่นี้หมายถึง ได้รับ หรือส่งมอบให้แล้วไม่ว่าจะเป็น เงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นใด

๒. ลักษณะของการกู้ยืมเงิน การกู้ยืมเงินไม่ว่าจะกระทำในลักษณะใดก็ได้ เช่น การรับฝากการกู้ การยืม การจำหน่ายบัตร การรับเข้าเป็นสมาชิก การรับเข้าลงทุน การรับเข้าร่วมกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง ไม่ว่าในลักษณะใด ๆ

๓. ผู้กู้ยืมเงินหรือบุคคลอื่นจ่ายผลประโยชน์ตอบแทน การจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ การจ่ายผลตอบแทน หรือตกลงว่าจะจ่ายผลตอบแทนเป็นเงิน ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อื่นใด ไม่ว่าผู้กู้ยืมเงินเองหรือให้บุคคลอื่นจ่ายแทนก็ตาม หรือตกลงว่าจะจ่ายผลตอบแทนแก่ผู้ให้กู้ยืมเงิน

๔. การรับเพื่อตนเอง หรือรับในฐานะตัวแทน หรือลูกจ้าง หรือในฐานะอื่นใด การรับเงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นใด ไม่ว่าจะทำด้วยวิธีการใดของผู้ยืมเงินตาม ๑ หรือการรับผลประโยชน์ของผู้ให้กู้ยืมเงินตาม ๓ ไม่ว่าจะเป็นการรับเพื่อตนเองหรือในฐานะตัวแทนลูกจ้างหรือในฐานะอื่นใดก็ตาม

“ผลประโยชน์ตอบแทน” หมายความว่า เงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นใดที่ผู้กู้ยืมเงินหรือบุคคลอื่นจ่ายหรือจะจ่ายให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงินเพื่อการกู้ยืมเงิน ทั้งนี้ไม่ว่าจะจ่ายในลักษณะดอกเบี้ยเงินปันผล หรือในลักษณะอื่นใด

“ผู้กู้ยืมเงิน” หมายความว่า บุคคลผู้ทำการกู้ยืมเงิน และในกรณีที่ผู้กู้ยืมเงินเป็นนิติบุคคล ให้หมายความรวมถึงผู้ซึ่งลงนามในสัญญาหรือตราสารการกู้ยืมเงินในฐานะผู้แทนของนิติบุคคล

“ผู้ให้กู้ยืมเงิน” หมายความว่ารวมถึง บุคคลซึ่งผู้ให้กู้ยืมเงินระบุให้เป็นบุคคลที่ได้รับ
ต้นเงิน หรือผลประโยชน์ตอบแทนจากผู้กู้ยืมเงิน

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่าผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติตามพระราชกำหนดนี้

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชกำหนดนี้

ฐานความผิด (มาตรา ๔ และ มาตรา ๕)

บทบัญญัติตามมาตรา ๔ บัญญัติว่า “ผู้ใดโฆษณาหรือประกาศให้ปรากฏต่อประชาชน
หรือกระทำด้วยประการใด ๆ ให้ปรากฏแก่บุคคลตั้งแต่สิบคนขึ้นไปว่า ในการกู้ยืมเงินของตนหรือบุคคลใดจะง่าย
หรืออาจจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนให้ตามพฤติการณ์แห่งการกู้ยืมเงิน ในอัตราที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ย
สูงสุดที่สถาบันการเงินจะพึงจ่ายได้ โดยที่ตนรู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่าตนหรือบุคคลนั้นจะนำเงินจาก
ผู้ให้กู้ยืมเงินรายนั้น หรือรายอื่นมาจ่ายหมุนเวียนให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงิน หรือโดยที่ตนรู้หรือควรรู้แล้วว่า
ตนหรือบุคคลนั้นไม่สามารถประกอบกิจการใด ๆ โดยชอบด้วยกฎหมายที่จะให้ผลประโยชน์ตอบแทน
พอเพียงที่จะนำมาจ่ายในอัตรานั้นได้ และในการนั้น เป็นเหตุให้ตน หรือบุคคลใดได้กู้ยืมเงินไป
ผู้นั้นกระทำความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน

ผู้ใดไม่มีใบอนุญาตให้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับปัจจัยชำระเงินต่างประเทศ
ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน ดำเนินการหรือให้พนักงานลูกจ้างหรือ
บุคคลดำเนินการโฆษณา ประกาศ หรือชักชวนประชาชนให้ลงทุนโดย

(๑) ชื่อ หรือขายเงินตราสกุลใดสกุลหนึ่งหรือหลายสกุล หรือ

(๒) เก่งกำไรหรืออาจจะได้รับผลประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนเงิน
ให้ถือว่าผู้นั้นกระทำความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนด้วย”

บทบัญญัติมาตรา ๕ บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำการดังต่อไปนี้

(๑) ในการกู้ยืมเงินหรือจะกู้ยืมเงิน

(ก) มีการโฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไป หรือแพร่ข่าวด้วยวิธีอื่นใด หรือ

(ข) ดำเนินกิจการกู้ยืมเงินเป็นปกติธุระ หรือ

(ค) จัดให้มีผู้รับเงินในการกู้ยืมเงินในแหล่งต่าง ๆ หรือ

(ง) จัดให้บุคคลตั้งแต่ห้าคนขึ้นไป ชักชวนบุคคลต่างๆ เพื่อให้มีการกู้ยืมเงิน หรือ

(จ) ได้กู้ยืมเงินจากผู้ให้กู้ยืมเงินเกินสิบคน ซึ่งมีจำนวนเงินกู้ยืมรวมกันตั้งแต่
ห้าล้านบาทขึ้นไปอันมิใช่การกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงิน ตามกฎหมายว่า
ด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน และ

(๒) ผู้นั้น

(ก) จ่าย หรือโฆษณา ประกาศ แพร่ข่าว หรือตกลงว่าจะจ่ายผลประโยชน์
ตอบแทนให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงินในอัตราที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตรากฎหมายว่าด้วย
ดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินจะพึงจ่ายได้ หรือ

(ข) ไม่ยอมปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงาน เจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๙ (๑) (๒) หรือ (๓) หรือกิจการของผู้นั้น ตามที่ผู้ันได้ให้ข้อเท็จจริงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๙ ไม่ปรากฏหลักฐานพอที่จะเชื่อได้ว่าเป็นกิจการที่ให้ผลประโยชน์ตอบแทนพอเพียงที่จะนำมาจ่ายให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงินทั้งหลาย

ผู้ันต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน ตามมาตรา ๔ ทั้งนี้ เว้นแต่ ผู้ันจะสามารถพิสูจน์ได้ว่า กิจการของตนหรือบุคคลที่ตนอ้างถึงนั้นเป็นกิจการที่ให้ผลประโยชน์ตอบแทนพอเพียงที่จะนำมาจ่ายตามที่ตนได้กล่าวอ้าง หรือหากกิจการดังกล่าวไม่อาจให้ผลประโยชน์ตอบแทนพอเพียง ก็จะต้องพิสูจน์ได้ว่ากรณีดังกล่าวได้เกิดขึ้นเนื่องจากสภาวะการณ์ทางเศรษฐกิจที่ผิดปกติอันไม่อาจคาดหมายได้ หรือมีเหตุสมควรอย่างอื่น”

องค์ประกอบความผิด

การกระทำความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน ตามมาตรา ๔ อาจแยกพิจารณาออกได้ ดังต่อไปนี้

๑. ผู้ใด หมายถึง บุคคล คณะบุคคล นิติบุคคลที่กระทำความผิด อาจกระทำความผิดในฐานะตัวการ ผู้ใช้ บังคับ ชูเชิญ จ้าง วาน หรือยุยงส่งเสริม หรือผู้โฆษณา หรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิดหรือผู้ให้การช่วยเหลือหรือผู้ให้ความสะดวก ซึ่งถือว่าเป็นผู้ให้การสนับสนุนการกระทำความผิดตามมาตรา ๘๓, ๘๔, ๘๕ และ ๘๖

๒. การโฆษณาหรือการประกาศต่อประชาชน หรือการกระทำด้วยประการใด ๆ ให้ปรากฏแก่บุคคลตั้งแต่สิบคนขึ้นไปในการกู้ยืมเงิน หมายถึงการแจ้งข่าวหรือแพร่ข่าวสาร การติดต่อหรือการชักชวนจะกระทำด้วยวิธีใด ๆ ก็ได้ เช่น การโฆษณาในหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ หรือพิมพ์เป็นใบปลิว เป็นต้น การโฆษณาหรือการประกาศให้ปรากฏต่อประชาชน คำว่า ประชาชนหมายถึงประชาชนทั่วไป ไม่เฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ไม่จำกัดจำนวนคนว่ากี่คน เมื่อมีประกาศโฆษณาต่อประชาชนทั่วไปแล้ว จะมีคนหลงเชื่อกี่คนก็ได้

๓. ผู้กู้ยืมเงินหรือบุคคลใดจะจ่ายผลตอบแทนให้สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินจะพึงจ่ายได้

อัตราดอกเบี้ยสูงสุดตามพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. ๒๕๒๓ มาตรา ๔ บัญญัติให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังโดยคำแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทย จะกำหนดอัตราสูงสุดของดอกเบี้ยที่สถาบันการเงินอาจคิดให้ผู้ให้กู้ยืมให้สูงกว่าร้อยละสิบห้าต่อปีก็ได้ ปัจจุบันตามประกาศกระทรวงการคลัง เรื่องอัตราดอกเบี้ยที่สถาบันการเงินอาจคิดได้จากผู้กู้ยืม พ.ศ. ๒๕๓๕ ประกาศ ณ วันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๓๕ กำหนดอัตราสูงสุดของดอกเบี้ยให้แก่แต่ละสถาบันการเงินประกาศกำหนดใช้เอง คือ ให้เป็นอัตราดอกเบี้ยลอยตัว เพื่อให้มีการแข่งขันกันเองของแต่ละสถาบันการเงิน ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามภาระเศรษฐกิจของประเทศ อัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินจะพึงจ่ายได้ คือ อัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินพึงจ่ายได้ในการกู้ยืมเงินจากประชาชน ซึ่งไม่ควรเกินร้อยละสิบเอ็ดต่อปี

สถาบันการเงิน ตามพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. ๒๕๒๓ ให้ความหมายของสถาบันการเงิน ตามมาตรา ๓ ดังนี้

- (๑) ธนาคารแห่งประเทศไทย
- (๒) ธนาคารพาณิชย์ตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์
- (๓) บริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์ และบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ ตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์
- (๔) สถาบันการเงินอื่นที่รัฐมนตรีกำหนดโดยคำแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทย โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

๔. โดยที่ตนรู้ หรือควรรู้ยู่่ว่า ตนหรือบุคคลนั้นจะนำเงินจากผู้ให้กู้เงินรายนั้น หรือรายอื่นมาจ่ายหมุนเวียนให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงิน คำว่า ตนรู้ หรือควรรู้ แสดงถึงการกระทำโดยเจตนาว่าเป็นการนำเงินจากผู้ให้กู้ยืม หรือให้กู้ยืมรายอื่นมาจ่ายเป็นดอกเบี้ย หรือผลประโยชน์หมุนเวียนให้แก่ผู้ให้กู้ยืมนั้นหรือรายก่อน ๆ ในลักษณะที่ต่อเนื่องกันเป็นลูกโซ่

๕. โดยที่ตนรู้หรือควรรู้ยู่่ว่า ตนหรือบุคคลนั้นไม่สามารถประกอบกิจการใด ๆ โดยชอบด้วยกฎหมายที่ให้ผลตอบแทนพอเพียง หรือที่สูงพอที่จะนำมาจ่ายในอัตราเช่นนี้ได้ เช่นการจ่ายผลตอบแทนในอัตราร้อยละ ๕ ต่อเดือนหรือสูงกว่า ซึ่งจะเป็นผลตอบแทนร้อยละ ๖๐ ต่อปีหรือสูงกว่า ซึ่งไม่สามารถให้คำชี้แจงได้ว่าเงินที่ระดมทุนมาลงทุนในกิจการใดที่จะให้ผลตอบแทนเช่นนั้นได้

๖. ตน หรือบุคคลนั้นได้กู้ยืมเงินไป หมายความว่าได้รับหรือส่งมอบให้แก่ผู้ให้กู้ยืมไปแล้ว อาจเป็นเงินทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นใด ต้องมีการรับหรือส่งมอบให้แล้ว จึงจะเป็นความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน

ความผิดตามมาตรา ๕ ผู้ใดกระทำการดังต่อไปนี้ คือ ได้ลงมือกระทำ สำนึกในการกระทำ และกระทำโดยเจตนา ตามมาตรา ๕๕ แห่งประมวลกฎหมายอาญา

- (๑) ในการกู้ยืมเงินหรือจะกู้ยืมเงิน คือ มีการกู้ยืมเงินไปแล้วหรือจะกู้ยืมเงินก็ตาม โดย
  - (ก) มีการโฆษณาหรือประกาศ แก่บุคคลทั่วไป ไม่ว่าด้วยวิธีการใด
  - (ข) ดำเนินการกู้ยืมเงินเป็นปกติธุระ หมายความว่าถึงการกระทำเป็นธุรกิจหรือกระทำเป็นประจำ
  - (ค) การกู้ยืมเงินจัดให้มีการรับเงินจากแหล่งต่าง ๆ ไม่ว่ามาจากสถานที่ใด ๆ เช่น จัดส่งเจ้าหน้าที่หรือจัดตั้งสาขาตามสถานที่ต่าง ๆ ในการรับเงิน
  - (ง) จัดให้มีบุคคลตั้งแต่ห้าคนขึ้นไป ไปชักชวนให้บุคคลต่าง ๆ เพื่อให้มีการกู้ยืมเงิน อาจเป็นการใช้หรือจ้างลูกจ้างตั้งแต่ห้าคนขึ้นไปชักชวนให้มีการรับฝากเงิน การกู้ การยืม การจำหน่ายบัตร เป็นต้น
  - (จ) ได้มีการกู้ยืมเงิน หมายความว่าได้มีการรับเงินกู้ยืมจากผู้ให้กู้เงินมีจำนวนเกินสิบคน ซึ่งมีจำนวนเงินกู้ยืมรวมกันตั้งแต่ห้าล้านขึ้นไป การกู้ยืมเงิน

ดังกล่าวไม่ใช่เป็นการกระทำของสถาบันการเงิน เช่น ธนาคารพาณิชย์ บริษัท
เงินทุน บริษัทหลักทรัพย์ และบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ เป็นต้น

(๒) ผู้ขึ้น หมายถึง ผู้กู้ยืมเงิน หรือบุคคลใด

(ก) จ่ายหรือตกลงว่าจะจ่ายผลประโยชน์ตอบแทน คือ ได้มีการจ่าย หรือ
รับว่าจะจ่ายผลประโยชน์ตอบแทน ไม่ว่าในรูปดอกเบี้ย เงินปันผล หรือลักษณะอื่นใดในอัตราที่สูงกว่า
อัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินจะพึงจ่ายได้ คือ จ่ายผลประโยชน์ตอบแทนสูงกว่าร้อยละยี่สิบเอ็ด
ต่อปีขึ้นไป การจ่ายหรือตกลงว่าจะจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนอาจจะทำให้การโฆษณา ประกาศ
แพร่ข่าว ไม่ว่าด้วยวิธีใด

(ข) ความผิดฐานไม่ยอมปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามมาตรา ๗

(๑)(๒) หรือ (๓)

ความผิดตามมาตรา ๗ (๑) คือ มีเจตนาจงใจไม่ปฏิบัติตามหนังสือเรียกของ
พนักงาน เจ้าหน้าที่ ซึ่งออกหนังสือเรียกเพื่อประโยชน์แก่การตรวจสอบถึงการกู้ยืมเงินโดยไม่มาให้ถ้อยคำ

ความผิดตามมาตรา ๗ (๒) คือ การไม่รายงานสภาพของกิจการตลอดจนทรัพย์สินและหนี้สิน

ความผิดตามมาตรา ๗ (๓) คือ การไม่นำบัญชี เอกสาร หรือหลักฐานอื่น อันเกี่ยวกับการ
การกู้ยืมเงินมาให้ทำการตรวจสอบ

การให้ข้อเท็จจริงเมื่อทำการไต่สวนปากคำ และการรายงานสภาพกิจการ ตลอดจน
สินทรัพย์ และหนี้สิน ตามมาตรา ๗ ไม่มีหลักฐาน หรือเหตุผลพอที่จะเชื่อได้ว่ากิจการที่ดำเนินการ
อยู่นั้นจะให้ผลตอบแทนให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงินทุกคนได้

ความผิดตามมาตรา ๕ ต้องระวางโทษ เช่นเดียวกับความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็น
การฉ้อโกงประชาชน ตามมาตรา ๔

ข้อยกเว้น บุคคลนั้น หรือบุคคลใดสามารถพิสูจน์ได้ว่ากิจการของตนเป็นกิจการที่ให้
ผลตอบแทนเพียงพอที่สามารถนำมาจ่ายผลตอบแทนสูงได้ หากกิจการดังกล่าวไม่อาจให้ผลตอบแทน
ดังกล่าว ก็ต้องพิสูจน์ให้เห็นว่าเป็นเพราะสภาวะการณ์ทางเศรษฐกิจที่ตกต่ำผิดปกติที่เกิดขึ้นโดยไม่อาจ
คาดหมายได้ หรือมีเหตุอันสมควรอย่างอื่น เช่น เหตุเกิดจากเพลิงไหม้กิจการ เป็นต้น

การคำนวณผลประโยชน์ (มาตรา ๖)

มาตรา ๖ บัญญัติว่า “เพื่อประโยชน์ในการคำนวณอัตราผลประโยชน์ตอบแทนตาม
มาตรา ๔ และมาตรา ๕ ในกรณีที่ผู้กู้ยืมเงิน ได้จ่ายหรือจะจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนที่ไม่ใช่เป็นตัวเงิน
ให้คำนวณมูลค่าของผลประโยชน์ตอบแทนดังกล่าวออกเป็นจำนวนเงิน”

ในกรณีพฤติการณ์แห่งการกู้ยืมเงินไม่เปิดช่องให้คำนวณผลประโยชน์ตอบแทนเป็น
จำนวนเงินแน่นอนได้ ให้ประมาณการจากอัตราผลประโยชน์ตอบแทนขั้นต่ำที่คาดว่าผู้ให้กู้ยืมเงิน
จะได้รับ หากจะมีการจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนนั้น

๒.๒.๒.๓ พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. ๒๕๔๕

เจตนารมณ์ของกฎหมาย

๑. ต้องการคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งซื้อสินค้าหรือบริการจากการจำหน่ายโดยวิธีเสนอขายถึงตัวผู้บริโภค เพราะการจัดจำหน่ายโดยวิธีนี้ผู้บริโภคมีโอกาสเสียเปรียบมากกว่าการเลือก และตัดสินใจซื้อสินค้าหรือบริการในตลาดทั่วไปด้วยความประสงค์ของผู้บริโภคเอง

๒. ต้องการคุ้มครองผู้จำหน่ายอิสระ ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญในกระบวนการจัดจำหน่ายแบบขายตรงมิให้ถูกเอาเปรียบ หลอกลวงให้หลงเชื่อในรายได้ที่ล่อใจโดยไร้ความจริง หรือเป็นไปได้ยาก

๓. เพื่อจัดการประกอบธุรกิจที่อาศัยช่องทางจัดจำหน่ายแบบเสนอขายถึงตัวผู้บริโภค หลอกลวงประชาชน ผู้บริโภค และชักชวนผู้สุจริตที่หวังจะสร้างรายได้จากงานขายตรงให้หลงเข้าใจผิดในระบบการจัดจำหน่ายดังกล่าว

ผู้ควบคุมและกำหนดนโยบายในเรื่องขายตรงและตลาดแบบตรง

คณะกรรมการขายตรงและตลาดแบบตรงทำหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑. พิจารณาเรื่องร้องทุกข์จากผู้บริโภคที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายอันเนื่องมาจากการกระทำของผู้จำหน่ายอิสระ ตัวแทนขายตรงผู้ประกอบการธุรกิจขายตรงหรือผู้ประกอบการธุรกิจตลาดแบบตรง

๒. แจ้งหรือโฆษณาข่าวสารเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายหรือเสื่อมเสียแก่สิทธิของผู้บริโภค ในการนี้จะระบุชื่อหรือบริการ หรือชื่อของผู้จำหน่ายอิสระ ตัวแทนขายตรง ผู้ประกอบธุรกิจขายตรง หรือผู้ประกอบการธุรกิจตลาดแบบตรงด้วยก็ได้

๓. กำกับดูแลผู้ประกอบการธุรกิจขายตรงและผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรง รวมทั้งติดตามสอดส่องพฤติกรรมในการประกอบธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรง

๔. วางระเบียบหรือประกาศเกี่ยวกับการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

๕. พิจารณาวินิจฉัยการอุทธรณ์คำสั่งของนายทะเบียน

๖. เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับนโยบายและมาตรการในการกำกับดูแลรวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนการประกอบธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรง และพิจารณาให้ความเห็นในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรงตามที่คณะรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีมอบหมาย

๗. สอดส่องเร่งรัดพนักงานเจ้าหน้าที่ ส่วนราชการ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐให้ปฏิบัติการตามอำนาจและหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด ตลอดจนเร่งรัดพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ดำเนินคดีในความผิดตามพระราชบัญญัตินี้

๘. เสนอแนะในการออกกฎกระทรวงตามพระราชบัญญัตินี้

บทกำหนดโทษ

๑. คณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการมีอำนาจสั่งให้บุคคลหรือผู้ประกอบการมาให้อธิบาย คำอธิบาย คำแนะนำ ความเห็น ส่งเอกสาร หลักฐานที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาได้ หากผู้ใดไม่ปฏิบัติหรือฝ่าฝืน จะต้องได้รับโทษจำคุกไม่เกิน ๑ เดือนหรือปรับไม่เกิน ๑ หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๒. ผู้ประกอบการซื้อขายตรงและตลาดแบบตรง ที่กระทำการชักชวนให้บุคคลเข้าร่วมเป็นสมาชิกโดยตกลงว่าจะให้ผลประโยชน์ตอบแทนการหาผู้เข้าร่วมธุรกิจดังกล่าว โดยคำนวณจากจำนวนสมาชิกที่มากขึ้น มิได้คำนวณจากยอดขาย จะต้องได้รับโทษจำคุกไม่เกิน ๕ ปีหรือปรับไม่เกิน ๕ แสนบาท

๓. ผู้ใดจะประกอบการซื้อขายตรงและตลาดแบบตรง ต้องทำการจดทะเบียนการประกอบธุรกิจดังกล่าวตามพระราชบัญญัตินี้ หากฝ่าฝืนจะต้องได้รับโทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๑ แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ หรือปรับอีกวันละไม่เกิน ๑ หมื่นบาท ตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่

๔. ผู้ประกอบการซื้อขายตรงต้องดำเนินธุรกิจให้เป็นไปตามแผนการจ่ายผลตอบแทนที่ยื่นไว้ต่อนายทะเบียน หากฝ่าฝืนจะต้องได้รับโทษปรับไม่เกิน ๑ แสนบาท

๕. ผู้ประกอบการซื้อขายตรง ต้องไม่เรียกเก็บค่าธรรมเนียมการสมัครเข้าเป็นสมาชิก ค่าฝึกอบรม ค่าวัสดุอุปกรณ์ส่งเสริมการขาย ค่าธรรมเนียมอื่นๆ จากผู้จำหน่ายอิสระหรือตัวแทนขายตรง ที่ไม่ใช่ลูกจ้างในอัตราที่สูงกว่าคณะกรรมการประกาศกำหนดและข้อความในการสื่อสารข้อมูลในการเสนอขายสินค้าหรือบริการของผู้ประกอบการตลาดแบบตรงต้องเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง หากฝ่าฝืนจะต้องได้รับโทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๑ แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และปรับอีกวันละไม่เกิน ๑ หมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืน

๖. สัญญาระหว่างผู้จำหน่ายอิสระกับผู้ประกอบการซื้อขายตรง ต้องทำเป็นหนังสือและมีรายละเอียดตามที่กำหนดไว้และถ้าผู้จำหน่ายอิสระใช้สิทธิคืนสินค้า วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่ซื้อไปจากผู้ประกอบการซื้อขายตรง ผู้ประกอบการซื้อขายตรงต้องซื้อคืนตามราคาของผู้จำหน่ายอิสระจ่ายไว้ ภายในกำหนด ๑๕ วันนับแต่วันที่ผู้จำหน่ายอิสระใช้สิทธิคืน แต่ในกรณีใช้สิทธิคืนตามสัญญาสิ้นสุดลง ผู้ประกอบการซื้อขายตรงมีสิทธิหักค่าดำเนินการได้ไม่เกินอัตราที่คณะกรรมการประกาศกำหนดและมีสิทธิหักกลับหนี้ใดๆ เกี่ยวกับสัญญาที่ผู้จำหน่ายอิสระจะต้องชำระได้ ผู้ใดฝ่าฝืนจะต้องได้รับโทษปรับไม่เกิน ๕ หมื่นบาท

๗. ในการเข้าไปติดต่อเสนอขายสินค้าตามที่ต่างๆ ผู้จำหน่ายอิสระหรือตัวแทนขายตรง ต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าของสถานที่นั้นก่อน และต้องแสดงบัตรประจำตัวประชาชนหรือบัตรประจำตัว ผู้จำหน่ายอิสระหรือตัวแทนขายตรงหรือที่ออกโดยผู้ประกอบการซื้อขายตรงด้วย และต้องส่งมอบเอกสารการซื้อขายสินค้าหรือบริการแก่ผู้บริโภค คำรับประกันสินค้าหรือบริการ ต้องทำเป็นภาษาไทยและให้ระบุถึงสิทธิของผู้บริโภคในการเรียกร้องสิทธิตามคำรับประกันให้ชัดเจนและเข้าใจได้ถึงเงื่อนไขที่ระบุไว้ หากฝ่าฝืนจะต้องได้รับโทษปรับไม่เกิน ๑ หมื่นบาท

๘. ผู้ประกอบธุรกิจขายตรงหรือตลาดแบบตรง ต้องยื่นคำขอต่อนายทะเบียนตามหลักเกณฑ์หรือวิธีการที่คณะกรรมการประกาศกำหนด และหากมีการเปลี่ยนแปลงแผนการจ่ายผลตอบแทน ต้องแจ้งให้นายทะเบียนทราบก่อนจึงจะนำไปปฏิบัติได้ หากฝ่าฝืนจะต้องได้รับโทษปรับไม่เกิน ๓ แสนบาท

๙. กรณีผู้กระทำผิดตามพระราชบัญญัตินี้เป็นนิติบุคคลให้กรรมการผู้จัดการหรือผู้จัดการหรือบุคคลใดที่รับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น ต้องรับโทษตามที่กฎหมายกำหนดด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้น

๑๐. ความผิดที่กำหนดตามพระราชบัญญัตินี้ (ยกเว้นเรื่องระดมเครือข่ายโดยไม่มุ่งผลการขายที่แท้จริง) ให้คณะกรรมการมีอำนาจเปรียบเทียบได้หรือมอบหมายให้คณะอนุกรรมการพนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ ดำเนินการเปรียบเทียบได้ และเมื่อผู้กระทำความผิดได้เสียค่าปรับตามที่กำหนดแล้วคดีจะยุติลงโดยไม่ต้องดำเนินคดีในศาลอีก

พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. ๒๕๔๕ ซึ่งมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๔๕ ได้กำหนดให้บุคคลใดที่ประสงค์จะประกอบธุรกิจตลาดแบบตรง ต้องยื่นคำขอจดทะเบียนการประกอบธุรกิจขายตรงหรือประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงต่อนายทะเบียน เนื่องจากในปัจจุบันมีผู้ประกอบธุรกิจจำนวนมากใช้วิธีการเสนอขายสินค้าหรือบริการต่อผู้บริโภคโดยตรง ณ ที่อยู่อาศัยหรือสถานที่ทำงานโดยผ่านตัวแทนขายเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งใช้วิธีการเสนอขายสินค้าหรือบริการผ่านสื่อโฆษณาต่างๆ ทำให้เกิดความสับสนแก่ผู้ประกอบธุรกิจว่าการประกอบธุรกิจในลักษณะใดบ้างที่จะถือว่าเป็นการประกอบธุรกิจที่เข้าข่ายต้องยื่นคำขอจดทะเบียนการประกอบธุรกิจขายตรงหรือการประกอบธุรกิจแบบตรง พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. ๒๕๔๕ จึงได้กำหนดแนวทางการประกอบธุรกิจลักษณะดังกล่าวให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

๒.๒.๓ คำพิพากษาศาลฎีกา

(ฎีกาย่อ)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๔๔๓/๒๕๓๐

(นางมณี ประสงค์ชัชกุล โจทก์ นางชม้อย ทิพย์โส กับพวก จำเลย)

อาญา น้อยโอง (ม.๓๔๑)

น้อยโองประชาชน (ม.๓๔๓)

วิธีพิจารณาความอาญา ผู้เสียหาย (ม.๒ (๔), ม.๒๘)

พระราชกำหนด การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๓

ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน มิใช่กระทำโดยเฉพาะเจาะจงแก่บุคคลใดเป็นส่วนตัว รัฐเท่านั้นเป็นผู้เสียหายโดยตรง

พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน เป็นบทบัญญัติที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากความผิดฐานฉ้อโกง ตามประมวลกฎหมายอาญา ดังจะเห็นได้ว่าบทบัญญัติและ

เจตนารมณ์ของพระราชกำหนดนี้ ตามมาตรา ๔ มาตรา ๕ มาตรา ๖ และมาตรา ๘ บัญญัติถึงวิธีการ และลักษณะของการกู้ยืมในกรณีเช่นนี้ไว้ และบัญญัติถึงการที่จะปราบปรามการกระทำที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนกับวางมาตรการเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนที่ได้รับความเสียหายจากการ ถูกหลอกลวง และรักษาความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยได้กำหนดมาตรการต่าง ๆ ไว้ เพื่อคุ้มครองประชาชนเป็นส่วนรวม และให้พนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้นมีอำนาจใช้มาตรการ ดังกล่าวนั้นได้ ทั้งนี้เพื่อให้กรณีเสร็จเด็ดขาดไปทันที ดังนั้นความผิดตามพระราชกำหนดนี้ รัฐเท่านั้น เป็นผู้ที่มีอำนาจฟ้องคดีได้

(วรรคสองวินิจฉัยโดยที่ประชุมใหญ่)

โจทก์ฟ้องว่า จำเลยกับพวกร่วมกันฉ้อโกงโจทก์และประชาชน โฆษณาให้ปรากฏต่อ ประชาชนในการกู้ยืมเงิน และจ่ายผลตอบแทนสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมาย จะพึงจ่ายได้ โดยรู้อยู่แล้วว่าไม่สามารถประกอบกิจการใด ๆ โดยชอบด้วยกฎหมายที่จะให้ ผลประโยชน์ตอบแทนพอที่จะนำมาจ่ายให้กับประชาชนได้ กับเป็นสมาชิกของคณะบุคคลซึ่งปกปิด วิธีดำเนินการ ไม่เปิดเผยความจริง มีความมุ่งหมายเพื่อฉ้อโกงประชาชน ทำลายเศรษฐกิจของชาติและ ความสงบสุขของประชาชน ขอให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๔๑, ๓๔๓, ๒๐๕, ๒๑๐, ๒๑๒, ๒๑๕, ๓๕๓, ๘๓, ๕๐, ๕๑ พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๗ มาตรา ๔, ๑๒ ศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้นัดไต่สวนมูลฟ้องเฉพาะข้อหาฉ้อโกง ฉ้อโกง ประชาชน ส่วนข้อหาอื่นให้ยกฟ้อง โจทก์อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน โจทก์ฎีกา

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า “มีปัญหาว่าความผิดฐานเป็นอั้งยี่ ช่องโจร และมั่วสุมหรือ ใช้กำลังกายหรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย หรือกระทำให้เกิดการวุ่นวายขึ้นในบ้านเมือง ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๐๕, ๒๑๐, ๒๑๒ และ ๒๑๕ นั้น โจทก์มีอำนาจฟ้องจำเลย หรือไม่ เห็นว่าความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชนมิใช่กระทำโดยเฉพาะเจาะจงแก่บุคคลใด เป็นส่วนตัว รัฐเท่านั้นเป็นผู้เสียหายโดยตรง โจทก์จึงไม่ใช่ผู้เสียหายที่มีอำนาจฟ้องร้องจำเลยได้ ศาลอุทธรณ์พิพากษายกฟ้องโจทก์ข้อหานี้ชอบแล้ว ส่วนปัญหาที่ว่าฟ้องโจทก์ฐานรับของโจรชอบด้วย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๑๕๘ (๕) หรือไม่นั้น เห็นว่าโจทก์มิได้บรรยาย รายละเอียดเกี่ยวกับการกระทำของจำเลยว่าได้กระทำความผิดฐานรับของโจรเมื่อใด และอย่างไร ฟ้องของโจทก์ฐานรับของโจรจึงไม่ชอบ

ปัญหาต่อไปมีว่า โจทก์มีอำนาจฟ้องจำเลยในความผิดตามพระราชกำหนดการกู้ยืมเงิน ที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนหรือไม่ ศาลฎีกาโดยมติที่ประชุมใหญ่เห็นว่า พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่ เป็นการฉ้อโกงประชาชน เป็นบทบัญญัติที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากความผิดฐานฉ้อโกงตาม ประมวลกฎหมายอาญา ดังจะเห็นได้ว่าบทบัญญัติและเจตนารมณ์ของพระราชกำหนดนี้ ตามมาตรา ๔ มาตรา ๕ มาตรา ๖ และมาตรา ๘ บัญญัติถึงวิธีปราบปรามการกระทำที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนกับ วางมาตรการเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนที่ได้รับความเสียหายจากการถูกหลอกลวงและ

รักษาความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยได้กำหนดมาตรการต่าง ๆ ไว้ เพื่อกู้มครองประชาชนเป็นส่วนรวม และให้พนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้นมีอำนาจให้มาตรการดังกล่าวนี้ได้ ทั้งนี้เพื่อให้กรณีเสร็จเด็ดขาดไปทันที ดังนั้นความผิดตามพระราชกำหนดนี้ รัฐเท่านั้นเป็นผู้มีอำนาจฟ้องคดีได้ที่ศาลอุทธรณ์พิพากษายกฟ้องโจทก์จึงของแล้ว ฎีกาของโจทก์ฟังไม่ขึ้น”

พิพากษายืน

(สมศักดิ์ เกิดลาภผล สารระ เสาวมล สุนทร จันทรศักดิ์)

หมายเหตุ

คดีนี้มีความเห็นแยกเป็น ๒ ฝ่าย คือ ฝ่ายแรกเห็นว่ากฎหมายที่เกี่ยวกับความผิดในทางอาญานั้น หากมีหลักเกณฑ์ที่ห้ามผู้เสียหายฟ้อง จะต้องระบุไว้โดยชัดแจ้งในกฎหมาย ซึ่งตรงตามหลักที่ว่า กฎหมายคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนเป็นส่วนรวม หรือการขาดประโยชน์ของเอกชนทุก ๆ คน ที่ร่วมกันเป็นความเสียหายแก่สาธารณชน การฝ่าฝืนต่อบทบัญญัตินั้น โดยปกติรัฐเป็นผู้เสียหาย แต่ถ้าเอกชนคนใดได้รับความเสียหายแก่สาธารณชน การฝ่าฝืนต่อบทบัญญัตินั้นโดยปกติรัฐเป็นผู้เสียหาย แต่ถ้าเอกชนคนใดได้รับความเสียหายเป็นพิเศษ คือขาดประโยชน์ยิ่งกว่าสาธารณชนทั่วไป ก็เป็นผู้เสียหาย และมีอำนาจฟ้องได้ เว้นแต่กฎหมายห้ามไว้โดยชัดแจ้ง กฎหมายที่พอเทียบเคียงได้ คือ พระราชบัญญัติตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๑๗ เดิมไม่มีบทบัญญัติใดห้ามประชาชนซึ่งได้รับความเสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญา คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๖๘๕/๒๕๒๖ และ ๓๕๑๑/๒๕๒๖ จึงวินิจฉัยว่ากฎหมายฉบับนี้ประกาศใช้เพื่อกู้มครองประโยชน์ของประชาชนส่วนรวม โจทก์จึงเป็นผู้เสียหาย และมีอำนาจฟ้องจำเลยในความผิดตามพระราชบัญญัติดังกล่าว มาตรา ๒๑ และมาตรา ๔๒ ได้ ต่อมาภายหลังจึงมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติฉบับนี้ ระบุให้พนักงานอัยการเท่านั้นเป็นผู้มีอำนาจฟ้องต่อศาล สำหรับพระราชกำหนดฉบับดังกล่าวมิได้มีบทบัญญัติระบุให้การฟ้องเป็นอำนาจของพนักงานอัยการโดยเฉพาะหรือห้ามผู้เสียหายฟ้องคดีอาญา จึงถือมิได้ว่าเป็นบทบัญญัติที่ตัดสิทธิผู้เสียหายฟ้องคดีอาญา

ส่วนอีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่า แม้พระราชกำหนดนี้ไม่มีบทบัญญัติห้ามมิให้ผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดีก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาบทบัญญัติตามพระราชกำหนดดังกล่าว ประกอบเหตุผลในการประกาศใช้พระราชกำหนดฉบับนี้ที่กล่าวโดยสรุปว่า ขณะที่ออกกฎหมายฉบับนี้มีการกู้ยืมเงิน หรือรับฝากเงินจากประชาชนทั่วไป โดยจ่ายดอกเบี้ยหรือผลประโยชน์ตอบแทนสูงเป็นเครื่องล่อใจ กิจการดังกล่าวมีแนวโน้มจะขยายตัวแพร่หลายออกไปอย่างรวดเร็ว หากปล่อยให้ดำเนินการต่อไปจะเกิดผลภัยแก่ประชาชนทั่วไป และเป็นอันตรายร้ายแรงต่อเศรษฐกิจของประเทศ สมควรจะมีกฎหมายเพื่อปราบปรามการกระทำความผิดดังกล่าว กับสมควรจะมีกฎหมายเพื่อกู้มครองประโยชน์ของประชาชนที่ได้รับความเสียหายจากการถูกหลอกลวง และรักษาความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ จึงจำเป็นต้องตราพระราชกำหนดนี้ จึงเห็นได้ว่าเจตนารมณ์ของพระราชกำหนดนี้ คงมิได้มุ่งจะคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนโดยเฉพาะ เพราะมีประมวลกฎหมายอาญากู้มครองอยู่แล้ว แต่จุดประสงค์สำคัญน่าจะเป็นเรื่องที่รัฐมุ่งปราบปรามการกระทำความผิดที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของรัฐ

โดยตรง และถือเป็นการฉ้อโกงเงินต้องตราเป็นพระราชกำหนด ซึ่งเป็นเหตุผลที่แตกต่างจากพระราชบัญญัติตลาดหลักทรัพย์ที่มุ่งคุ้มครองประโยชน์ของประชาชน กรณีนี้รัฐจึงน่าจะเป็นผู้เสียหายโดยตรงเท่านั้น

ในที่สุดที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกาได้วินิจฉัยไว้เป็นบรรทัดฐานว่า ความผิดตามพระราชกำหนดนี้ รัฐเท่านั้นเป็นผู้มีอำนาจฟ้องคดีได้

อย่างไรก็ตาม แม้รัฐจะเป็นผู้เสียหาย และมีอำนาจดำเนินคดีต่อจำเลยตามพระราชกำหนดฉบับดังกล่าวเพียงผู้เดียวเท่านั้น แต่ก็ไม่ได้ตัดอำนาจราษฎรผู้ได้รับความเสียหายจากการฉ้อโกงของจำเลย ในอันที่จะฟ้องร้องดำเนินคดีกับจำเลยได้ด้วยตนเอง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๔๑, ๓๔๓ โดยไม่ต้องห้ามแต่อย่างใด

(วิชา มหาคุณ)

(ฎีกาย่อ)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๔๔๒/๒๕๓

(พนักงานอัยการประจำศาลจังหวัดชัยบุรี โจทก์ บริษัทเสมาฟ้าครามนคร จำกัด กับพวก จำเลย)

วิธีพิจารณาความแพ่ง ความรับผิดในค่าฤชาธรรมเนียม (มาตรา ๑๖๑)

พระราชบัญญัติล้มละลายฯ หนี้กำหนดจำนวนได้แน่นอน (มาตรา ๕ (๓))

พระราชบัญญัติการกู้ยืมเงินฯ กู้ยืมเงิน (มาตรา ๓)

การที่จำเลยขายหุ้นหรือทำสัญญาจะซื้อจะขายบ้านและที่ดินให้บุคคลทั่วไป โดยตกลงทยอยซื้อคืนเป็นงวดรายเดือนและให้กำไรเป็นเงินสองเท่า เป็นการซื้อหรือทำสัญญาที่มุ่งจะขายคืนเพื่อต้องการกำไรเป็นเงินสองเท่า เป็นการซื้อหรือทำสัญญาที่มุ่งจะขายคืนเพื่อต้องการกำไรเป็นสองเท่า โดยไม่ต้องร่วมในการขาดทุน หากใช่เป็นการซื้อหุ้นเพื่อร่วมลงทุนในกิจการด้วยประสงค์จะแบ่งกำไรอันจะพึงได้ แต่กิจการที่ทำในรูปของเงินปันผล ซึ่งจะต้องร่วมในการขาดทุนด้วย ดังบริษัททั่วไป หรือทำสัญญาเพื่อมุ่งจะได้บ้านและที่ดินจากจำเลยไม่ ดังนั้นการขายหุ้นและทำสัญญาจะซื้อจะขายบ้านและที่ดินของจำเลยก็คือ การรับเงินโดยผู้กู้ยืมจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนหรือตกลงว่าจะจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนแก่ผู้ให้กู้ยืมอันเป็นการกู้ยืมเงินตามความหมายใน พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๓ และเป็นหนี้ที่กำหนดจำนวนได้โดยแน่นอน

พนักงานอัยการโจทก์ดำเนินคดีเองโดยมิได้แต่งตั้งทนายความ ศาลย่อมไม่กำหนดค่าทนายความได้

โจทก์ฟ้องว่า จำเลยที่ ๑ มีจำเลยที่ ๒ เป็นกรรมการผู้จัดการ ระหว่างวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๒๕ ถึงวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๓๐ จำเลยทั้งสองได้ทำการกู้ยืมเงินจากประชาชนทั่วไปโดยกระทำด้วยวิธีการต่างๆ เช่น ออกหลักฐานการกู้ยืมเงินในรูปหนังสือสัญญาจะซื้อจะขายที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้าง

ในรูปหนังสือสัญญาโอนหุ้นในบริษัทจำกัด (หุ้นถาวร) และในรูปใบหุ้นของจำเลยที่ ๑ มีประชาชนผู้ให้กู้ยืมเงิน ๕,๘๕๐ ราย รวมเงินที่ให้กู้ยืมทั้งสิ้น ๖๐๑,๗๕๐,๐๐๐ บาท จำเลยทั้งสองได้นำเงินที่กู้ยืมดังกล่าวบางส่วนจ่ายหมุนเวียนเป็นผลประโยชน์ตอบแทนให้แก่ประชาชนผู้ให้กู้ยืมเงินในอัตราที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินจะพึงจ่ายได้ ประชาชนผู้ให้กู้ยืมเงิน ๕,๘๕๐ ราย ได้รับต้นเงินคืนจากจำเลยทั้งสองแล้ว ๑๔๕,๘๗๓,๕๐๐ บาท จำเลยทั้งสองยังเป็นหนี้ภาษีอากรค้างจ่ายกรมสรรพากร ๒๒,๖๗๔,๕๔๑.๓๓ บาท หนี้ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด ๑๗๐,๕๗๕.๔๕ บาท หนี้ผู้เช่าซื้อบ้านและที่ดิน ๒๘,๕๒๔,๔๑๖.๒๕ บาท หนี้ผู้รับเหมาที่ไปร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน ๕,๐๐๕,๐๐๐ บาท หนี้ผู้รับเหมารายที่ยื่นฟ้องต่อศาล ๑๘,๒๒๑,๕๑๗ บาท หนี้ธนาคารทหารไทย จำกัด ตามสัญญาประนีประนอมยอมความในศาล ๑๓๕,๕๒๕,๘๗๕.๑๐ บาท หนี้ผู้เช่าซื้อบ้านตามสัญญาประนีประนอมยอมความในศาล ๕๓,๘๕๓ บาท รวมหนี้สินทั้งสิ้น ๖๗๐,๕๓๒,๗๒๒.๑๓ บาท แต่จำเลยทั้งสองมีสินทรัพย์รวมทั้งสิ้น ๒๔๐,๗๑๘,๕๐๖.๕๓ บาท ซึ่งน้อยกว่าหนี้สิน ๔๒๙,๘๑๔,๒๑๕.๖๐ บาท หนี้สินดังกล่าวกำหนดจำนวนได้โดยแน่นอน จำเลยทั้งสองมีสินทรัพย์ไม่พอชำระหนี้สินได้ โจทก์ได้ฟ้องจำเลยทั้งสองต่อศาลในความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนตามพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๗ แล้วขอให้มีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของจำเลยทั้งสองไว้เด็ดขาดและพิพากษาให้จำเลยทั้งสองล้มละลาย

จำเลยทั้งสองไม่ยื่นคำให้การ

ศาลชั้นต้นพิจารณาแล้วมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์จำเลยทั้งสองเด็ดขาดตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๕๒๗ มาตรา ๑๔ ประกอบด้วยพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๗ มาตรา ๑๐ จำเลยทั้งสองไม่ต้องใช้ค่าฤชาธรรมเนียมแทนโจทก์ เพราะโจทก์ได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียม แต่ให้จำเลยทั้งสองใช้ค่าทนายความแทนโจทก์ โดยคิดหักจากกองทรัพย์สินของจำเลยทั้งสองตามที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เห็นสมควรกำหนดให้

จำเลยทั้งสองอุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน ค่าฤชาธรรมเนียมชั้นอุทธรณ์ให้เป็นพับ

จำเลยทั้งสองฎีกา

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า “ปัญหาตามฎีกาของจำเลยทั้งสองมีว่า จำเลยทั้งสองมีหนี้สินล้นพ้นตัวหรือมีสินทรัพย์ไม่พอชำระหนี้สินหรือไม่ ในเรื่องหนี้สินที่ศาลอุทธรณ์ฟังว่าจำเลยทั้งสองมีหนี้สินรวม ๖๗๐,๕๓๒,๗๒๒.๑๓ บาท นั้น จำเลยทั้งสองฎีกาว่าประชาชนผู้ถือหุ้นจำนวน ๔๕๐,๕๑๖,๕๐๐ บาท ถือว่าเป็นเจ้าของบริษัท ส่วนผู้ทำหนังสือสัญญาซื้อขายบ้านและที่ดินส่วนมากก็ได้เข้าอยู่อาศัยในบ้านดังกล่าวแล้ว จึงมิใช่เจ้าหนี้ของจำเลยทั้งสอง เมื่อหักจากยอดหนี้จำนวน ๖๗๐,๕๓๒,๗๒๒.๑๓ บาท จำเลยทั้งสองมีหนี้สินเพียง ๑๑๘,๖๑๖,๒๒๒.๑๓ บาท ศาลฎีกาเห็นว่า ในการขายหุ้นหรือทำหนังสือสัญญาจะซื้อจะขายบ้านและที่ดินให้บุคคลทั่วไปนั้น จำเลยทั้งสองรับว่าได้ตกลงทยอยซื้อคืนโดยให้แบ่งเงินค่าหุ้นหรือสัญญาซื้อขายบ้านออกเป็น ๒๔ งวด ให้ประชาชนขายคืนจำเลยทั้งสอง เดือนละงวด จำเลยทั้งสองจะให้กำไรเป็นเงิน ๒ เท่าของจำนวนที่ขายคืนในแต่ละงวดตลอดไปจนครบ ๒๔ งวด จำเลย

ทั้งสองดำเนินการดังกล่าวตั้งแต่วันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๒๘ จนถึงวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๓๐ ก็หยุดกิจการเพราะถูกจับ มีประชาชนทำสัญญากับจำเลยทั้งสองรวม ๕,๘๕๐ ราย เป็นเงินรวม ๖๐๑,๗๕๐,๐๐๐ บาท แต่จำเลยทั้งสองซื้อคืนจากประชาชนแล้ว ๑๔๕,๘๗๓,๕๐๐ บาท เหลือเงินที่จำเลยทั้งสองยังมีได้ซื้อคืนอีก ๔๕๑,๘๗๖,๕๐๐ บาท จะเห็นได้ว่าที่ประชาชนซื้อหุ้นหรือทำหนังสือสัญญาจะซื้อจะขายบ้านและที่ดินกับจำเลยทั้งสองต่างมุ่งที่จะขายคืนเป็นรายเดือน เพื่อที่จะได้กำไรเป็น ๒ เท่าของจำนวนที่ขายคืน โดยไม่ต้องร่วมในการขาดทุนด้วย หากใช่เป็นการซื้อหุ้นของบริษัทเพื่อร่วมลงทุนในกิจการด้วยประสงค์จะแบ่งปันกำไรอันจะพึงได้แต่กิจการที่ทำนั้นในรูปของเงินปันผลซึ่งจะต้องร่วมกันในการขาดทุนด้วยดังบริษัททั่วไป หรือการทำสัญญาจะซื้อจะขายบ้านและที่ดินที่ผู้ซื้อมุ่งจะได้บ้านและที่ดินจากจำเลยทั้งสองไม่ การขายหุ้นและทำสัญญาจะซื้อจะขายบ้านและที่ดินของจำเลยทั้งสองดังกล่าวก็คือการรับเงินโดยผู้กู้ยืมเงินจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนหรือตกลงว่าจะจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนหรือตกลงว่าจะจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนแก่ผู้ให้กู้ยืมเงิน อันเป็นการกู้ยืมเงินตามความหมายในพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๗ นั้นเอง เงินจำนวน ๔๕๑,๘๗๖,๕๐๐ บาท จึงเป็นหนี้เงินกู้ยืมที่จำเลยทั้งสองจะต้องใช้คืนประชาชนผู้กู้ยืมเงินที่จำเลยทั้งสองถือว่า ในคดีอาญาที่โจทก์ฟ้องจำเลยทั้งสองระบุว่ามิได้ผู้แสดงความจำนงให้เรียกคืนเพียง ๑๔๘ ราย เป็นเงิน ๒๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท ฉะนั้นผู้ที่ไม่แสดงความจำนงให้โจทก์เรียกเงินคืน จึงมิใช่ผู้เสียหายในคดีนี้ หนี้ประชาชนถ้ามีจริงก็ไม่เกิน ๒๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท มิใช่ ๔๕๑,๘๗๖,๕๐๐ บาท ดังวินิจฉัยข้างต้น จึงเป็นหนี้ที่กำหนดจำนวนได้โดยแน่นอน ไม่ว่าหนี้นั้นจะถึงกำหนดชำระโดยพลันหรือในอนาคตก็ตาม ดังที่พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๗ มาตรา ๑๐ บัญญัติไว้ จึงไม่ต้องคำนึงว่ามีเจ้าหนี้ผู้ให้กู้ยืมเงินได้แสดงความจำนงให้เรียกเงินคืนกี่รายหรือไม่ ส่วนที่โจทก์ในคดีอาญาระบุว่ามีผู้แสดงความจำนงให้เรียกเงินคืน ๑๔๘ ราย คิดเป็นเงิน ๒๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท นั้นเป็นเรื่องที่พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๗ มาตรา ๕ ให้อำนาจพนักงานอัยการโจทก์ฟ้องเรียกเงินคืนแทนผู้เสียหายในคดีอาญาหาได้เกี่ยวกับการฟ้องคดีล้มละลายในคดีนี้ไม่ คดีฟังได้ว่าจำเลยทั้งสองมีหนี้สินรวม ๖๗๐,๕๗๒,๗๒๒.๑๓ บาท

ในเรื่องสินทรัพย์ จำเลยทั้งสองถือว่า ที่เจ้าพนักงานประเมินราคาสินทรัพย์ของจำเลยทั้งสองว่ามีจำนวน ๒๔๐,๗๑๘,๕๐๖.๕๕ บาท นั้น เป็นการประเมินที่ไม่ถูกต้อง ความจริงจำเลยที่ ๑ มีสินทรัพย์ ๑,๐๗๘,๐๓๐,๗๔๒.๕๘ บาท จำเลยที่ ๒ มีสินทรัพย์ ๔๑๘,๖๔๘,๘๐๑.๕๕ บาท นั้น เห็นว่าในเรื่องนี้โจทก์นำสืบโดยมีนายสราวุธ ภู่อภิสิทธิ์ เจ้าหน้าที่ธนาคารแห่งประเทศไทย นายแคล้ว ทองสม กับ นายปราโมทย์ ไตรยาวัฒน์ เจ้าหน้าที่สำนักงานกลางประเมินราคาทรัพย์สิน กรมที่ดินเป็นพยานเบิกความว่า การประเมินราคาสินทรัพย์ในครั้งที่สองซึ่งทำอย่างละเอียดถูกต้องตามหลักวิชาการ สำหรับที่ดินได้ประเมินโดยเทียบจากราคาของหมู่บ้านจัดสรรที่อยู่ใกล้เคียงกัน ส่วนสิ่งปลูกสร้างได้ใช้มาตรฐานของสำนักงานกลางประเมินราคาทรัพย์สิน โดยถอดแบบสิ่งปลูกสร้างแล้วคำนวณว่าสิ่งปลูกสร้างดังกล่าวใช้วัสดุก่อสร้างเท่าใด คำนวณแล้วก็จะได้ราคามาตรฐานเป็นจำนวนเงินต่อตารางเมตรของอาคารสิ่งปลูกสร้าง กรณีทรัพย์สินอื่นส่วนใหญ่ประเมินจากราคาทรัพย์สินตอนที่

จำเลยซื้อมาโดยไม่มีการหักค่าเสื่อมราคา จะเห็นได้ว่าพยานโจทก์ทั้งสามเป็นเจ้าหน้าที่ของทางราชการ กระทำการตามหน้าที่ไม่มีเหตุกลั่นแกล้งจำเลยทั้งสอง ที่จำเลยที่ ๒ เบิกความว่า เคยมีเจ้าหน้าที่กระทรวงการคลังคนหนึ่งมาเรียกเงินจำนวน ๑๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท แต่จำเลยที่ ๒ ไม่ยอมให้เลยถูกกลั่นแกล้งนั้น เป็นการกล่าวอ้างลอยๆ โดยไม่ปรากฏว่าใครเป็นคนเรียกเงิน ทั้งไม่น่าเชื่อว่าจะมีคนกล้าเรียกเงินจากจำเลยถึง ๑๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท แล้วสามารถระงับคดีจำเลยทั้งสองได้ โดยเฉพาะพยานโจทก์ผู้ประเมินราคาสินทรัพย์ทั้งสามคนนั้นก็มิได้ทำงานที่กระทรวงการคลัง มิได้เกี่ยวข้องกับการเรียกเงินนั้นด้วย การประเมินราคาสินทรัพย์ดังกล่าวจึงน่าเชื่อถือ ที่จำเลยที่ ๒ เบิกความว่าที่ดินของจำเลยซื้อมาครั้งแรกไร่ละ ๕๐,๐๐๐ บาท ครั้งที่สองไร่ละ ๑๕๐,๐๐๐ บาท ครั้งที่สามไร่ละ ๓๐๐,๐๐๐ บาท ครั้งที่สุดท้ายไร่ละ ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท ปัจจุบันไร่ละ ๖๐๐,๐๐๐ บาท เป็นราคาขายยกแปลง ๑,๖๐๐ ไร่ เป็นการเบิกความลอยๆ ส่วนรายการแสดงสินทรัพย์ของจำเลยทั้งสองตามเอกสารหมายเลข ล. ๘ ล. ๙ ที่ระบุว่า จำเลยที่ ๑ มีสินทรัพย์รวม ๑,๐๗๘,๐๓๐,๗๔๖.๕๘ บาท จำเลยที่ ๒ มีสินทรัพย์ ๔๑๘,๖๔๘,๘๐๑.๕๕ บาท นั้น เอกสาร ๒ ฉบับนี้จำเลยพิมพ์ขึ้นมาโดยไม่มีหลักฐานอ้างอิง ไม่มีพยานหลักฐานอื่นสนับสนุน ทั้งราคาที่ดินทุกแปลงตามเอกสารหมายเลข ล. ๘ ล. ๙ ที่ระบุว่าราคาตารางวาละ ๗,๐๐๐ บาท อันเป็นราคาเมื่อวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๓๒ ก็ไม่ตรงกับราคาที่จำเลยที่ ๒ เบิกความในวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๓๒ ซึ่งเป็นระยะเวลาใกล้เคียง ส่วนจำเลยที่ ๒ เบิกความว่ามีรายได้จากกิจการที่ฮ่องกงเดือนละ ๒๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท ก็เป็นการเบิกความลอยๆ ไม่ปรากฏว่าเงินได้ดังกล่าวอยู่ที่ใด ข้อนาสืบของจำเลยทั้งสองในเรื่องสินทรัพย์จึงไม่น่าเชื่อถือ คดีฟังได้ว่าจำเลยทั้งสองมีสินทรัพย์ตามที่ฝ่ายโจทก์ประเมินไว้หักแล้ว จึงต่ำกว่าหนี้สินถึง ๔๒๕,๘๑๔,๒๑๕.๖๐ บาท จำเลยทั้งสองมีสินทรัพย์ไม่พอชำระหนี้สินได้ เป็นผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัว เมื่อพิจารณาได้ความจริงดังกล่าว ที่ศาลชั้นต้นสั่งพิทักษ์ทรัพย์จำเลยทั้งสองเด็ดขาดจึงชอบแล้ว ศาลฎีกาเห็นพ้องด้วยกับคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ฎีกาของจำเลยทั้งสองฟังไม่ขึ้น เนื่องจากคดีนี้พนักงานอัยการโจทก์ดำเนินคดีเองโดยมิได้แต่งตั้งทนายความ ที่ศาลชั้นต้นให้จำเลยทั้งสองใช้ทนายความแทนโจทก์จึงไม่ถูกต้อง ศาลฎีกาเห็นสมควรแก้ไข”

พิพากษายืน โดยจำเลยทั้งสองไม่ต้องใช้ค่าทนายความในศาลชั้นต้นและในศาลฎีกาแทนโจทก์

(เพ็ง เพ็งนิตติ – สวิน อักษรายุธ – ประจักษ์ พุทธิสมบัติ)

บทที่ ๓

วิธีการศึกษา

๓.๑ วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) โดยใช้เอกสารปฐมภูมิ (Primary Document) เช่น บทบัญญัติของกฎหมาย คำพิพากษาศาลฎีกา วารสาร บทความทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ และตำราทางวิชาการต่าง ๆ โดยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการค้นหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการศึกษารวมทั้งทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (Deep Interview) จากบุคลากรผู้ทรงคุณวุฒิในทางวิชาการ และผู้ปฏิบัติในวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาการกระทำความผิดของประชาชนในรูปแบบธุรกิจแชร์ลูกโซ่

๓.๒ วิธีและเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้การศึกษามีความเหมาะสมกับประเด็นคำถามการวิจัยที่ต้องการคำตอบ ในลักษณะของแผนประทุษกรรมรูปแบบการกระทำความผิดว่ามีรูปแบบอะไรบ้าง (what) แต่ละรูปแบบ มีลักษณะพฤติกรรมอย่างไร (how) และอะไรเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมเช่นนั้น (why) ซึ่งเป็นคำถามการวิจัยที่ต้องใช้เทคนิควิธีการศึกษาเชิงคุณภาพโดยมีขั้นตอนในการศึกษา ดังนี้

(๑) สำรวจและสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษา โดยอาศัยกรอบแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

(๒) เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นต้น (Primary Source) ได้แก่ กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่งหรือหนังสือของทางราชการ บันทึกหรือรายงานการประชุม เป็นต้น ส่วนการเก็บข้อมูลจากเอกสารชั้นรอง (Secondary Source) ได้แก่ หนังสือ รายงานการวิจัย บทความ ข่าวสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ รวมทั้งสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (Deep Interview) จากบุคลากรผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาชีพเฉพาะธุรกิจขายตรงและบุคลากรผู้เชี่ยวชาญในกระบวนการบังคับใช้กฎหมายจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๓ ท่าน ประกอบด้วย

๑. ศาสตราจารย์ วีระพงษ์ บุญโญภาส อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๒. นายชนพิชญ์ มูลพฤกษ์ อธิบดีอัยการฝ่ายคดีพิเศษ สำนักงานคดีพิเศษ สำนักงานอัยการสูงสุด

๓. พันเอกปิยะวัฒน์ กิ่งเกตุ ผู้บัญชาการสำนักคดีอาญาพิเศษ กรมสอบสวนคดีพิเศษ

(๓) ทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารข้อมูลชั้นต้นและชั้นรอง รวมทั้งข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อนำมาอธิบายในเชิงพรรณนา ค้นหารูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อแผนประทุษกรรมการกระทำความผิดกรณีการประกอบธุรกิจขายตรง ในลักษณะแชร์ลูกโซ่ตามกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้

(๔) สรุปผลการวิจัย พร้อมให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานองค์กรที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและแก้ไขปัญหาต่อไป

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ เนื่องจากการศึกษาถึงแผนประทุษกรรมรูปแบบการกระทำความผิดเป็นกรณีที่อ่อนไหว มีการปิดบังอำพรางซ่อนเร้น จึงจำเป็นต้องเลือกเครื่องมือให้เหมาะสมและถูกต้องเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงตามธรรมชาติ สอดคล้องกับหลักการประเมินผลงานวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนั้น การศึกษาวิจัยครั้งนี้ คณะผู้ศึกษาวิจัยได้เลือกเก็บข้อมูลด้วยวิธีการ ๓ รูปแบบ คือ

(๑) กรณีศึกษา (Case Study) จากสารบบข้อมูลคดีอาญาพิเศษ เกี่ยวข้องกับการก่อโจรประชาชนในลักษณะแชร์ลูกโซ่ ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ

(๑) การทบทวนวรรณกรรม คณะผู้ศึกษาวิจัยได้ ทบทวนวรรณกรรมบทความจาก Website ในระบบอินเทอร์เน็ต หนังสือพิมพ์รายวัน รายสัปดาห์ วารสาร สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ รวมทั้งรายงานสารบบ ข้อมูลนิติคดีอาญาพิเศษของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ตลอดจนรายงานการศึกษาวิจัยอื่น ๆ เป็นต้น

(๒) การสัมภาษณ์เชิงลึก (Deep Interview) เพื่อทราบถึงข้อมูลที่เป็นประสบการณ์ ความรู้สึก ทศนคติ ความคิด ความเชื่อของบุคคล ซึ่งจะช่วยให้คณะผู้ศึกษาวิจัยได้เข้าใจถึงข้อเท็จจริง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและปัจจัยแวดล้อมได้อย่างลึกซึ้งเพียงพอ

๓.๓ วิธีการวิเคราะห์และประมวลผล

งานศึกษาวิจัยครั้งนี้ คณะผู้ศึกษาวิจัยได้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ และเป็นการเสนอในรูปของกรณีศึกษา (Case Study) เพื่อมาสร้างแบบจำลองความสัมพันธ์ โดยแหล่งข้อมูลที่น่ามาสร้างแบบจำลองประกอบด้วยข้อมูลจากเอกสารราชการ (ระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมายและคำสั่งต่าง ๆ) ควบคู่กับข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากบุคลากรผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาชีพเฉพาะธุรกิจขายตรงและบุคลากรผู้เชี่ยวชาญในกระบวนการบังคับใช้กฎหมายจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ข้อมูลที่ได้จากแหล่งข้อมูลดังกล่าวล้วนแต่เป็นประโยชน์ต่อผลการศึกษาวิจัยอย่างยิ่ง นอกจากนี้ผู้ประเมินผลงานการศึกษาวิจัยเล่มนี้ยังสามารถตรวจสอบความถูกต้อง โดยขอคูเอกสารของทางราชการรวมถึงถ้อยคำการให้สัมภาษณ์ที่คณะผู้ศึกษาวิจัยจดบันทึกไว้ภายใต้หลักความน่าเชื่อถือ (Credibility) และหลักการยืนยันได้ (Confirmability)

บทที่ ๔

ผลการศึกษา

๔.๑ ผลการศึกษาเชิงคุณภาพ

ผู้ประกอบการธุรกิจบางราย บางประเภท คิดธุรกิจขึ้นมาโดยมีลักษณะคล้ายธุรกิจขายตรง แต่แนวทางปฏิบัติไม่ถูกต้องตาม พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. ๒๕๔๕ กล่าวคือ เป็นธุรกิจแชร์ลูกโซ่หลอกลวงประชาชน ลักษณะและวิธีดำเนินงานมุ่งหารายได้ โดยการระดมทุนจากสมาชิกในรูปแบบต่าง ๆ เป็นหลัก ดังนั้น จึงมีประเด็นที่จะวิเคราะห์ว่า ธุรกิจขายตรงกับการฉ้อโกงประชาชนเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันหรือไม่ อย่างไร

ย้อนอดีตไปเมื่อประมาณ ๒๐ ปีก่อน การเงินนอกระบบได้แฝงตัวทำอันตรายต่อระบบเศรษฐกิจไทยมานาน ต่อมาในระยะหลังสังคมเริ่มตระหนักว่า การกระทำความคิดเกี่ยวกับการเงินนอกระบบมีผลกระทบต่อระบบการเงินและเศรษฐกิจ โดยรวมของประเทศค่อนข้างมาก ซึ่งการทำธุรกรรมทางการเงินที่ไม่อยู่ภายใต้การควบคุมกำกับดูแลของทางการ ไม่ว่าจะเป็นระบบสถาบันการเงิน ระบบกฎหมาย หรือระบบภาษีอากร หรือไม่ได้รับการยอมรับให้เข้ามาอยู่ในระบบอย่างเป็นทางการ ทั้งนี้อาจสัมพันธ์ไปถึงเศรษฐกิจใต้ดิน ซึ่งไม่ได้ยึดถือตามกฎหมายระเบียบของรัฐ แต่อาจจะมีกฎระเบียบของตนเอง ที่กล่าวมาถือว่าเป็น การเงินนอกระบบ ส่วนแชร์ลูกโซ่ (Chain System) หมายถึง รูปแบบการดำเนินธุรกิจที่มุ่งประสงค์ เพื่อหารายได้ หรือเป็นการระดมทุนจากการหาสมาชิกเป็นหลัก โดยมีการสัญญาว่าในการเข้าร่วมธุรกิจจะให้ผลตอบแทนด้วยผลประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ ที่สูงกว่าเงินลงทุน ซึ่งผู้ประกอบการมักจะอ้างว่า นำเงินไปในการลงทุนธุรกิจรูปแบบอื่น ๆ ต่อไป เพื่อปันผลประโยชน์แจกจ่ายผู้เข้าร่วมธุรกิจอย่างทั่วถึง ซึ่งจะมีการจ่ายผลประโยชน์ในช่วงต้น ๆ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้มีการร่วมธุรกิจอย่างต่อเนื่อง แต่เมื่อถึงจุดที่ผู้ประกอบการหวังผลในการระดมเงินทุน ผู้ประกอบการหรือบริษัทดังกล่าวก็จะปิดตัวไปเพื่อหลีกเลี่ยงการจ่ายผลประโยชน์ต่อไป

ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๒๘ ที่ประเทศไทยเคยประสบภาวะความตกต่ำทางเศรษฐกิจ แชร์ลูกโซ่เกิดขึ้นราวกับดอกเห็ด ไม่ว่าจะเป็นแชร์แม่หม้อย แชร์แม่กแก้ว แชร์ชาร์เตอร์ ฯลฯ จนกระทั่งรัฐบาลต้องออกกฎหมายมาปราบปรามแชร์เถื่อนเหล่านี้ เพราะถือเป็นภัยร้ายแรงของประเทศ และ ณ ขณะนี้ขบวนการแชร์ลูกโซ่เกิดขึ้นอีกโดยแฝงอยู่ในธุรกิจขายตรง

การขายตรง หรือ Direct selling เป็นการจำหน่ายซึ่งเป็นกระบวนการที่สำคัญในการประกอบธุรกิจ เพราะเป็นสะพานที่เชื่อมไปยังผู้บริโภค เป็นระบบการจัดจำหน่ายที่ทำให้ยอดขายเพิ่มขึ้นสม่ำเสมอ และลดทอนค่าใช้จ่ายระหว่างเส้นทางเดินของสินค้าไปยังผู้บริโภค ไม่ต้องรอให้ผู้บริโภคเดินทางสินค้าอย่างปกติ ทำให้มีข้อได้เปรียบกว่าระบบการจัดจำหน่ายที่มีการส่งผ่านสินค้าหลายทอดหลายขั้นตอน ปัจจุบันจะเห็นได้ว่า “ธุรกิจขายตรง” กำลังได้รับความนิยมอย่างสูงจากผู้บริโภค ซึ่งมีความสนใจที่จะเข้าร่วมลงทุนประกอบธุรกิจแนวนี้นี้เพิ่มมากขึ้น ด้วยความสนใจที่เพิ่มมากขึ้นนี้เอง ทำให้มีผู้ประกอบการที่ดำเนินธุรกิจด้านขายตรงทวีจำนวนมากขึ้น โดยต่างก็ตั้งกลยุทธ์

เพื่อจูงใจผู้บริโภค เช่น เพิ่มชนิดของสินค้าและบริการที่หลากหลายให้ครอบคลุมกับความต้องการของผู้บริโภคมากขึ้น ทำให้ผู้บริโภคหลายคนสนใจที่จะซื้อสินค้าและบริการ และมีอีกจำนวนมากสนใจที่จะสมัครเป็นผู้ขายตรง ซึ่งอาจมีชื่อเรียกต่าง ๆ กัน ได้แก่ ผู้จำหน่ายอิสระ นักธุรกิจอิสระ นักขายอิสระ หรือตัวแทนขายตรง

ธุรกิจขายตรงนั้นเจ้าของกิจการผู้ประกอบธุรกิจจะมีรายได้ที่เกิดจากการขายสินค้า ณ ราคาที่ให้ส่วนลดแก่ผู้ขายตรงหักค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการบริหารจัดการระบบ รวมทั้งผลตอบแทนการขายตามยอดให้แก่ผู้ขาย ส่วนผู้ขายตรงจะได้กำไรจากส่วนต่างระหว่างราคาซื้อที่มีส่วนลดกับราคาขายที่เสนอขายให้ผู้บริโภค รวมทั้งผลตอบแทนการทำยอดขาย ในกรณีที่เป็นตัวแทนขายตรง อาจอยู่ในฐานะที่ทำหน้าที่ขายแทนเจ้าของกิจการ แต่ได้รับผลตอบแทนตามยอดขายที่ทำได้ โดยไม่มีค่าจ้าง กรณีเช่นนี้ตัวแทนขายตรงไม่ต้องซื้อสินค้าจากเจ้าของกิจการ แต่จะนำสินค้าหรือบริการไปขายให้ผู้บริโภค โดยเจ้าของกิจการต้องมีข้อตกลงที่ชัดเจนในเรื่องแผนการจ่ายผลประโยชน์ตอบแทน เนื่องจากเป็นหัวใจสำคัญของระบบขายตรง สุดท้ายผู้บริโภคจะเป็นผู้ซื้อหรือผู้ได้รับบริการจากผู้จำหน่ายอิสระ หรือตัวแทนขายตรง ดังนั้น ผู้ประกอบธุรกิจในระบบขายตรงจึงต้องให้ความสำคัญกับการอบรมผู้ขาย ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง และรับผิดชอบทันทีกับผู้บริโภคที่เสียหาย เพราะการขายที่ผิดวิธีย่อมส่งผลเสียหายต่อเจ้าของกิจการโดยตรง ดังนั้น การจัดจำหน่ายแบบขายตรงจึงต้องอาศัยความเอาใจใส่ ความสามารถของผู้ขายและความเป็นธรรมในการผูกใจผู้ขายไว้ รวมทั้งความรับผิดชอบต่อผู้บริโภคไปพร้อม ๆ กันด้วย

ธุรกิจขายตรงแบบแฟรนไชส์ ธุรกิจประเภทนี้มีวิวัฒนาการมาจากแฟรนไชส์ เพียงแต่ได้เปลี่ยนวิธีการและรูปแบบในการดำเนินธุรกิจใหม่ โดยการนำธุรกิจใหม่ โดยการนำเอาสินค้าและบริการมาใช้อย่างหนึ่ง และที่สำคัญมีแผนการจ่ายผลตอบแทนที่สูงเป็นสิ่งจูงใจ โดยได้มีการนำรูปแบบแฟรนไชส์ประเภทต่าง ๆ ไปใช้ในธุรกิจขายตรง ยกตัวอย่างเช่น ระบบแฟรนไชส์แบบไบนารี กลายพันธุ์ ระบบพีระมิด เป็นต้น

ปัจจุบันได้มีการนำการตลาดแบบหลายชั้นหรือการตลาดแบบเครือข่าย (Multi Level Marketing : MLM) มาใช้ ซึ่งลักษณะการหาสมาชิกของธุรกิจ MLM จะเริ่มจากการแนะนำสินค้า ส่วนใหญ่จะเป็นสินค้าอุปโภคบริโภคที่ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยมุ่งหวังจะแนะนำให้ผู้บริโภคได้ทดลองใช้สินค้า หรือเอาสินค้าไปใช้ก่อน เช่น อาจซื้อสินค้าจากผู้แนะนำ หรือสมัครเป็นสมาชิกเพื่อซื้อสินค้าในรหัสของตัวเองเลยก็ได้ หลังจากซื้อสินค้ามาใช้เองแล้ว ถ้าเกิดใช้แล้วชอบหรือประทับใจในตัวสินค้าก็จะซื้ออีกเป็นครั้งที่สอง หรือถ้าไปแนะนำให้คนอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นญาติ เพื่อน คนรู้จักได้ใช้สินค้าเหมือนกันกับที่ตัวเองใช้อยู่ ซึ่งจะได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากบริษัท ๒ ทาง คือ กำไรจากการขายสินค้าและ “ค่าคอมมิชชั่น” จากการชักชวนผู้อื่นเข้ามาสมัครเป็นสมาชิก หมายถึง ตัวสินค้าต้องเป็นสินค้าที่ดีและมีคุณภาพจริงๆ ตัวสินค้าต้องสามารถขายตัวมันเองได้ และที่สำคัญสินค้าต้องราคายุติธรรมสมกับคุณภาพจึงจะสามารถหาสมาชิกได้ง่าย จึงมีการนำระบบไบนารี (Binary) ซึ่งเป็นระบบการตลาดใน MLM ระบบหนึ่งไปปรับปรุงเป็นแฟรนไชส์ โดยเจตนาให้มีการทำยอดขายที่ได้ผล

รวดเร็ว เนื่องจากระบบใบนรีมีลักษณะการดำเนินการที่ต้องหาสมาชิกแล้วแบ่งขายเพื่อไม่ให้เท่า ๆ กัน ซึ่งเมื่อแปลงระบบการจ่ายโดยมีสินค้าบังคับหน้าเล็กน้อยก็สามารถใช้เป็นระบบแชร์ลูกโซ่ได้อย่างแน่นอน

การแอบแฝงของธุรกิจแชร์ลูกโซ่ที่เข้ามาใช้ธุรกิจขายตรง MLM (Multi Level Marketing) เพื่อการล่าหัวคิว หรือสร้างธุรกิจล่าหัวคิว เน้นการแอบแฝง การที่คนใหม่ ๆ หรือคนที่น่าสนใจจะเข้าร่วมธุรกิจ MLM สามารถสังเกตหรือแยกแยะออกจากกันนั้นเป็นเรื่องที่ยากมาก บุคคลภายนอกที่ไม่เคยเข้ามาสัมผัส เมื่อได้รับการชักชวนให้สมัครเป็นสมาชิกในกลุ่มของแชร์ลูกโซ่ที่แฝงตัวอยู่ จึงอาจเข้าใจเองว่านี่คือ การขายตรงแบบ MLM ของแท้แน่นอน ในหลายประเทศได้ห้ามใช้วิธีการเช่นนี้ เพราะมีโอกาที่จะล่มสลายได้ง่าย และเอื้อให้เกิดการบิดเบือนโดยไม่สุจริต เป็นการระดมเงินในระบบเงินต่อเงิน โดยไม่หวังทำการขาย เพราะมุ่งหาเครือข่ายให้ครบจำนวนสมาชิกผู้ขายและทำยอดขายในระหว่างกันให้ได้เท่านั้น

ระบบพีระมิด (Pyramid System) ระบบนี้เน้นหาสมาชิกรายหัว ซึ่งรายได้ของคนที่มาก่อน มาจากการหาสมาชิกของคนใหม่ที่เกิดขึ้นในขั้นฐาน หากการหาสมาชิกขาดช่วงลง สมาชิกที่มาก่อนจะเกิดผลกระทบในด้านรายได้ทันที ซึ่งแตกต่างจากระบบ MLM ที่ถึงแม้สมาชิกจะเข้ามาไม่มากก็จ่ายผลประโยชน์ตามระบบได้ ไม่ได้ขึ้นอยู่กับจำนวนฐานแต่อย่างใด เพราะรายได้จะมาจากการขายสินค้าตัวเดิมให้ผู้บริโภคอย่างต่อเนื่อง ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งคือ ระบบพีระมิดนั้น คนที่เข้าร่วมธุรกิจก่อนจะได้เปรียบมากที่สุด คนที่เข้ามาทีหลังไม่มีโอกาสแข่งขันได้เลย ธุรกิจประเภทนี้จะมีการโฆษณาชวนเชื่ออย่างบุคคลสำคัญ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ และอ้างว่าได้รับจดทะเบียนของนายทะเบียนตามกฎหมายขายตรงและตลาดแบบตรงแล้ว ซึ่งมีบริษัทหลายแห่งนำไปใช้เป็นจุดขาย แท้ที่จริงมิได้เป็นประกาศนียบัตรรับรองคุณภาพของธุรกิจขายตรงจากสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) หรือใช้ประกอบการอวดอ้างสรรพคุณสินค้าจนเกินจริง เพื่อดึงดูดความสนใจและทำให้ราคาสินค้าสูงขึ้น ธุรกิจขายตรงแอบแฝงแบบแชร์ลูกโซ่ จะเน้นการหาสมาชิกเข้าร่วมเครือข่ายเป็นหลัก ไม่เน้นการขายสินค้า ซึ่งสินค้า / บริการส่วนใหญ่ที่นำมาใช้วิธีขายตรงจะมีลักษณะเฉพาะที่ไม่สามารถพบได้ในร้านค้าปลีกทั่วไป หรืออาจเป็นสินค้าอุปโภคก็ได้ เช่น ผลิตภัณฑ์อาหารเสริม เครื่องใช้เพื่อสุขภาพ อัญมณี เครื่องประดับ ป้ายเคมี หรือคอร์สการศึกษา หลักสูตรต่าง ๆ เป็นต้น

๔.๒ ลักษณะของสินค้าในระบบขายตรงแอบแฝง

โดยปกติ สินค้าในระบบขายตรงที่ดี จะแยกแยะได้ชัดเจนจากธุรกิจแชร์ลูกโซ่ ซึ่งมีสินค้าเป็นเพียงเครื่องมือในการระดมเงิน โดยสินค้าในธุรกิจหลอกลวงดังกล่าวจะมีลักษณะ ดังนี้

(๑) **สรรพคุณของสินค้า** มักจะเกินความเป็นจริง ส่วนใหญ่แล้วสินค้าในกลุ่มที่มีสรรพคุณเกินความเป็นจริง และขายได้ในราคาที่สูง มักจะใช้หมวดหมู่ของอาหารเพื่อสุขภาพ หรือพวกสมุนไพรมาเป็นเครื่องบังหน้า หรือมีบางส่วนที่เป็นเครื่องสำอางที่มีส่วนผสมหรือสกัดมาจาก

พวกโสมหรือสมุนไพรต่าง ๆ ที่หายากในบ้านเรา ซึ่งกำลังเป็นที่นิยมและต้องการของคนที่รักษาหรือดูแลสุขภาพ มักกล่าวอ้างว่า บำบัดรักษาโรคต่าง ๆ ซึ่งเป็นโรครุนแรงเรื้อรัง วงการแพทย์ยังรักษาให้หายขาดไม่ได้ เช่น โรคมะเร็ง โรคเอดส์ โรคเบาหวาน โรคอัมพาต อัมพฤกษ์ หรือลดน้ำหนักโดยไม่ต้องควบคุมอาหาร เพื่อให้ผู้บริโภคมีความรู้สึกดีและมีความต้องการต่อสินค้านั้น ๆ แม้สินค้าจะมีราคาแพงเกินจริง สุดท้ายผู้บริโภคก็ยังคงตัดสินใจเลือกซื้อสินค้านั้น

(๒) **ต้นทุนกับราคาปลายทางไม่สมเหตุสมผล** ราคาของสินค้าจะสูงมากจากราคาของต้นทุน เช่น ต้นทุนจริง ๑๕๐ บาท ขาย ๔,๐๐๐ บาท เป็นต้น เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจ และกระตุ้นให้เกิดการซื้อสินค้า เพราะผู้บริโภคหลงเชื่อว่าเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ ที่มีส่วนผสมของผลิตภัณฑ์หายาก ลูกค้านำหรือผู้ร่วมธุรกิจจะแบ่งเป็น ๒ กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ ๑ เป็นกลุ่มที่มีความชัดเจนในธุรกิจประเภทนี้ได้รับรู้แต่แรกแล้วว่า สินค้าที่มีการโฆษณาชวนเชื่อ นั้น เป็นการแอบอ้างขึ้นมาเพียงเป็นเครื่องมือ เพื่อล่อให้ประชาชนนำเงินมาต่อเงินเท่านั้น

กลุ่มที่ ๒ เป็นกลุ่มที่เกิดความหลงผิด เชื่อว่าสรรพคุณของสินค้าเป็นไปตามที่ได้โฆษณานั้นจริง ๆ แต่เมื่อได้ซื้อไปใช้แล้วก็เกิดความเสียค่าเงิน บวกกับความโลภ ทำให้ตกกระไดพลอยโจนไปกับการดำเนินธุรกิจต่อ โดยการไปหลอกคนอื่น ๆ ที่ไม่รู้เท่าทันเหตุการณ์ในลักษณะเดียวกันนี้

วิธีการสังเกตเบื้องต้นว่ากิจการที่จะเข้าไปร่วมลงทุนนั้นเป็นแชร์ลูกโซ่แฝงตัวมาหรือไม่ ให้พิจารณาดังต่อไปนี้

หากมีการชักชวนให้เป็นสมาชิกของบริษัท และถูกบังคับให้ซื้อสินค้าที่มีราคาแพง ตอนสมัครสมาชิก ไม่ซื้อไม่ได้หมดสิทธิ์รวยจากแผนการตลาดที่บริษัทกำหนด ทำไมเราถึงต้องถูกบังคับให้ซื้อสินค้าตอนสมัครเป็นสมาชิกด้วยนั้น ก็เพราะพวกนี้จะนำเงินที่ได้จากการบังคับขายสินค้าที่มีราคาแพง หรือราคาถูกแต่ต้องซื้อครั้งละมากๆ ซึ่งพอคิดเป็นเงินแล้วก็หลายพันหลายหมื่นบาท โดยบริษัทจะนำเงินของแต่ละคนที่ตกเป็นเหยื่อไปแบ่งจ่ายปันผลหมุนเวียนในรูปแบบแชร์ลูกโซ่ได้นั่นเอง ซึ่งคนที่มาชักชวนอาจจะเป็นญาติพี่น้องหรือเพื่อนฝูง ซึ่งญาติพี่น้องเพื่อนฝูงที่มาชักชวนส่วนใหญ่ไม่รู้วากำลังถูกบริษัทหลอกใช้ เพราะเมื่อเป็นสมาชิกกับบริษัทพวกนี้แล้ว ก็จะมีการฝึกอบรม และมีการบรรยายให้ฟัง เพื่อล่อลวงคนฟังให้คิดแต่ว่าหากมาเป็นสมาชิกให้ได้มาก ๆ ก็จะรวยเอง พอได้ฟังแล้วก็จะเริ่มหาจากญาติ พี่น้อง เพื่อนฝูง คนรู้จักให้มาเป็นสมาชิกของบริษัทก่อน เพราะเป็นคนใกล้ชิดตัวคุยกันง่ายไม่ต้องไปหาอื่นไกล หลังจากนั้นจึงเริ่มชักชวนคนในชุมชนต่อไป และขยายวงกว้างออกไปเรื่อย ๆ

เหตุที่สมัครเป็นสมาชิกอย่างเดียวนั้นไม่ได้ เพราะว่าเงินที่ได้รับจากค่าสมัครโดยไม่ได้บังคับให้ซื้อสินค้า เช่น ๑๐๐ บาทต่อคน เมื่อหาสมาชิกได้ครบ ๖ คนตามแผนการตลาดของบริษัทแล้ว จะเห็นได้ว่า ๖ คน ที่สมัครเป็นสมาชิกบวกกับสมาชิกคนแรกอีก ๑ คน รวมเป็น ๗ คน บริษัทจะได้เงินค่าสมาชิกแค่ ๗๐๐ บาท ซึ่งไม่พอที่จะจ่ายผลตอบแทนที่สูงตามที่บริษัทได้กล่าวอ้าง เช่น

๔,๕๐๐ บาทได้ ด้วยเหตุนี้เองวิธีการจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนแบบแชร์ลูกโซ่จึงมาจากการมุ่งเน้นให้หาสมาชิกและบังคับให้ซื้อสินค้า ไม่ใช่มาจากการขายสินค้า ซึ่งต่างกับธุรกิจขายตรงที่ถูกกฎหมายที่มีรายได้หลักมาจากการขายสินค้า ส่วนรายได้จากการหาสมาชิกจะได้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น การสร้างให้ประชาชนเกิดความสนใจมากขึ้นนั้น มาจากการโฆษณาชวนเชื่อว่า ถ้าหากสมาชิกได้ตามแผนการตลาดของบริษัทที่กำหนดไว้ จะได้รับผลตอบแทนสูง อาทิ เงินสด รถยนต์ ได้ท่องเที่ยวในประเทศและต่างประเทศฟรี เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า การประกอบธุรกิจประเภทนี้ไม่ได้สนใจที่จะขายสินค้าเลย แต่จะเน้นอยู่ที่ให้หาคนมาสมัครเป็นสมาชิกและจะมีส่วนของรายได้ว่า หากมีคนจะได้ไปกี่พัน กี่หมื่น หรือกี่แสนบาทเท่านั้น สินค้าจึงเป็นแค่จากบังหน้า และเป็นเครื่องมือในการดึงเงินเข้าสู่ระบบแชร์ลูกโซ่ เพราะหากไม่มีการบังคับซื้อสินค้าและไม่หาสมาชิกมาเพิ่ม ก็จะไม่สามารถจ่ายค่าหัวคิวเป็นทอด ๆ ในลักษณะรูปแบบแชร์ลูกโซ่ได้ ทำให้ระบบเดินต่อไปไม่ได้และล้มไปในที่สุด วิธีการจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนแบบแชร์ลูกโซ่นั้น มีลักษณะเหมือนงูกินหางกล่าวคือ เมื่อมีเหยื่อรายใหม่เข้ามา ก็จะแบ่งจ่ายเงินปันผลให้กับรายเก่าไล่กันเป็นทอดๆ จนกว่าจะหาสมาชิกไม่ได้แล้วนั่นเอง บริษัทก็จะปิดตัวหนีไป

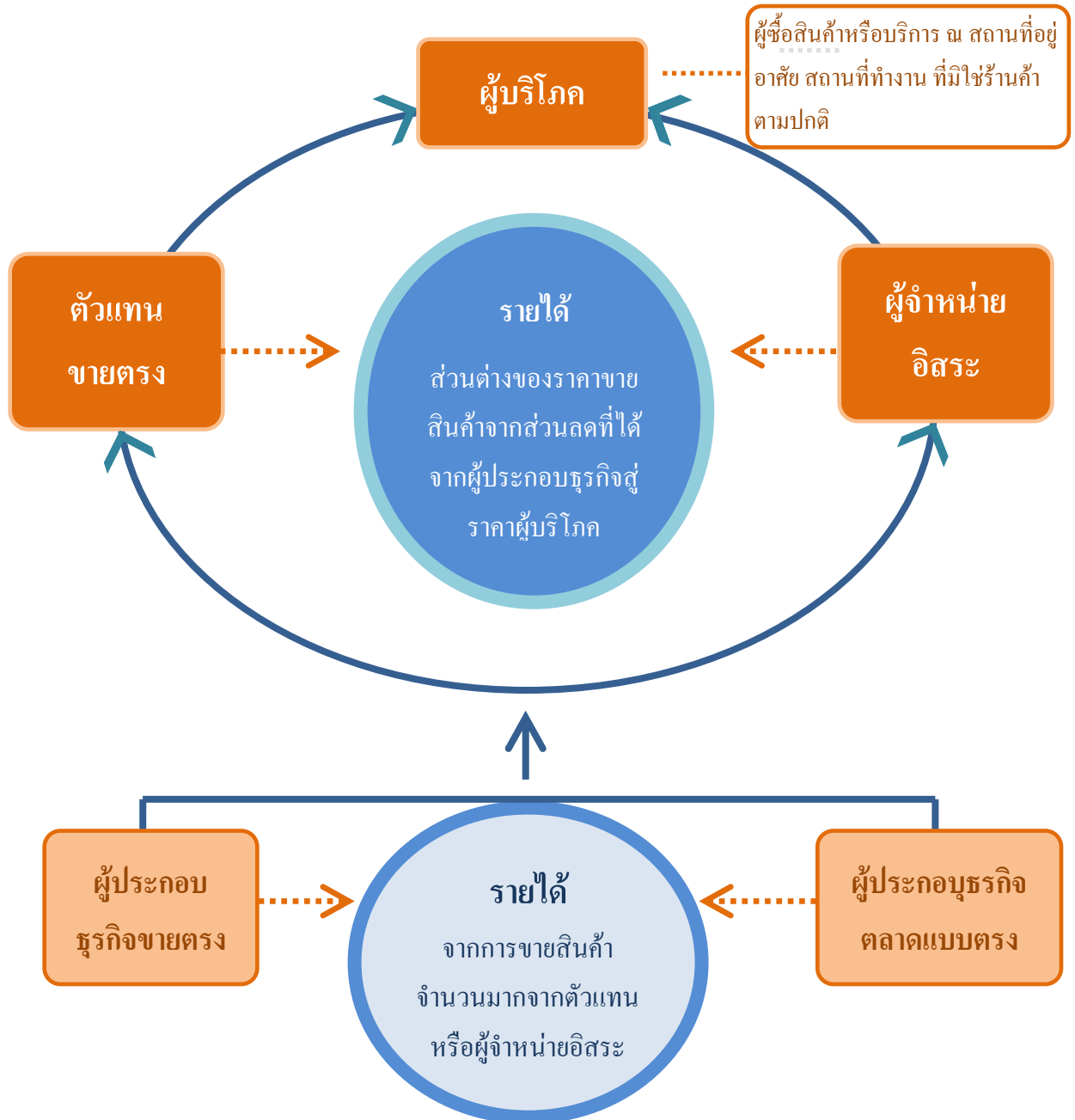
ดังนั้น การแอบแฝงของแชร์ลูกโซ่ในรูปแบบของระบบธุรกิจขายตรงเป็น “แชร์ลูกโซ่” ที่หมายถึง การระดมเงินจากสมาชิก โดยการให้สมาชิกรายเก่าออกหาสมาชิกรายใหม่ต่อไปเรื่อย ๆ เพื่อที่จะได้รับผลตอบแทนมากยิ่งขึ้น โดยการเอาเงินจากสมาชิกรายใหม่มาจ่ายให้สมาชิกรายเก่า ซึ่งมีลักษณะเหมือนโซ่ที่ต่อ ๆ กันไปไม่มีที่สิ้นสุด จนถึงท้ายสุดสมาชิกรายเก่าหาสมาชิกรายใหม่ไม่ได้วงจรในการระดมเงินดังกล่าวที่มีลักษณะเป็นโซ่ก็จะสะดุดลง ทำให้สมาชิกรายหลังสุดไม่ได้รับเงินคืนโดยการเอาสินค้ามาเป็นการบังหน้าเท่านั้น แต่จะไม่เน้นการขายสินค้า และสินค้าก็จะไม่มีคุณภาพและไม่ได้มาตรฐาน แต่ถ้าเป็นระบบธุรกิจขายตรงจริง ๆ ที่ทำธุรกิจถูกต้องจะเน้นการขายเป็นหลักและสินค้าก็จะมีคุณภาพมีมาตรฐาน

การประกอบธุรกิจขายตรงแอบแฝงแบบแชร์ลูกโซ่ดังกล่าว เป็นการหลอกลวงประชาชน เป็นการกระทำความผิดต่อกฎหมายหลายบท คือ ตามพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๙ มาตรา ๔ และมาตรา ๕ ต้องระวางโทษตามมาตรา ๑๒ จำคุกตั้งแต่ ๕ ถึง ๑๐ ปี และปรับตั้งแต่ ๕๐๐,๐๐๐ ถึง ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท และปรับอีกไม่เกินวันละ ๑๐,๐๐๐ บาท ตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืน และตามประมวลกฎหมายอาญาความผิดฐานฉ้อโกงประชาชน หรือตามพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. ๒๕๔๕ หรือพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. ๒๕๔๒ หรือพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒

ธุรกิจขายตรงกับการฉ้อโกงประชาชน แอบแฝงในรูปแบบของแชร์ลูกโซ่ ได้เข้ามาถึงประชาชนตามต่างจังหวัดแล้ว ซึ่งประชาชนในต่างจังหวัด ไม่ว่าจะอยู่ในหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ หรือจังหวัดไหน ก็ตาม ไม่ว่าจะอยู่ใกล้หรือไกลแค่ไหน กำลังตกเป็นเป้าหมายของพวกมิจฉาชีพเหล่านี้ นับวันประชาชน จะตกเป็นเหยื่อเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ ทำให้ความเสียหายจากการถูกหลอกลวงนั้น

แผ่ขยายวงกว้างไปตามภูมิภาคต่างๆ ของประเทศไทย ดังนั้นประชาชนหรือผู้บริโภค จะต้องมีความรู้ และความเข้าใจตลอดจนทราบความแตกต่างของระบบขายตรงกับระบบพีระมิดหรือแชร์ลูกโซ่

แผนภูมิที่ ๑ รูปแบบการขายตรงหรือตลาดขายตรง (ตามพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ.๒๕๔๕)

ผู้บริโภค

คือ ผู้ซื้อหรือผู้รับบริการจากผู้จำหน่ายอิสระหรือตัวแทนขายตรง

ตัวแทนขายตรง

คือ บุคคลซึ่งได้รับมอบอำนาจจากผู้ประกอบธุรกิจขายตรงให้นำสินค้าหรือบริการไปเสนอขายตรงต่อผู้บริโภค

ผู้จำหน่ายอิสระ

คือ บุคคลที่ได้รับโอนกรรมสิทธิ์ในสินค้าหรือบริการจากผู้ประกอบธุรกิจขายตรงและนำสินค้าหรือบริการดังกล่าวไปเสนอขายต่อผู้บริโภค แต่ไม่มีความสัมพันธ์ในฐานะลูกจ้างหรือตัวแทนของผู้ประกอบธุรกิจ

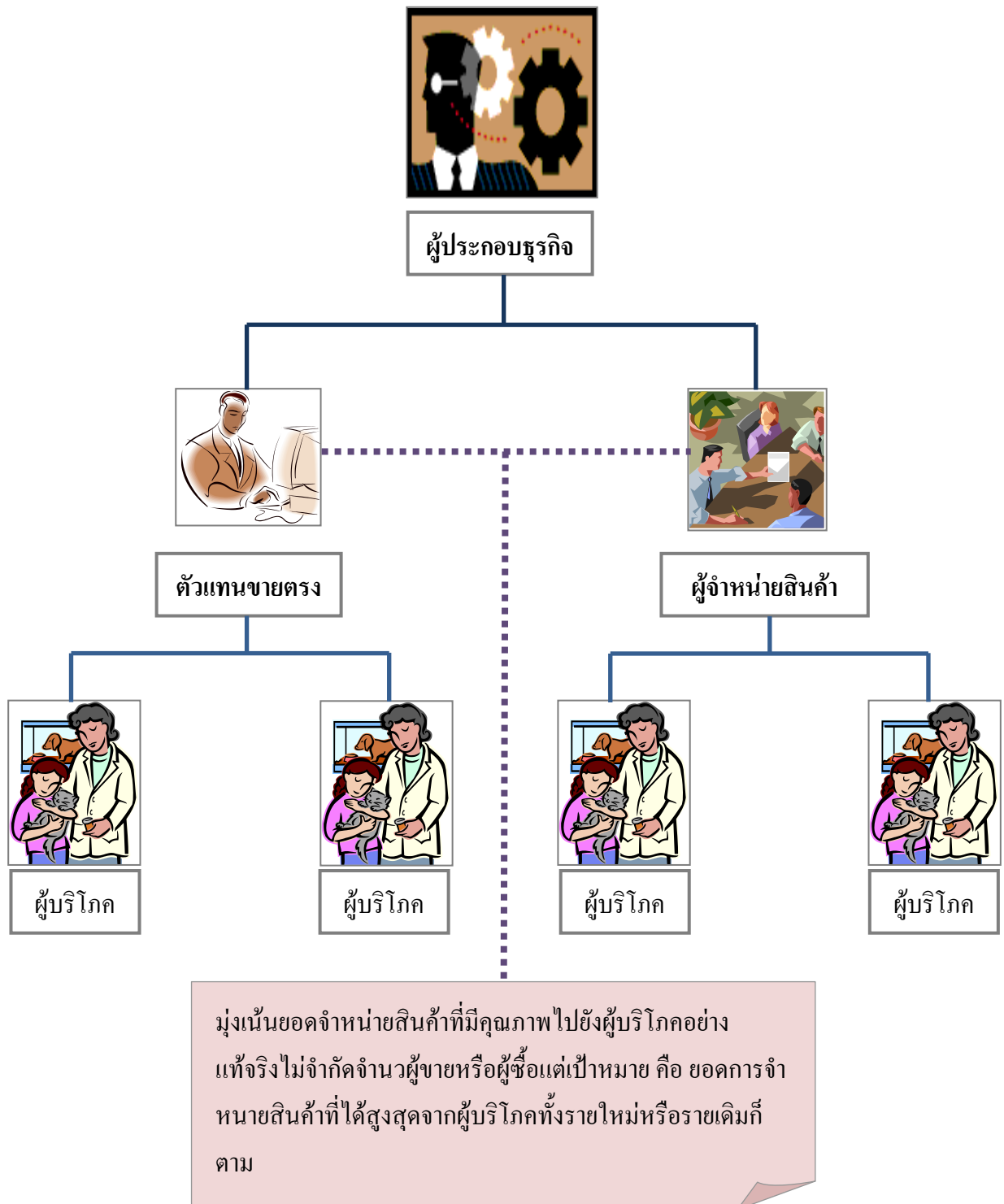
ผู้ประกอบธุรกิจขายตรง

คือ ผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าสินค้าหรือบริการ

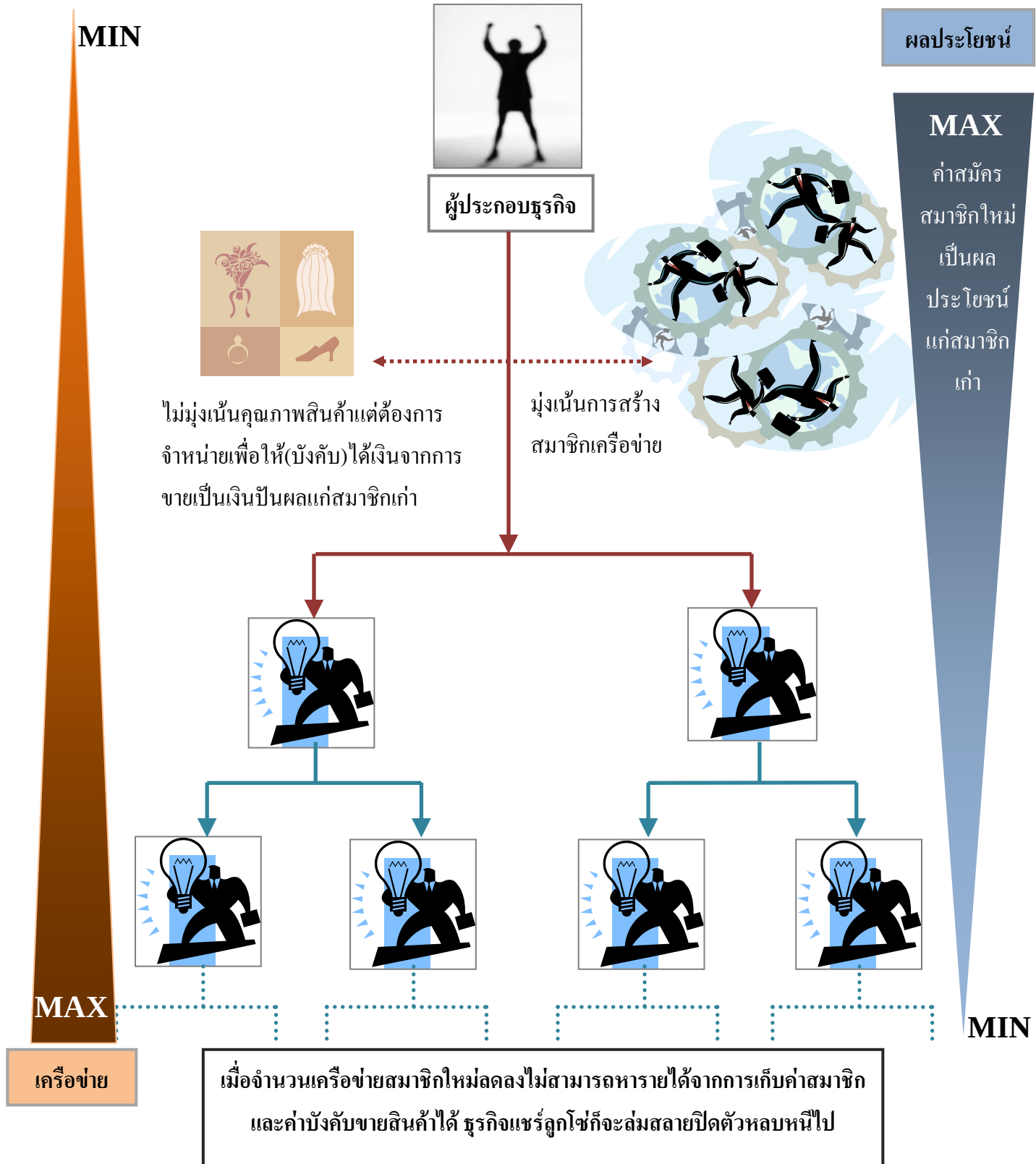
ผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรง

คือ บุคคลหรือนิติบุคคล ซึ่งได้จดทะเบียนการประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงต่อเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการผู้บริโภค

แผนภูมิที่ ๒ วงจรการประกอบธุรกิจขายตรงหรือตลาดแบบตรง

แผนภูมิที่ ๓ โครงสร้างการประกอบธุรกิจขายตรงลักษณะแชร์ลูกโซ่

ตารางที่ ๒ ความแตกต่างของระบบขายตรงกับระบบพีระมิดหรือแชร์ลูกโซ่

ระบบขายตรง	ระบบพีระมิดหรือแชร์ลูกโซ่
๑. ค่าธรรมเนียมในการเริ่มต้นต่ำ ค่าสมัครจ่ายเพื่อคู่มือความรู้ เอกสารอบรม และผลิตภัณฑ์ตัวอย่างเท่านั้น	๑. ค่าธรรมเนียมในการสมัครสูง ผู้สมัครจะถูกหลอกให้จ่ายค่าฝึกอบรม ซื้อสินค้าเกินความต้องการ ซึ่งอาจมาในรูปแบบสินค้าเป็นชุดใหญ่ รายได้ของผู้ที่อยู่ในระบบและผลกำไรของบริษัทส่วนใหญ่มาจากการรับสมัครใหม่
๒. จำหน่ายสินค้าคุณภาพสูง ยอดขายจะมาจากการจำหน่ายสินค้าซื้อซ้ำได้อีก และมุ่งความพอใจของลูกค้าเป็นสำคัญ ดังนั้นบริษัทจึงมักมีการรับประกัน โดยการคืนเงินลูกค้า สามารถเปลี่ยนหรือขายสินค้าคืน บริษัทได้ภายในเวลาและเงื่อนไขที่เหมาะสม	๒. บริษัทไม่สนใจที่จะขายสินค้าคุณภาพ สินค้าเป็นเพียงเครื่องมือหรือข้ออ้าง เพื่อดึงเงินออกจากกระเป๋าของผู้เข้าร่วมในระบบเท่านั้น บริษัทไม่มีนโยบายซื้อสินค้ากลับคืน เพราะนโยบายนี้จะทำให้ระบบพีระมิดหรือแชร์ลูกโซ่ล้มได้
๓. การจ่ายผลประโยชน์ รายได้ และตำแหน่งจะขึ้นอยู่กับการทำงานของคนขาย และยอดขายของผู้ที่คนขายได้ชักชวนมาร่วมงานนั้น หมายถึงรายได้เกิดจากการขาย	๓. ไม่เน้นการขายสินค้าให้กับผู้บริโภค แต่ค่าตอบแทนจะมาจากการสมัครคนเข้ามาใหม่ ซึ่งพวกเขาจะต้องซื้อสินค้าคืน ไม่ใช่เพราะสินค้าจะมีประโยชน์หรือราคาดี แต่เป็นเพราะระบบบังคับ
๔. ผู้บริโภคมีการซื้อซ้ำ เพราะพอใจในสินค้า หรือบริษัทออกสินค้าใหม่เพื่อขยายตลาด ตลาดจึงเติบโต	๔. เมื่อดำเนินการไประยะหนึ่ง จะไม่มีสมาชิกเข้าร่วมลงทุน จึงขาดทุนแชร์ลูกโซ่จะล้มในที่สุด
๕. ธุรกิจถูกกฎหมาย ผู้บริโภค ผู้ขาย และบริษัทขายตรงได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย	๕. เป็นระบบที่ผิดกฎหมาย มีความผิดฐานระดมเครือข่ายโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ตามมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. ๒๕๔๕ ความผิดฐานฉ้อโกงประชาชน ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๔๑ ประกอบมาตรา ๓๔๓ และตามมาตรา ๔ มาตรา ๕ แห่งพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๗

จึงกล่าวโดยสรุปได้ว่า ในปัจจุบันการประกอบธุรกิจขายตรงกับการฉ้อโกงประชาชนนั้นมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันในทางลบหรือเป็นระบบที่ผิดกฎหมาย ดังนั้น ประชาชนผู้บริโภคหรือ

ผู้ที่สนใจจะเข้าร่วมการประกอบธุรกิจขายตรงในรูปแบบลักษณะดังกล่าว จึงจำเป็นต้องระมัดระวังทำการศึกษา เรียนรู้ รูปแบบ ข้อมูลการประกอบธุรกรรมนั้นให้ถ่องแท้ ชัดเจนเพียงพอเสียก่อน เพื่อจะได้ไม่ตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมทางธุรกิจที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ทั้งนี้ เนื่องจากผู้ประกอบการบริษัท ห้างร้านที่ทำธุรกิจผิดกฎหมายในประเภทขายตรงลักษณะแชร์ลูกโซ่นั้น มักใช้วิธีการหลอกลวงกฎหมายหรือคำนิยามของระบบพีระมิดหรือแชร์ลูกโซ่ ด้วยวิธีการต่างๆ กัน แล้วกล่าวอ้างว่าเป็นบริษัทที่ทำธุรกิจขายตรงซึ่งได้รับอนุญาตถูกต้องตามกฎหมาย ผู้หลงเชื่อในการฉ้อฉลดังกล่าว นอกจากจะต้องสูญเสียทรัพย์สินเงินทองเป็นจำนวนมากแล้ว ในบางกรณีอาจตกเป็นผู้ต้องหาในฐานะตัวการที่ร่วมกระทำความผิดดังกล่าวด้วยเช่นกัน

บทที่ ๕

สรุปและข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการศึกษา

ธุรกิจขายตรง เป็นสัญญาซื้อขายที่อยู่ภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ความสัมพันธ์ระหว่างการขายตรงและการขาย จึงเป็นไปตามกฎหมายดังกล่าว ซึ่งนิติสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจากการขายตรงมีผู้เกี่ยวข้องคือ ผู้ประกอบธุรกิจ ผู้ขายตรง และผู้บริโภค ส่วนการถือโยงประชานนั้น เป็นวิธีการหลอกลวงประชาชนที่แอบแฝงมาในระบบขายตรง ส่งผลให้ธุรกิจขายตรงได้รับผลกระทบในทางลบ ซึ่งเรียกว่าแผนการขายแบบพีระมิดหรือแชร์ลูกโซ่ จะมีลักษณะเป็นการระดมเงินนอกระบบ อันเป็นความผิดตามพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการถือโยงประชาน เพราะหากปฏิบัติตามกฎหมายแล้ว ผลประโยชน์ตอบแทนที่จะจ่ายให้แก่ผู้เข้าร่วมแผนในแผนการขายตรงแบบหลายชั้น จะมาจากการขายสินค้า แต่แผนการขายแบบพีระมิดจะมาจากเงินของผู้เข้าร่วมแผนรายอื่น โดยไม่มีการขายสินค้าที่แท้จริง

วิธีการขายตรงตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ วิธีการที่ผู้ขายตรงใช้ในการขายสินค้าอาจต้องตกอยู่ในบังคับของกฎหมาย เรื่องการขายตามตัวอย่างหรือการขายตามพรรณนา หรือการขายเพื่อชอหากเกิดขึ้น ณ สถานที่ที่มีใช้สถานประกอบธุรกิจ นอกจากนี้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกอบธุรกิจกับผู้ขายตรงนั้นอาจมีได้ ๒ รูปแบบ คือเป็นตัวแทนขายผูกพันกับผู้ประกอบธุรกิจตามสัญญาจ้างแรงงานหรือสัญญาซื้อขาย หรือเป็นผู้จำหน่ายอิสระผูกพันกับผู้ประกอบธุรกิจตามสัญญาต่างตอบแทนและสัญญาซื้อขาย

การแอบแฝงของแชร์ลูกโซ่ในรูปของระบบธุรกิจขายตรง เป็นการหลอกลวงประชาชนในรูปแบบของการระดมเงินจากสมาชิก โดยการให้สมาชิกรายเก่าออกหาสมาชิกรายใหม่ต่อไปเรื่อย ๆ เพื่อที่จะได้รับผลตอบแทนมากยิ่งขึ้น ด้วยการเอาเงินจากสมาชิกรายใหม่มาจ่ายคืนในรูปผลประโยชน์ให้สมาชิกรายเก่า โดยการเอาสินค้ามาเป็นการบังหน้าเท่านั้น แต่จะไม่เน้นการขายสินค้า และสินค้าก็จะมีคุณภาพและไม่ได้มาตรฐาน แต่ถ้าเป็นระบบธุรกิจขายตรงจริง ๆ ที่ทำธุรกิจถูกต้องจะเน้นการขายสินค้าเป็นหลักโดยสินค้าดังกล่าวที่เสนอขายจะมีคุณภาพสูงได้มาตรฐานสูงเพื่อสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้บริโภคอย่างแท้จริง

การอ้างเป็นธุรกิจขายตรงแต่ความจริงเป็นการหลอกลวงประชาชน จะพบในรูปแบบของการระดมเงินจากสมาชิก สำหรับกฎหมายที่ใช้บังคับกับการดำเนินคดีประเภทนี้นั้น แต่เดิมมีบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๔๑ ในความผิดฐานถือโยงและมาตรา ๓๔๓ ในความผิดฐานถือโยงประชานใช้บังคับ แต่บทบัญญัติดังกล่าวมีจุดอ่อนอยู่หลายประการที่ทำให้การบังคับใช้มาตรา ๓๔๑ และมาตรา ๓๔๓ กับการประกอบธุรกิจระดมทุนนอกระบบที่มีลักษณะเป็นการกู้ยืมเงินที่เป็นการถือโยงประชานขาดประสิทธิภาพ และคดีประเภทนี้มีผู้เสียหายเป็นจำนวนมากก่อให้เกิดความเสียหายอย่างมหาศาล จึงมีการตรากฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น พระราชกำหนดการกู้ยืมเงิน

ที่เป็นการถือโกงประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๗ พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. ๒๕๔๕ พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. ๒๕๔๒ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ เพื่อใช้เป็นมาตรการในการป้องกันและปราบปรามความผิดดังกล่าว

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากกรณีการกระทำความผิดในลักษณะแชร์ลูกโซ่ในอดีตถึงปัจจุบัน เมื่อพิจารณาแล้ว ปรากฏว่ามีการพัฒนารูปแบบการกระทำความผิดในลักษณะดังกล่าว เปลี่ยนแปลงไปตามสภาวะเศรษฐกิจและสังคม ทำให้รูปแบบการกระทำความผิดมีความซับซ้อนมากขึ้น และผู้กระทำความผิดได้ศึกษาข้อบกพร่องที่ผ่านมา แล้วนำมาปรับเปลี่ยนให้กลโกงแชร์ลูกโซ่มีความแยบยลยิ่งขึ้น ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ที่ไม่ทราบถึงวิธีการและรูปแบบที่เปลี่ยนแปลงไปดังกล่าว ไม่เข้าใจและตกเป็นเหยื่อของแชร์ลูกโซ่อยู่เสมอ ดังนั้น การแก้ปัญหาโดยภาพรวมของประเทศนั้น จะต้องให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานคุ้มครองผู้บริโภค กลุ่มงานป้องกันปราบปรามการเงินนอกระบบ กระทรวงการคลัง กรมสอบสวนคดีพิเศษ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นต้น ในฐานะที่เป็นผู้ปฏิบัติในการบังคับใช้กฎหมายร่วมกันพิจารณาข้อกฎหมายว่าจะสามารถป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในลักษณะแชร์ลูกโซ่ ซึ่งมีการพัฒนารูปแบบในการเล็งกฎหมายไปเรื่อย ๆ คือ พิจารณารูปแบบการกระทำความผิดในลักษณะแชร์ลูกโซ่ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลานั้น มีข้อกฎหมายที่สามารถสกัดกั้นหรือหยุดการเปลี่ยนแปลงการกระทำความผิดในรูปแบบดังกล่าว เพื่อให้ประชาชนที่ไม่รู้ทันตกเป็นเหยื่อของแชร์ลูกโซ่ได้อีก

๕.๒.๒ ข้อเสนอแนะในการดำเนินการ

จากความเกี่ยวข้องในทางลบของธุรกิจขายตรงกับการถือโกงประชาชน ระบบที่ผิดกฎหมายดังกล่าว เป็นการระดมทุนที่มีการพัฒนารูปแบบหลากหลายและขยายตัวออกไปในวงกว้าง ประชาชนจำนวนมากต้องสูญเสียทรัพย์สินอย่างมหาศาลและก่อให้เกิดอันตรายอย่างร้ายแรงต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง เป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจเกี่ยวกับการระดมเงินที่เป็น การถือโกงประชาชน เพื่อเป็นการป้องกันและปราบปราม มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๑. เนื่องจาก ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจ เชื่อคนง่าย จึงเป็นโอกาสที่ผู้กระทำความผิดอาศัยกลวิธีที่แยบยล ทำการโน้มน้าวชักจูงให้เห็นผลเฉพาะหน้า ทำให้ประชาชนหลงเชื่อตกเป็นเหยื่อได้ง่าย ดังนั้น หน่วยงานของรัฐจะต้องประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบกลวิธีการถือโกงประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องและทั่วถึง จัดให้มีเครือข่ายภาคประชาชนทำหน้าที่ช่วยกันสอดส่องป้องกันภัย โดยมีภาครัฐให้การสนับสนุนด้านข้อมูลและการแจ้งเตือน จัดให้มีระบบแจ้งเตือนภัยโดยมีกฎหมายรองรับ และใช้มาตรการเปิดเผยข้อมูลแก่ประชาชนเกี่ยวกับกลวิธีการหลอกลวง รวมทั้งให้ทางผู้เสียหายทราบถึงแผนประทุษกรรมในการกระทำความผิด

๒. ควรมีการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและปราบปราม เช่น กลุ่มงานป้องปรามการเงินนอกระบบ (สำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง) สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมสอบสวนคดีพิเศษ กรมสรรพากร สำนักงาน ป.ป.ง. กระทรวงมหาดไทย พร้อมทั้งจัดการฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการป้องกันและการดำเนินคดี ในทุกรูปแบบ โดยเฉพาะลักษณะการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนที่แอบแฝงในรูปธุรกิจขายตรงแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง

๓. ปรับปรุงอัตราโทษในความผิดฐานฉ้อโกงประชาชน ตามบทบัญญัติแห่งพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๙ มาตรา ๑๒ ซึ่งกำหนดอัตราโทษปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท เมื่อเปรียบเทียบกับความเสียหายที่เกิดขึ้นในบางคดีกว่าร้อยละร้อยล้านบาท นับว่าอัตราโทษที่บัญญัติไว้ไม่เหมาะสมกับมูลค่าความเสียหายและผลกระทบที่เกิดขึ้น จึงเห็นควรเพิ่มบทลงโทษให้มีความรุนแรงขึ้น

๔. เนื่องจากคดีความผิดเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน โดยเฉพาะธุรกิจขายตรงแฝงอยู่ในระบบแชร์ลูกโซ่ มักจะมีผู้เสียหายจำนวนมาก พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องเป็นเอกสารเสียส่วนใหญ่ การตรวจสอบ พิสูจน์ และวิเคราะห์จำต้องใช้ผู้ที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญ นอกจากนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกรณีนี้มีอยู่หลายหน่วยงาน การดำเนินงานค่อนข้างจะซ้ำซ้อนกันและใช้เวลานานมาก ตั้งแต่การตรวจพบว่ามีกรณีกิจกรรมการกู้ยืมเงินจนถึงการดำเนินคดี ตั้งแต่ชั้นพนักงานสอบสวนจนถึงชั้นพนักงานอัยการส่งฟ้องศาลนั้น ใช้เวลานานและในการดำเนินคดีชั้นศาลนั้นอาจมีความล่าช้าเกิดขึ้น เห็นควรมีการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม เพื่อให้การดำเนินคดีดังกล่าวมีความรวดเร็วและสามารถหยุดการกระทำความผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ให้ความเสียหายไม่ขยายวงกว้างออกไปอีก

บรรณานุกรม

- กัลยา ตันศิริ. เอกสารประกอบคำบรรยาย วิชากฎหมายพาณิชย์เปรียบเทียบ LA ๓๒๖.
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ม.ป.ป.
- ธานี ปิติสุข. การตลาดขายตรงแบบหลายชั้น. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นานมีบุ๊คส์, ๒๕๓๕
- ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
- ประมวลกฎหมายอาญา
- พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๗
- พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. ๒๕๔๕
- พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒
- พิมพ์ใจ สระทองอุ่น. เอกสารประกอบคำบรรยาย วิชากฎหมายพาณิชย์เปรียบเทียบ LA๓๒๖.
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ม.ป.ป.
- ภักพงษ์ สายอุบล (๒๕๔๕) “ การบังคับใช้กฎหมายในชั้นพนักงานสอบสวนเกี่ยวกับการกระทำผิด
โดยอาศัยรูปแบบธุรกิจขายตรง : “ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไข” วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- มัทนา จันทระจิระ (๒๕๔๓) “ การรับรู้และยอมรับต่อเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ในฐานะนวัตกรรมใหม่
ของธุรกิจขายตรง หลายชั้น” วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
- วิชญ์ เครื่องาม. คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้. พิมพ์ครั้งที่ ๑ กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, ๒๕๔๐.
- วีระพงษ์ บุญโญภาส. อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ. พิมพ์ครั้งที่ ๓ กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม,
๒๕๔๔.
- สมพงศ์ วงศ์นิยม. ใดเร็กซ์เซลภาคปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ ๑ กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แมส,
๒๕๓๒.
- สายฝน รัตนภิรมย์ (๒๕๕๑) “ นโยบายรัฐในการควบคุมอาชญากรรมแชร์ลูกโซ่ที่แฝงในธุรกิจขายตรง”
วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
- สุพัตรา แพนวิจิต (๒๕๔๔) “ ธุรกิจแชร์ลูกโซ่ : ศึกษากรณีพัฒนาการบังคับใช้พระราชกำหนดการกู้ยืม
เงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๗ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๔๓” วิทยานิพนธ์
นิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สำนักคดีคุ้มครองผู้บริโภค และสิ่งแวดล้อม (๒๕๔๕) “รูปแบบและวิธีการทำความผิดที่มีลักษณะเป็นคดีพิเศษ คดีความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค/น้องโจง ประชาชน ศึกษากรณีการประกอบธุรกิจในลักษณะแชร์ลูกโซ่ –คดีพิเศษที่(ปกปิด)/๒๕๔๗ ” กรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม

ประวัติคณะผู้ศึกษาวิจัย

ชื่อ-นามสกุล

นายคมชลัฐ สละอุไร

ประวัติการศึกษา

-ศิลปศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง

*****

ชื่อ-นามสกุล

นางสาวมัลลิกา มั่นตเสถียร

ประวัติการศึกษา

-นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

-นิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

*****

ชื่อ-นามสกุล

พินิจเอกกาญจนกุล เทียนสุวรรณ

ประวัติการศึกษา

-ศิลปศาสตรบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง

-รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น
(การปกครองท้องถิ่น)

*****

ชื่อ-นามสกุล

นางดวงรัตน์ นฤคุปต์ชาญชัย

ประวัติการศึกษา

-สถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร

-ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

*****

ชื่อ-นามสกุล

นางนุสรา แสนนาม

ประวัติการศึกษา

-สังคมสงเคราะห์ศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

-นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

-รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

*****

ชื่อ-นามสกุล
ประวัติการศึกษา

นายบำรุง วงษ์ทับทิม
- ศิลปศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง

*****

ชื่อ-นามสกุล
ประวัติการศึกษา

พันโทกิตติ ภักดีรักษ์พงศ์
- เนติบัณฑิตไทย เนติบัณฑิตสภา

*****

ชื่อ-นามสกุล
ประวัติการศึกษา

นายพีระ กาญจนพงศ์
- ศิลปศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

*****

ชื่อ-นามสกุล
ประวัติการศึกษา

พันตำรวจโทเกรียงไกร สืบสัมพันธ์
- รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต โรงเรียนนายร้อยตำรวจ (รป.บ(ตร.))
- รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

*****

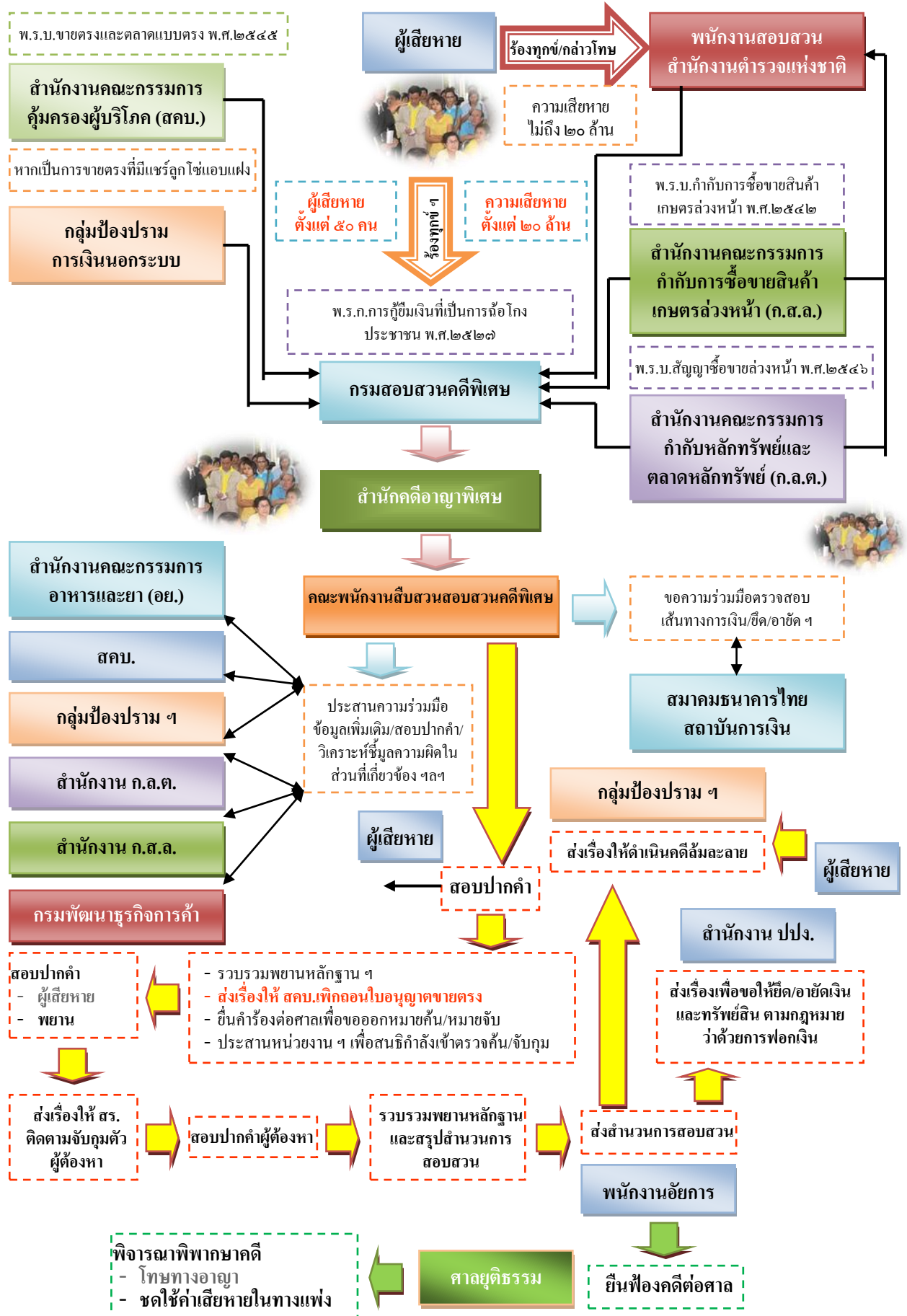
ชื่อ-นามสกุล
ประวัติการศึกษา

นางสาวเสาวนีย์ ธรรมวัน
- บัญชีศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

*****

ภาคผนวก

ขั้นตอนการดำเนินคดีแชร์ลูกโซ่

แหล่งข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ศาสตราจารย์วีระพงษ์ บุญโญภาส
อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำสัมภาษณ์ (๑) ศาสตราจารย์วีระพงษ์ บุญโญภาส
อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
เมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๕๓

ถาม : การกระทำความผิดขายตรงแบบแชร์ลูกโซ่ มีความเป็นมาอย่างไร

ตอบ : ลักษณะสำคัญประการหนึ่งของแชร์ลูกโซ่ ก็คือ การนำเอาธุรกิจที่แท้จริง และมีผู้ให้ความสนใจมาเป็นเครื่องมือในการหลอกให้ประชาชนหลงเชื่อ ซึ่งธุรกิจเหล่านี้จะเปลี่ยนไปตามสภาพแวดล้อมของสังคม ธุรกิจขายตรงก็เช่นกัน เป็นธุรกิจที่ประชาชนสามารถทำเป็นอาชีพเสริมได้อย่างดี ดังนั้น จึงถูกนำมาใช้หลอกลวงประชาชนได้ง่ายอีกประการหนึ่ง รูปแบบของการขายตรงมีอยู่อย่างหลากหลาย จึงสรุปได้ว่าลักษณะของการหลอกลวงสามารถกระทำได้ในหลายรูปแบบ

ถาม : รูปแบบการกระทำความผิดแชร์ลูกโซ่ในอดีตและปัจจุบัน มีลักษณะเหมือนหรือแตกต่างหรือไม่อย่างไร

ตอบ : ลักษณะของการประกอบอาชญากรรมทางเศรษฐกิจแบบแชร์ลูกโซ่ นับแต่อดีตถึงปัจจุบันนั้น โดยส่วนใหญ่จะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือ การใช้ ธุรกิจที่แท้จริงมาเป็นเครื่องมือในการหลอกลวง และการหาสมาชิกเป็นลักษณะต่อเนื่องแบบลูกโซ่ แต่สิ่งที่เปลี่ยนไป คือ รูปแบบของธุรกิจที่ประชาชนสนใจ และสิ่งที่เปลี่ยนไปอีกประการหนึ่ง ก็คือ ในอดีตประชาชนกลุ่มแรก ๆ ที่ถูกชักชวนเข้ามาทำธุรกิจลักษณะนี้ จะยังไม่ได้ได้รับความเสียหาย เช่น แชร์หม้อย โดยได้รับเงินต้นและดอกเบี้ยคืนไป เพราะกลุ่มบุคคลเหล่านี้จะถูกใช้ให้ไปชักชวนผู้ที่ตนเองรู้จักเข้ามาในวงวนของอาชญากรรมประเภทนี้ด้วย แต่ปัจจุบันกลุ่มบุคคลแรกๆ ที่เข้าร่วมทำธุรกิจตามคำชักชวน จะได้รับความเสียหายทันที เช่น กรณีของแชร์ก๊วยเตี๋ย แชร์ข้าวสาร

ถาม : ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดแชร์ลูกโซ่ เป็นอย่างไร

ตอบ : ผลกระทบที่เกิดจากแชร์ลูกโซ่ ได้แก่

(๑) กระทบต่อชื่อเสียงของธุรกิจที่แท้จริง ที่ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการหลอกลวง เช่น กรณีแชร์บริษัชเชอร์ ซึ่งทำให้ธุรกิจจัดสรรวันพักผ่อน (Time Sharing) ในประเทศไทยได้รับความเสียหายอย่างมาก

(๒) ก่อให้เกิดหนี้ในระบบ ที่ผู้ต้องการร่วมลงทุนได้กู้ยืมเงินมาเพื่อลงทุน โดยหวังค่าตอบแทนสูง

(๓) กระทบต่อความเชื่อมั่นในประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมไทย

ถาม : แนวโน้มในอนาคตเกี่ยวกับการกระทำผิดแชร์ลูกโซ่ จะเป็นอย่างไร

ตอบ : แนวโน้มในอนาคตเกี่ยวกับแชร์ลูกโซ่ คือ รูปแบบของการหลอกลวงจะลึกซึ้งมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็มีการนำเอาเทคโนโลยีมาช่วยมากขึ้น เช่น แชร์ลูกโซ่บนอินเทอร์เน็ต Sky biz2000.com จากประเทศสหรัฐอเมริกา , Success forever.com จากไต้หวัน และ Dubai MLM (Multilevel - Market)

ถาม : ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหา

ตอบ : ข้อเสนอแนะ ก็คือ ควรใช้นโยบายในการบังคับใช้กฎหมายแบบป้องปราม คือ ทั้งการป้องกันและปราบปราม การป้องกัน ควรให้ประชาชนได้รับทราบรูปแบบของการหลอกลวงแบบใหม่ๆ โดยผ่านทาง Web ต่าง ๆ เช่น Web เดือนภัยของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และสำนักงานคุ้มครองผู้บริโภค (ส.ค.บ.) เป็นต้น

คณะผู้ศึกษาวิจัย

นายธนพิชฌ์ มุลพฤกษ์
อธิบดีอัยการฝ่ายคดีพิเศษ สำนักคดีพิเศษ
สำนักงานอัยการสูงสุด

การสัมภาษณ์ (๒) นายธนพิชฌ์ มุลพฤกษ์

อธิบดีอัยการฝ่ายคดีพิเศษ สำนักงานอัยการฝ่ายคดีพิเศษ สำนักงานอัยการสูงสุด

เมื่อวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๕๓

ถาม : การกระทำความผิดขายตรงแบบแชร์ลูกโซ่ มีความเป็นมาอย่างไร

ตอบ : ธุรกิจแชร์ลูกโซ่ เป็นการระดมทุนจากประชาชน โดยผู้ประกอบการมักอ้างว่า จะนำเงินไปลงทุนอย่างใดอย่างหนึ่ง ที่ได้ผลตอบแทนสูง ในระยะเวลาสั้น ๆ เช่น นำไปลงทุนซื้อขายน้ำมัน (แชร์หม้อย) หรือซื้อขายที่ดินราคาถูก (แชร์เสมาฟ้าคราม) เป็นต้น ลักษณะของผู้ประกอบการมีทั้งที่เป็นบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล โดยการโฆษณาชักชวนให้ประชาชนนำเงินมาลงทุน และให้ผู้ร่วมลงทุน หาสมาชิกเป็นทอดๆ และจะจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนให้ในอัตราที่สูง แต่ความจริงแล้วไม่ได้มีการนำเงินของผู้ร่วมลงทุนไปลงทุนจริงๆ แต่ใช้วิธีนำเงินของสมาชิกใหม่มาจ่ายเป็นผลประโยชน์ตอบแทนให้แก่สมาชิกรายก่อนเป็นทอด ๆ ไป เมื่อไม่สามารถหาสมาชิกใหม่มาลงทุนเพิ่มได้ ก็ไม่มีเงินที่จะนำมาจ่ายผลประโยชน์ ซึ่งในที่สุดวงแชร์ก็จะล้มไป ส่วนธุรกิจขายตรงแบบแชร์ลูกโซ่ ก็มีวิวัฒนาการจากแชร์ลูกโซ่ โดยจดทะเบียนขายตรงถูกต้องตามกฎหมาย แต่ไม่ดำเนินการตามกฎหมายโดยเปลี่ยนวิธีการและรูปแบบในการดำเนินธุรกิจใหม่ นำเอาสินค้ามาบังหน้า มีการโฆษณาชวนเชื่อ แอบอ้างบุคคลสำคัญเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ อวดอ้างสรรพคุณของสินค้าเกินจริงเพื่อดึงดูดความสนใจ เมื่อมีผู้หลงเชื่อแล้ว ก็จะให้สมัครสมาชิกเพื่อทำธุรกิจ โดยเสียค่าสมัครเป็นสมาชิก บังคับให้ซื้อสินค้าคุณภาพต่ำ ราคาสูง ไม่มุ่งเน้นการขายสินค้า แต่เน้นการหาสมาชิกใหม่เพื่อได้รับผลตอบแทนเพิ่ม ซึ่งผลตอบแทนที่ได้รับนั้น มาจากเงินของสมาชิกใหม่ ไม่ได้เกิดจากการขายสินค้า

ถาม : รูปแบบการกระทำความผิดแชร์ลูกโซ่ในอดีตและปัจจุบัน มีลักษณะเหมือนหรือแตกต่างหรือไม่อย่างไร

ตอบ : รูปแบบการกระทำความผิดจะเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพเศรษฐกิจและสังคม เริ่มต้นเมื่อ

๑. การเล่นแชร์ ไม่ว่าจะเป็นแชร์น้ำมัน แชร์ลูกโซ่ แชร์ปารามิดหรือแชร์ชาเตอร์ แชร์บ้านและที่ดิน จริง ๆ แล้วก็คือการระดมเงินนอกระบบ ซึ่งมีการนำเอาคำว่าแชร์มาใช้เป็นชื่อ

ในการประกอบกิจการ จนทำให้บางคนคิดว่าเป็นการประกอบกิจการในลักษณะเดียวกับการเล่นแชร์ การเล่นแชร์ลูกโซ่ เกิดขึ้นครั้งแรกเมื่อ ๒๐ ปีที่แล้ว คือ คดีแชร์ขม้อยหรือแชร์น้ำมัน อ้างว่าดำเนินกิจการค่าน้ำมันทั้งในภายในและนอกประเทศ ชักชวนให้ประชาชนเล่นแชร์น้ำมัน กำหนดการเล่นเป็นรอบบรรทุกน้ำมัน คันรถละ ๑๖๐,๐๐๐ บาท ให้ผลตอบแทนเดือนละ ๑๒,๐๐๐ บาท มีการจ่ายผลตอบแทนทุกเดือน เป็นเหตุให้มีคนไปเล่นแชร์น้ำมันกับนางขม้อยทั่วประเทศคนมีเงินน้อยก็เล่นเป็นล้อรถ ช่วงนั้นรัฐบาลได้สืบสวนพฤติกรรมนางขม้อย กระทั่งพบว่าไม่ได้มีการนำเงินไปลงทุนค่าน้ำมันจริง ๆ ปรากฏหลักฐานว่าเงินที่ได้จากลูกแชร์ ก็โอนเข้าบัญชีเงินฝากนางขม้อยพอถึงกำหนดจ่ายก็จะมีการโอนเงินจากบัญชีออมทรัพย์ไปเข้าบัญชีกระแสรายวันของนางขม้อย เพื่อจ่ายเช็คให้กับลูกแชร์ จึงแนชคว่านางขม้อยได้ใช้วิธีนำเงินที่ได้จากลูกแชร์รายหลัง ๆ มาจ่ายผลประโยชน์ให้กับลูกแชร์รายก่อน ๆ ซึ่งก็สามารถทำได้ หากมีลูกแชร์นำเงินมาให้เรื่อย ๆ แต่ถ้าเมื่อใดไม่มีลูกแชร์นำเงินมาให้ นางขม้อย ก็ยืมวงแชร์ก็จะล้มทันที ลักษณะเช่นนี้จึงเรียกว่า แชร์ลูกโซ่ ซึ่งรัฐบาลเห็นว่าการระดมเงินดังกล่าวเป็นภัยร้ายแรงต่อประชาชนที่จะต้องสูญเสียเงินจากการถูกหลอกลวง และเป็นภัยต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ จึงได้ตรากฎหมายขึ้นฉบับหนึ่ง คือ พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๗ ซึ่งในปี ๒๕๒๘ มีการจับกุมดำเนินคดีกับนางขม้อย ทิพย์โส มีผู้เสียหายหมื่นกว่าคน ไปร้องทุกข์มีทุนทรัพย์ความเสียหายทั้งสิ้น ๔,๕๐๐ ล้านบาท

๒. หลังจากนั้น การเล่นแชร์ที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนก็หมดไป แต่ความผิดในลักษณะนี้ก็ได้หายไป แต่มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบ หรือเปิดกิจการประเภทใหม่ขึ้นมา คือ

ธุรกิจโทรม์แชร์ริง หรือการจัดสรรวันพักผ่อน หรือการทำสัญญาแบ่งเฉลี่ยการซื้อสังหาริมทรัพย์ซึ่งเป็นธุรกิจที่ทำได้ เป็นการให้สมาชิกได้เข้าไปพักในสถานที่ต่าง ๆ ตามที่ผู้ประกอบธุรกิจจัดสรรไว้ โดยมีระยะเวลาของการใช้สิทธิ แต่ธุรกิจนี้ได้ถูกปิดเบือนจากวัตถุประสงค์ที่แท้จริงเน้นการหาสมาชิกจนจำนวนสมาชิกมากกว่าสถานที่ให้บริการอย่างเกินไปไม่ได้ ผู้เป็นสมาชิกที่เป็นชาวไร่ชาวนายากจนไม่มีเวลาจะมาพักผ่อนตามสถานที่ตากอากาศไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ของธุรกิจนี้และเน้นการระดมทุนเป็นหลัก ไม่มีเจตนาจะทำธุรกิจ เช่น คดีแชร์บริษัท

ธุรกิจเป็นตัวแทนซื้อขายผลิตผลทางการเกษตรล่วงหน้า ในลักษณะเก็งกำไร หรือที่เรียกว่า คอมโมดิตี รูปแบบ คือ ชักชวนให้ประชาชนนำเงินมาลงทุน และตั้งซื้อส่งขายสินค้าเกษตรกับตลาดกลางในต่างประเทศ โดยอาศัยข้อมูลราคาสินค้าเกษตรตามที่ปรากฏในจอคอมพิวเตอร์ โดยบริษัทจะส่งคำสั่งซื้อขายของลูกค้าไปยังตลาดกลางในต่างประเทศ ซึ่งไม่ได้เป็นตัวแทน และไม่ได้มีการส่งคำสั่งซื้อขายไปจริง ลักษณะเป็นการเอากิจการซื้อขายมาบังหน้าเพื่อระดมเงินจากประชาชน

ธุรกิจซื้อขายเงินตราต่างประเทศในลักษณะเก็งกำไร ก็จะคล้ายๆ กัน คือ ตั้งบริษัทเช่าอาคารสำนักงานใหญ่โตตกแต่งหรูหราหน้าเชื่อถือ รับสมัครพนักงานให้โทรศัพท์

ชักชวนให้ประชาชนมาร่วมลงทุน ส่งเอกสารเกี่ยวกับการร่วมลงทุนและกราฟแสดงการขึ้นลงของเงินตราสกุลต่างๆ พร้อมอธิบายวิธีการลงทุนและผลประโยชน์ที่จะได้รับ โดยนำผลประโยชน์ตอบแทนสูงเข้าล่อซึ่งการทำธุรกรรมซื้อขายและแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ต้องได้รับอนุญาตจากกระทรวงการคลังและธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งมีแต่ธนาคารพาณิชย์และตลาดหลักทรัพย์เท่านั้นที่ได้รับอนุญาต จนกระทั่งต้องมีการตั้งหน่วยงานของรัฐ เข้ามาดูแลสอดส่องพฤติกรรมของกลุ่มบุคคลเหล่านี้ ก็คือกลุ่มงานป้องกันการเงินนอกระบบ สำนักปลัดกระทรวงการคลัง ในปัจจุบัน ผู้กระทำความผิดในลักษณะนี้ ก็เปลี่ยนรูปแบบโดยแฝงอยู่ในธุรกิจขายตรงสินค้า เนื่องจากในระยะหลัง ประชาชนนิยมเข้ามาหารายได้เสริมจากการขายตรงสินค้า

ถาม : ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดแชร์ลูกโซ่ เป็นอย่างไร

ตอบ : ความผิดประเภทนี้ถือเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญอันดับแรก ๆ ที่สร้างความเสียหาย เนื่องจากมีผลกระทบต่อหมู่คนจำนวนมาก และมูลค่าความเสียหายมากกว่าอาชญากรรมธรรมดา ทำความเสียหายให้แก่ทรัพย์สินของประชาชนและเศรษฐกิจของประเทศเป็นส่วนรวม สาเหตุเพราะการบริการของสถาบันการเงินในระบบยังไม่สามารถสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างทั่วถึงทุกกลุ่ม โดยเฉพาะผู้มีรายได้น้อยและประชาชนในชนบทห่างไกล ประชาชนบางส่วนก็เห็นว่า การฝากเงินกับธนาคารได้ดอกเบี้ยน้อย ไม่คุ้มค่า การกู้ยืมเงินในระบบยากลำบาก ไม่มีหลักทรัพย์ ก็ต้องหันมาพึ่งพาเงินนอกระบบ ทรสต์ล้มก็มี ประชาชนที่นำเงินไปให้ยืมก็ไม่ได้คืน ความเชื่อมั่นในสถาบันการเงินในระบบไม่มี จึงเป็นช่องทางและโอกาสของผู้ที่รับกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนเข้ามาชักชวนให้นำเงินมาให้กู้ยืมในรูปแบบต่างๆ ซึ่งได้ดอกเบี้ยหรือผลตอบแทนสูง และไม่ต้องเสียภาษี เนื่องจากเป็นการกู้ยืมเงินนอกระบบ จึงมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศโดยรวม

ถาม : แนวโน้มในอนาคตเกี่ยวกับการกระทำความผิดแชร์ลูกโซ่ จะเป็นอย่างไร

ตอบ : ธุรกิจแชร์ลูกโซ่ได้เปลี่ยนแปลงและพัฒนารูปแบบไปอย่างต่อเนื่อง ตามสภาพเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งไม่มีใครทราบว่าแชร์ลูกโซ่ในอนาคตจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร แต่อย่างไรก็ตาม ไม่ว่ารูปแบบภายนอกของแชร์ลูกโซ่จะเป็นอย่างไร ลักษณะสำคัญของธุรกิจนี้ยังคงเหมือนเดิม คือ ไม่มีกิจกรรมการผลิตสินค้าหรือบริการที่จะทำให้ธุรกิจการลงทุนนั้นดำเนินไปได้ เป็นแต่เพียงการนำเงินลงทุนของคนมารวมโดยไม่ได้สร้างกิจกรรมการผลิตขึ้นในองค์กรเพื่อให้ได้ผลกำไร แต่จ่ายผลประโยชน์ให้กับผู้ลงทุนโดยหลอกลวงว่าเป็นผลกำไรจากการลงทุนเพื่อหวังให้ผู้ร่วมลงทุนไปชักชวนสมาชิกใหม่มาเพิ่ม ในที่สุดเมื่อไม่สามารถจ่ายผลประโยชน์ให้คนลงทุนได้ทุกคนในระยะยาวบริษัทก็ไม่สามารถอยู่ได้และต้องปิดตัวลง

ถาม : ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหา

ตอบ : ๑. ให้ความรู้ความเข้าใจกับประชาชน เพื่อจะได้ไม่ตกเป็นเหยื่อของธุรกิจดังกล่าว โดยรัฐบาลควรกำหนดนโยบายด้านการศึกษาให้เป็นรูปธรรม อาจกำหนดเป็นหลักสูตรในสถาบันอุดมศึกษามหาวิทยาลัยวิทยาลัยให้นักศึกษาได้มีความรู้ความเข้าใจในธุรกิจขายตรงมากขึ้น

๒. ประสานงานและสนับสนุนการดำเนินคดีกับหน่วยงานด้านการปราบปรามเพื่อหยุดยั้งธุรกิจแชร์ลูกโซ่มิให้ขยายตัวอย่างต่อเนื่อง

๓. แก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ให้สามารถดำเนินการบังคับใช้ได้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

๔. สร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในด้านการฝึกอบรมความเชี่ยวชาญในการรวบรวมพยานหลักฐาน การบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และสนับสนุนด้านอัตราค่าล้างคน และงบประมาณให้เพียงพอต่อการดำเนินการป้องปรามเชิงรุกมากขึ้น

คณะผู้ศึกษาวิจัย

พันเอกปิยวัฒน์ กิ่งเกตุ
 ผู้บัญชาการสำนักคดีอาญาพิเศษ
 กรมสอบสวนคดีพิเศษ

การสัมภาษณ์ (๓) พันเอกปิยวัฒน์ กิ่งเกตุ
 ผู้บัญชาการสำนักคดีอาญาพิเศษ กรมสอบสวนคดีพิเศษ
 เมื่อวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๓

ถาม : การกระทำความผิดขายตรงรูปแบบแชร์ลูกโซ่มีความเป็นมาอย่างไร

ตอบ : ธุรกิจขายตรงในประเทศไทย เริ่มเข้ามามีบทบาทต่อวงการตลาดเมื่อราว ๔๐ ปีที่แล้ว โดยบริษัท ทัทเพอร์แวร์ (ประเทศไทย) จำกัด ซึ่งเป็นผู้จำหน่ายผลิตภัณฑ์เก็บอาหารแบบสุญญากาศที่ทำจากพลาสติก ได้เป็นผู้ริเริ่มนำวิธีการที่เรียกว่า Home Party เข้ามาใช้เป็นครั้งแรกในการขาย ซึ่งเป็นรูปแบบการขายตรงที่เปิดโอกาสทั้งด้านการขาย ความสะดวกในการซื้อ และเป็นการสร้างสังคมเฉพาะสำหรับผู้หญิงไทย ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๒๑ บริษัท เอวอนคอสมेटิกส์ (ประเทศไทย) จำกัด ก่อตั้งขึ้นนับเป็นสาขาที่ ๒๒ ของเอวอน โปรดักส์ อิงค์ นับเป็นต้นแบบของการขายตรงแบบชั้นเดียว (Single - level Marketing หรือ SLM) อย่างเต็มรูปแบบในเมืองไทยที่ให้บริการลูกค้าด้านผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางและผลิตภัณฑ์ความงามด้วยระบบขายตรง ต่อมาในปี ๒๕๓๐ บริษัท แอมเวย์ (ประเทศไทย) จำกัด ได้เข้ามาในธุรกิจขายตรงในประเทศไทยทำการตลาดด้วยระบบการตลาดแบบหลายชั้น (Multi - level Marketing หรือ MLM) หรือระบบเครือข่ายอย่างเต็มรูปแบบ โดยจำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภค นอกจากมีรายได้ขายปลีกจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ให้กับลูกค้าแล้วผู้จำหน่ายยังมีรายได้เพิ่มจากเงินอัตราส่วนจากยอดขายรวมของผู้จำหน่ายที่ตนให้การสปอนเซอร์เข้ามาในองค์กรด้วย รายได้ประเภทนี้จะมากหรือน้อยแปรผันไปกับระดับขั้นของความพยายามทั้งในการขายและการสปอนเซอร์ของผู้จำหน่ายนั้นๆ ผู้ที่มีความขยันและทำงานมีผลงานมากจะได้รับผลตอบแทนในระดับที่สูงเป็นขั้น ๆ ไป

ระบบการตลาดแบบหลายชั้น (Multi - level Marketing หรือ MLM) หรือระบบเครือข่าย นับเป็นระบบขายตรงที่กำลังได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในปัจจุบัน ลักษณะการขายตรงแบบนี้ นักขายไม่ได้เป็นลูกจ้างของบริษัท ทุกคนจะเป็นนักขายอิสระมีหน้าที่ทั้งขายและหาสมาชิกเพิ่ม ในระบบหลายชั้นนั้นทุกคนจะเป็นผู้ขายทั้งสาย หรือจะใช้สินค้าเองก็ได้ รายได้ที่เกิดขึ้นอย่างแรกคือ (๑) เกิดจากการซื้อสินค้าจากบริษัทแล้วขายออกไปให้กับลูกค้าหรือ

คนในสาย ซึ่งมีส่วนแตกต่างระหว่างราคาปลีกกับราคาเต็มของตัวสินค้า นั้น ๆ ถือเป็นรายได้
 อย่างแรกที่ได้จากการขายปลีก ส่วนใหญ่จะได้ประมาณ ๒๕% นอกจากรายได้ที่ได้จากการขาย
 ปลีกแล้ว ในแต่ละสิ้นเดือนจะมีการประมวลผลของยอดขายทั้งหมดของกลุ่มหรือสาย
 ส่วนรายได้แบบที่ (๒) จะเกิดจากยอดขายที่นักขายทั้งกลุ่มทำมาในระยะเวลา ๑ เดือน และนำมา
 แบ่งกันตามกฎหมายที่ว่า ทำมากได้มากทำน้อยได้น้อย ตามระดับของการทำงานของแต่ละคน

ธุรกิจที่มักแอบอ้างว่าเป็นธุรกิจขายตรง แต่แท้จริงแล้วเป็นระบบที่ผิดกฎหมาย หรือ
 แชร่ลูกโซ่ ซึ่งเรียกว่า “ระบบพีรามิด (Pyramid)” ที่จำเป็นต้องมีผู้สมัครเข้าสู่ระบบดังกล่าวอย่าง
 ไม่มีวันสิ้นสุดจึงจะประสบความสำเร็จ ผู้สมัครจะได้คำแนะนำสมาชิก หรือผลตอบแทนจาก
 การหาสมาชิกมาเพิ่ม ยิ่งหาสมาชิกได้มากเท่าใดก็จะได้รับคำแนะนำหรือผลประโยชน์ตอบแทน
 มากเท่านั้นจึงเป็นสิ่งจูงใจให้สมาชิกต้องพยายามหาสมาชิกใหม่มาเพิ่มอยู่ตลอดเวลา หากหา
 สมาชิกไม่ได้ก็จะไม่ได้รับคำแนะนำกรรมวิธีของระบบพีรามิดจะสลับซับซ้อน เป็นขั้นเป็นตอน
 และพลิกแพลงไปเรื่อย ๆ เพื่อหลบหลีกเลี่ยงข้อกฎหมาย สมมุติว่า ๕๐๐ บาท ในค่าสมัคร ๕๐๐ บาทนี้
 ผู้แนะนำจะได้รับ ๒๐๐ บาท เป็นคำแนะนำ เมื่อสมัครแล้วก็จะทำการแนะนำคนอื่นอีก ๑๐ คน
 เข้าสู่ระบบโดยจ่ายเงินค่าสมัครคนละ ๕๐๐ บาทเช่นกัน ผู้แนะนำจะได้รับเงินจากค่าสมัครที่
 แนะนำเข้าสู่ระบบ $500 \times 10 = ๕,๐๐๐$ บาท ในขณะที่เขาจ่าย ๕๐๐ บาท คิดแล้วมีกำไร
 ๑,๕๐๐ บาท หากจะทำให้ทุกคนได้รับเงิน จะต้องมีคนใหม่เข้าสู่ระบบตลอดเวลา ซึ่งเป็นไป
 ไม่ได้ในทางปฏิบัติ ฉะนั้น ในระบบพีรามิดนี้จะมีคนเป็นจำนวนน้อยที่ได้รับเงินปริมาณมาก
 ขณะที่คนส่วนใหญ่จะเสียเงินตามที่ได้ลงทุนไป การที่ระบบพีรามิดถูกกำหนดว่าผิดกฎหมาย
 เพราะการที่จะให้ผู้สมัครจ่ายเงินได้นี้ ผู้แนะนำจะต้องบอกผู้สมัครผู้หนึ่งว่าจะได้รับผลตอบแทน
 สูงกว่าเงินลงทุน โดยเพียงแนะนำคนไม่ต้องขายไม่ต้องทำอะไรซึ่งในความเป็นจริงแล้วมันเป็น
 เรื่องที่เป็นไปไม่ได้เลยระบบพีรามิดจึงเข้าข่ายการหลอกลวง ระบบพีรามิดได้ถูกกำหนดว่าผิด
 กฎหมายเพราะวิธีการชักจูงคนเข้าสู่ระบบ และบังคับให้บุคคลนั้นแนะนำบุคคลอื่นเข้าสู่ระบบ
 จนกลายเป็นลูกโซ่ ระบบนี้ผิดกฎหมาย เพราะเป็นการหลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความ
 อันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อความจริงที่ควรบอกให้แจ้งแก่ประชาชนว่าแท้จริงแล้วมิได้มีการประกอบธุรกิจ
 ใด ๆ ที่จะให้ผลตอบแทนที่สูงมากแก่สมาชิก แต่เป็นการระดมทุนจากสมาชิกใหม่เพื่อนำเงิน
 ลงทุนนั้นไปจ่ายให้กับสมาชิกเก่าหรือม้านี้เกมส์ อันเป็นความผิดฐานฉ้อโกงประชาชนตาม
 ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๔๓ และหากเสนอผลตอบแทนในอัตราที่สูงเกินกว่าอัตรา
 ดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินจะพึง
 จ่ายได้ คือ สูงเกินกว่าร้อยละ ๔ - ๕.๕ ต่อปี ก็เข้าข่ายเป็นความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืม
 เงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนหรือแชร์ลูกโซ่ ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีโทษสูงกว่าความผิดฐาน
 ฉ้อโกงประชาชน การคำนวณการจ่ายผลตอบแทนแก่สมาชิกในระบบพีระมิด มีการกระทำใน
 ลักษณะแบบยลสลับซับซ้อนต่าง ๆ กัน

ฉะนั้น ธุรกิจขายตรงที่มักมีแชร์ลูกโซ่แอบแฝงส่วนใหญ่มาจากธุรกิจขายตรงแบบหลายชั้น หรือ MLM โดยใช้แผน Binary ทำความใจง่าย ๆ ก็คือ การจับคู่ง่าย เพื่อสร้างเครือข่ายขายองค์กร กล่าวคือ ต้องหาสมาชิกให้ได้ ๒ คน จึงจะได้คำแนะนำสมาชิก ๕๐๐ บาท และสมาชิกที่ถูกแนะนำเข้ามาใหม่ในองค์กร จะได้คำแนะนำ ๕๐๐ บาท ก็ต้องหาสมาชิกมาให้ได้อีก ๒ คน เมื่อสมาชิกใหม่อยากได้คำแนะนำ ก็จำเป็นต้องหาสมาชิกเข้าร่วมเครือข่ายอยู่ตลอดเวลา ในที่สุดก็กลายเป็นระบบพีรามิด (Pyramid) ที่จำเป็นต้องมีผู้สมัครเข้าสู่ระบบดังกล่าวอย่างไม่มีวันสิ้นสุดจึงจะประสบความสำเร็จ ผู้สมัครจะได้ ค่าแนะนำสมาชิก หรือผลตอบแทนจากการหาสมาชิกมาเพิ่ม ยิ่งหาสมาชิกได้มากเท่าใด ก็จะได้รับคำแนะนำหรือผลประโยชน์ตอบแทนมากเท่านั้น จึงเป็นสิ่งจูงใจให้สมาชิกต้องพยายามหาสมาชิกใหม่มาเพิ่มอยู่ตลอดเวลา หากหาสมาชิกไม่ได้ก็จะไม่ได้รับคำแนะนำ และที่เป็นผิปกกฎหมายชัดเจนก็คือวิทยากรที่บรรยายแผนมักแนะนำสมาชิกเสมอว่า ไม่เน้นการขาย เพียงหาสมาชิกเข้าร่วมเครือข่ายเท่านั้นก็พอ จึงกลายเป็นว่ารายได้หลักมิได้มาจากการขายสินค้า แต่มาจากการหาสมาชิกเข้าร่วมเครือข่ายเป็นหลัก ซึ่งผิปกกฎหมายขายตรง และอาจเข้าข่ายเป็นแชร์ลูกโซ่ อันเป็นความผิดตาม พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.๒๕๖๑

ถาม : รูปแบบการกระทำความผิดแชร์ลูกโซ่ในอดีตและปัจจุบันมีลักษณะเหมือนหรือแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

ตอบ : หากมองย้อนไปในอดีตถึง “แชร์หม้อย” หรือ “แชร์น้ำมัน” นับเป็นคดีแชร์ลูกโซ่โด่งดังที่เกิดขึ้นเมื่อประมาณ ๓๐ ปีมาแล้ว นับเป็นคดีที่สร้างความเสียหายให้กับพี่น้องประชาชนชาวไทยนับหมื่นรายมีมูลค่าความเสียหายหลายหมื่นล้านบาท โดยนางหม้อย ๑ ได้ขอกู้ยืมเงินจากประชาชนไม่จำกัดวงเงิน เพื่อนำไปลงทุนค่าน้ำมันเชื้อเพลิง โดยกำหนดการกู้ยืมเงินเท่ากับราคาน้ำมันเชื้อเพลิง ๑ คัณรถบรรทุกเป็นเงิน ๑๖๐,๕๐๐ บาท จะได้รับผลประโยชน์ตอบแทนเดือนละ ๑๐,๒๐๐ บาท ค่าภาษีอากรและค่าธรรมเนียม ๑๐๐ บาท ค่าการตลาด ๒๐๐ บาท การกู้ยืมเงินครั้งคัณรถเป็นเงิน ๘๐,๒๕๐ บาท จะได้รับผลตอบแทนเดือนละ ๕,๑๐๐ บาท การกู้ยืมเงินหนึ่งล้อเป็นเงิน ๔๐,๑๒๕ บาท จะได้รับผลตอบแทนเดือนละ ๒,๕๕๐ บาท ซึ่งถือว่าให้ผลประโยชน์ตอบแทนเป็นเงินสูงถึงร้อยละ ๖.๕ ต่อเดือน ทำให้มีประชาชนและผู้เสียหายในคดีนี้จำนวน ๑๓,๒๔๘ คน ลงชื่อ ซึ่งต่างคนต่างให้กู้ยืมเงินไป ๒๓,๕๑๘ ครั้ง รวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๔,๐๔๓,๘๘๗,๗๘๕ บาท และได้ทำหนังสือสัญญากู้ไว้จำนวน ๒๓,๕๑๘ ฉบับ เพื่อเป็นหลักฐาน แต่ในความเป็นจริงแล้วนางหม้อย ๑ กับพวกไม่ได้ทำการค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและไม่ได้ประกอบกิจการค้าอื่นใดที่จะได้ผลตอบแทนเพียงพอที่จะนำมาจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนให้ผู้กู้ได้สูงถึงร้อยละ ๖.๕ ต่อเดือน นอกจากแชร์หม้อยแล้ว ยังมีแชร์นกแก้ว แชร์ชาร์เตอร์ (การประกอบธุรกิจคอมมูนิตี้ หรือธุรกิจซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า) ความแตกต่างกันระหว่างแชร์หม้อย แชร์นกแก้ว และแชร์ชาร์เตอร์ ที่เห็นชัดก็คือ แชร์หม้อยและแชร์นกแก้วเป็นธุรกิจเงินต่อเงินหรือธุรกิจการจัดคิวเงินที่รับจากคนหนึ่งไปจ่ายอีกคนหนึ่งไม่มีการนำไปสร้างดอกผลให้กองเกย (ไม่ได้มีการประกอบธุรกิจใดโดยชอบด้วยกฎหมายที่จะสร้างผลกำไรได้เพียงพอต่อ

การนำไปจ่ายเป็นผลตอบแทนได้ ในที่สุดธุรกิจเหล่านั้นก็ต้องพังครืนลงเพราะเป็นการนำเงินจากสมาชิกใหม่ไปจ่ายเป็นผลตอบแทนให้กับสมาชิกเดิม หรือที่เรียกว่าเงินต่อเงินไปเรื่อย ๆ แต่ธุรกิจชาเตอร์มิใช่เช่นนั้น เพราะมีการลงทุนหาผลกำไรอย่างชาญฉลาด โดยอาศัยความแตกต่างกันระหว่างอัตราดอกเบี้ยในประเทศกับต่างประเทศ เริ่มจากการนำเงินที่มีบุคคลระดับ “บิก” นำมาลงทุนไปฝากกับธนาคารใหญ่ๆ อาทิเช่น ธนาคารกรุงเทพฯ ซึ่งช่วงนั้นก็จะได้ออกเบี่ยสูงไม่น้อยกว่า ๑๒% จากนั้นก็จะขอให้ธนาคารออกแบงก์การันตีโดยใช้เงินฝากค้ำประกันครั้งหนึ่งๆ จะมีมูลค่าไม่น้อยกว่า ๑๐๐ ล้านบาท แล้วนำแบงก์การันตีไปกู้เงินจากธนาคารในสวิสเซอร์แลนด์ สุดท้ายก็นำเงินกู้ที่เป็นเงินสกุลต่างประเทศมาฝากกับธนาคารพาณิชย์ของไทย นอกจากนั้นยังมีการลงทุนสร้างชาเตอร์ดิสโก้เธค ย่านถนนรัชดาภิเษก ช่วงรุ่งเรืองในช่วงปี ๒๕๒๗ สามารถทำเงินได้กินละเป็นแสนบาท เดือนหนึ่งๆ สร้างรายได้ให้ไม่น้อยกว่า ๑๐ ล้านบาท นอกจากนั้นยังมีการสร้างที่เล่นสเก็ตแถวๆ ฝั่งธนบุรี โครงการพัฒนาที่ดินของการรถไฟจำนวน ๖๗ ไร่ ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ เรียกว่า “โครงการมิกกะสันคอมเพล็กซ์” มูลค่า ๖,๐๐๐ ล้านบาท อีกทั้งมีการลงทุนในหุ้นของธนาคารแหลมทอง และธนาคารนครหลวงไทย และที่ดินอำเภอสารภี และที่พญา ฯลฯ และแล้วก็ถึงกาลสิ้นสุดของแชร์ชาร์เตอร์ เมื่อรัฐบาลประกาศลดค่าเงินบาทเมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๒๗ ซึ่งกลายเป็นชนวนความแตกแยกทางการเมืองและเศรษฐกิจ มีการคัดค้านการลดค่าเงินบาทดังกล่าว จากนั้นก็ตามด้วยการกวาดล้างแชร์หม้อย และแชร์นกแก้ว และการเกิดขึ้นของ พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.๒๕๒๗

จากนั้นแชร์ลูกโซ่ดูเหมือนจะหายหน้าหายตาไปจากสังคมไทย มาปรากฏอีกครั้งเมื่อประมาณปี ๒๕๔๘ เกิดแชร์กองทุนรถยนต์ และตั้งแต่ประมาณกลางปี ๒๕๕๐ แชร์ลูกโซ่ก็กลับฟื้นคืนชีพขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง ด้วยรูปแบบที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการโฆษณาชักชวนเพื่อการขอกู้ยืมเงิน การระดมทุน การลงทุน การซื้อขายเงินตรา น้ำมัน หรือสินค้าเกษตรล่วงหน้าเพื่อเก็งกำไร และการหาสมาชิกมาร่วมลงทุน ฯ ในธุรกิจใด ๆ โดยเสนอจ่ายผลตอบแทนในอัตราที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงิน ตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินจะพึงจ่ายได้ ซึ่งตามปกติไม่เกินร้อยละ ๔ - ๕.๕ ต่อปี แต่แท้ที่จริงแล้วหาได้มีการประกอบธุรกิจใด ๆ ที่จะให้ผลตอบแทนได้สูงขนาดนั้น แต่เป็นเรื่องของการนำเงินจากสมาชิกใหม่ไปจ่ายให้กับสมาชิกเก่า ที่ถามว่ามีความเหมือนกันหรือแตกต่างกันหรือไม่นั้น เห็นว่าในช่วงก่อน พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๗ มีผลบังคับใช้ ซึ่งมีแชร์หม้อย แชร์นกแก้ว แชร์ชาร์เตอร์ กับแชร์ลูกโซ่ที่เกิดขึ้นภายหลังกฎหมายมีผลบังคับใช้แล้ว โดยเฉพาะตั้งแต่ปี ๒๕๕๐ - ๒๕๕๑ ไม่ว่าจะเป็นแชร์ข้าวสาร แชร์ถ้วยเตี๋ย แชร์ยางพารา (การซื้อสินค้าเกษตรล่วงหน้าเพื่อเก็งกำไร) แชร์พวงมาลัย แชร์ซื้อขายเงินตราต่างประเทศ (ลงทุนผ่านอินเทอร์เน็ต) แชร์ซื้อขายน้ำมันดิบล่วงหน้าในต่างประเทศ แชร์ทองคำ แชร์ล็อตเตอรี่ แชร์กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ (การระดมเงินฝาก) รวมแล้วทั้งสิ้นประมาณ ๓๐ คดี

ที่อยู่ระหว่างการพิจารณาในชั้นศาลทั้งศาลชั้นต้นและชั้นอุทธรณ์นั้น เห็นว่าไม่แผนประทุษกรรม ไม่แตกต่างกันมากนัก สุดแต่ผู้กระทำความผิดจะนำสินค้าหรือบริการใดมานำเสนอ เพื่อหลอกลวง ประชาชนให้หลงเชื่อจ่ายเงินไปให้กู้ยืมหรือนำเงินไปลงทุนเท่านั้น แต่ต้องประกอบความผิดมิได้ แตกต่างกันก็คือการชักชวนให้ประชาชนนำเงินไปให้กู้ยืมหรือลงทุนโดยเสนอผลประโยชน์ตอบแทนในอัตราที่สูงเกินกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินฯ จะพึงจ่ายได้ ซึ่งอยู่ระหว่างร้อยละ ๔ – ๖ โดยที่ตนรู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่า ตนมิได้ประกอบธุรกิจใด ๆ ที่จะให้ ผลกำไรได้เพียงพอต่อการนำไปจ่ายเป็นผลตอบแทน แท้ที่จริงแล้วเป็นการนำเงินจากสมาชิก ใหม่ไปจ่ายหมุนเวียนให้กับสมาชิกนั่นเอง แต่นับจากไตรมาสที่ ๓ ของปี ๒๕๕๒ ต่อเนื่องมา จนถึงปัจจุบัน ธุรกิจแชร์ขายตรงจะเป็นธุรกิจ MLM แบบ Binary หรือธุรกิจเครือข่าย ที่มุ่งเน้น การสมาชิกเข้าร่วมเครือข่ายเป็นหลัก มีระบบการจ่ายผลตอบแทนที่ซับซ้อนแบบยกลำต่อการ ตรวจสอบ มีการระดมเงินทุนและสมาชิกเข้ามาในธุรกิจเครือข่ายเป็นจำนวนมาก มีแผนธุรกิจหลายแผนให้สมาชิกเลือกลงทุน และจากแผนประทุษกรรมปรากฏว่าประชาชนที่ ได้รับความเสียหายส่วนใหญ่เลือกแผนที่ให้ผลตอบแทนสูงสุด เช่น ลงทุนเพียงไม่กี่หมื่นบาท แต่ได้ผลตอบแทนเป็นหลักแสนบาท ล้านบาทต่อเดือน เช่น เลือกแผนการลงทุนแบบ ๗ รหัส จะได้ผลตอบแทนเดือนละไม่ต่ำกว่า ๒ ล้านบาท เป็นต้น ที่สำคัญก็คือ มิได้เน้นการขายสินค้า แต่มุ่งเน้นการหาสมาชิกเข้าร่วมธุรกิจ รายได้หลักจึงมาจากการหาสมาชิก หากทำได้มาก หาเร็ว ได้เร็ว เมื่อรายได้หลักมิได้มาจากการขายสินค้า ธุรกิจนั้นก็มิใช่ธุรกิจขายตรง นอกจากนั้นยัง ผ่าฝืนข้อห้ามตามกฎหมายว่าด้วยการขายตรงและตลาดแบบตรง มาตรา ๑๕ ที่บัญญัติห้ามมิให้ ผู้ประกอบธุรกิจขายตรงและผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรง ดำเนินกิจการในลักษณะที่เป็น การชักชวนให้บุคคลเข้าร่วมเป็นเครือข่ายในการประกอบธุรกิจขายตรง โดยตกลงว่าจะให้ ผลประโยชน์ตอบแทนจากการหาผู้เข้าร่วมเครือข่ายดังกล่าวซึ่งคำนวณจากจำนวนผู้เข้าร่วม เครือข่ายที่เพิ่มขึ้น

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาจากบทบัญญัติมาตรา ๔ แห่ง พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.๒๕๒๙ แล้ว การสังเกตว่าธุรกิจขายตรงใดเข้าข่ายเป็นแชร์ลูกโซ่ มิได้ยุ่งยากนัก โดยพิจารณาจากแผนการจ่ายผลตอบแทนเป็นหลักว่า เสนอผลตอบแทนที่สูงมาก ๆ ภายในระยะเวลาอันสั้น ทั้ง ๆ ที่มิได้เน้นเรื่องการขายสินค้า แต่เน้นการหาสมาชิก แล้วรายได้ที่นำไปจ่ายผลตอบแทนจะมาจากที่ใด หากมิใช่มาจากการหาสมาชิกเข้าร่วม เครือข่าย แล้วนำเงินที่ได้จากสมาชิกใหม่ไปจ่ายให้กับสมาชิกนั่นเอง

ถาม : ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดแชร์ลูกโซ่เป็นอย่างไร (ทางสังคมและเศรษฐกิจ)

ตอบ : ทางสังคม การโฆษณาชักชวนประชาชนด้วยการเสนอผลประโยชน์ตอบแทนที่สูงมาก ๆ ในช่วงเวลาอันสั้น ส่งผลให้ประชาชนที่ยังรู้ไม่เท่าทันเล่ห์เหลี่ยมกลโกงของอาชญากรทางเศรษฐกิจ ต้องตกเป็นเหยื่อแชร์ลูกโซ่ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะความโลภที่อยากได้ผลตอบแทนมาก ๆ เพื่อนำไปใช้จ่ายในชีวิตประจำวันของครอบครัว ส่งผลให้ประชาชนได้รับความเสียหาย

เป็นจำนวนมาก หมดเนื้อหมดตัวไปตาม ๆ กัน บางรายเป็นหนี้เป็นสิน ต้องถูกบังคับ คดียึดทรัพย์เพราะไม่มีเงินไปผ่อนชำระกับสถาบันการเงิน สำหรับประชาชนที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ ก็ถูกชักชวนให้เข้าไปร่วมธุรกิจโดยที่ตนไม่มีความรู้เกี่ยวกับการขายตรงเลยแม้แต่หน่อย เมื่อได้รับการบอกเล่าว่าสินค้าของเขาดี และได้รับผลตอบแทนสูงมากจริง ๆ ประชาชน โดยเฉพาะระดับรากหญ้าก็หลงเชื่อตกเป็นเหยื่ออย่างง่ายดาย อีกประการหนึ่ง ในส่วนของการดำเนินธุรกิจแชร์ลูกโซ่ จะไม่มีทางประสบผลสำเร็จได้หากขาดเสียซึ่งแม่พิมพ์ในการชักชวน สมาชิกเข้าร่วมเครือข่าย จึงเกิดธุรกิจขึ้นมาอีกประเภทหนึ่งคือธุรกิจทำงานอยู่กับบ้าน หรือ Work at Home ซึ่งกระทำโดยการส่งอีเมลล์ (e-mail) ทำงานที่บ้านหรือ Work at Home ไปยังประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะนิสิตนักศึกษาตามมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ต้องตกเป็นเหยื่อกันเป็นจำนวนมาก นิสิตนักศึกษาเหล่านี้จะเกิดความคิดว่า การทำงานแบบนี้ง่ายมาก ๆ และได้เงินง่ายด้วย เพียงแค่ส่ง e-mail ไปชักชวนประชาชนทั่วไปให้สมัครเป็นสมาชิก และหากแนะนำสมาชิกได้ ๒ คน ก็จะได้ค่าแนะนำ ๕๐๐ บาท ทำให้นิสิตนักศึกษาเหล่านั้นมีค่านิยมที่ผิด ๆ เพราะการทำงานแบบนี้ง่ายดีไม่ต้องลงทุนทุนลงแรงก็ได้เงินมาโดยง่ายดาย อนาคตของประเทศชาติ จะเป็นเช่นใดหากเยาวชนไทยมีค่านิยมที่ผิด ๆ แบบนี้

ทางเศรษฐกิจ เมื่อมีการระดมทุนเข้ามาสู่ธุรกิจที่เข้าข่ายเป็นแชร์ลูกโซ่ เงินก็จะสะพัดเข้ามาในระบบที่เป็นธุรกิจขายตรงที่มีแชร์ลูกโซ่แอบแฝง เงินก็จะหมุนเวียนอยู่เฉพาะในธุรกิจ ผิดกฎหมายเหล่านี้เท่านั้น และเงินเหล่านี้บางส่วนถูกส่งออกไปยังต่างประเทศ บางส่วนก็ถูกนำไปสนับสนุนพรรคการเมือง โดยมีนักการเมืองอยู่เบื้องหลังการกระทำความผิด บางส่วนถูกยักย้ายถ่ายเทหรือเปลี่ยนสภาพไปเป็นอสังหาริมทรัพย์ อันเข้าข่ายเป็นความผิดทางอาญาฐานฟอกเงินด้วย นอกจากนั้น ผู้ประกอบธุรกิจขายตรงที่ชอบด้วยกฎหมายก็จะได้รับผลกระทบไปด้วย ไม่ว่าจะเป็นยอดขายสินค้าตก เกิดการย้ายสมาชิกจากบริษัทขายตรงที่ถูกกฎหมายไปยังบริษัทขายตรงที่เน้นการทำธุรกิจเครือข่าย เพราะธุรกิจเหล่านี้รู้จักอ่อนของการขายตรงดีว่า ผู้นำขายอิสระต้องนำสินค้าไปแพร่กระจายสู่ผู้บริโภคไม่ว่าจะเป็นที่บ้านหรือที่ทำงานก็ตาม และต้องทุ่มเทแรงกายเต็มที่ในการนำสินค้าไปจำหน่ายให้กับผู้บริโภค รายได้จะขึ้นอยู่กับการขายสินค้าเป็นหลัก ขายมากได้มาก ขายน้อยได้น้อย เพราะสมาชิกเมื่อเห็นว่าธุรกิจเครือข่ายสามารถสร้างรายได้มากกว่าธุรกิจขายตรง เพียงการหาสมาชิกเข้าร่วมเครือข่ายให้ได้มากที่สุด ก็จะได้รับผลตอบแทนที่ดีกว่าการนำสินค้าไปแพร่กระจายสู่ผู้บริโภค ก็จะตัดสินใจออกจาก การเป็นสมาชิกธุรกิจขายตรงเข้าไปร่วมกับธุรกิจเครือข่าย ทำให้บริษัทขายตรงที่ถูกกฎหมาย ต่างก็ได้รับผลกระทบไปตาม ๆ กัน และส่งผลให้มูลค่าการตลาดของธุรกิจขายตรงที่ดำเนิน ธุรกิจถูกต้องกฎหมายต้องลดลงเป็นจำนวนมาก และยังไม่ทราบว่า จะยืนหยัดอยู่ในภาคธุรกิจ ขายตรงต่อไปได้อีกนานเพียงใด

เนื่องจากบางบริษัทมีพฤติกรรมชักชวนประชาชนไปเข้าร่วมธุรกิจเครือข่ายเป็นหมื่นเป็นแสนราย โดยที่ประชาชนเหล่านั้นส่วนใหญ่ไม่รู้ว่าธุรกิจดังกล่าวเข้าข่ายเป็นแชร์ลูกโซ่ (อาจมีบางส่วนที่รู้ แต่ยังไม่มีความต้องการได้ผลตอบแทนมาก ๆ) แม้บริษัทจะอ้างว่ามีสินค้าแต่ก็เป็นการซื้อสินค้าในลักษณะบังคับซื้อ และเมื่อคิดคำนวณการจ่ายผลตอบแทนทั้ง ๖ – ๗ ทางแล้ว พบว่าการจ่ายผลตอบแทนเกินกว่าร้อยละ ๑๐๐ ซึ่งเป็นไปไม่ได้ในทางธุรกิจ เพราะอย่างน้อยบริษัทต้องมีต้นทุนในการผลิตสินค้าซึ่งอยู่ระหว่างร้อยละ ๒๐ – ๔๐ แต่เมื่อมีการจ่ายผลตอบแทนเกินร้อยละ ๑๐๐ เช่นนั้น หมายความว่า ต้นทุนการผลิตของบริษัทนั้นเป็นศูนย์ ยังไม่รวมค่าจ้างพนักงานของบริษัท และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ อีก ผลตอบแทนที่จ่ายให้สมาชิกจึงมิได้มาจากผลกำไรจากการประกอบการของบริษัท แต่มาจากการนำเงินของสมาชิกใหม่ไปหมุนเวียนจ่ายให้กับสมาชิกนั่นเอง นับว่าเป็นการสร้างมหันตภัยให้เกิดขึ้นกับพี่น้องประชาชนชาวไทยอย่างใหญ่หลวง แต่ทราบไต่ที่ยังหาสมาชิกเข้ามาได้อย่างต่อเนื่อง ความเสียหายก็ยังไม่เกิดเพราะยังสามารถจ่ายผลตอบแทนได้ แต่เมื่อใดก็ตามที่บริษัทไม่สามารถหาสมาชิกมาเพิ่มได้ เมื่อนั้นการจ่ายผลตอบแทนจะเกิดปัญหาขึ้นมาทันทีและในที่สุดธุรกิจก็ต้องพังพินาศไปในที่สุด ประชาชนก็จะได้รับความเสียหายอย่างรุนแรง จึงจำเป็นต้องปรับกลยุทธ์ด้วยการนำมาตรการป้องปรามมาบังคับใช้กฎหมายให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะเดียวกันประชาชนส่วนใหญ่ยังรู้ไม่เท่าทันเล่ห์เหลี่ยมกลโกงของอาชญากรทางเศรษฐกิจเหล่านี้ ก็จำเป็นต้องนำมาตรการประชาสัมพันธ์เชิงรุกเข้ามาใช้ในการแจ้งเตือนประชาชนมิให้ตกเป็นเหยื่อของแชร์ลูกโซ่ด้วย ซึ่งได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์ทั้งการบรรยายให้ความรู้ การเขียนบทความเผยแพร่ผ่านสื่อมวลชนทั้งทางหนังสือพิมพ์ และอินเทอร์เน็ต กับขอให้หน่วยงานทั้งสำนักคดีอาญาพิเศษ กรมสอบสวนคดีพิเศษ และสำนักป้องปรามการเงินนอกระบบ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่จะต้องสนธิกำลังและบูรณาการทำงานร่วมกันให้ช่วยในการประชาสัมพันธ์ด้วย ซึ่งได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี และมั่นใจว่ามาตรการดังกล่าวจะสามารถป้องปรามบริษัทที่ประกอบธุรกิจขายตรงที่มีแชร์ลูกโซ่แอบแฝง มิให้สร้างความเสียหายแก่ประชาชนได้อีกต่อไป

คณะผู้ศึกษาวิจัย

ประเด็นการสัมภาษณ์

๑. การกระทำความผิดขายตรงรูปแบบแชร์ลูกโซ่ มีความเป็นมาอย่างไร

ตอบ

๒. รูปแบบการกระทำความผิดแชร์ลูกโซ่ในอดีต และปัจจุบัน มีลักษณะเหมือนหรือแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

ตอบ

๓. ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดแชร์ลูกโซ่เป็นอย่างไร(โดยเฉพาะทางสังคมและเศรษฐกิจ)

ตอบ

๔. แนวโน้มในอนาคตเกี่ยวกับการกระทำความผิดแชร์ลูกโซ่ จะเป็นอย่างไร

ตอบ

๕. ข้อเสนอแนะในมุมมองของท่านกับการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

ตอบ

.....

คณะผู้ศึกษาวิจัย